

בנק לאומי לישראל בע"מ
וחברות מוחזקות שלו

דין וחשבון של הדירקטוריון וההנהלה
ליום 31.03.2016
(בלתי מבוקר)

דין וחשבון של הדירקטוריון והנהלה

תוכן העניינים

עמוד

דין וחשבון של הדירקטוריון והנהלה

א. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

5

ב. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

9

ג. סקירת הסיכונים

59

ד. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקרות ונהלים

96

דין וחשבון של הדירקטוריון והנהלה

דוח הדירקטוריון נערך בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים. הכללים שיושמו בעריכת דוחות הביניים הינם עקביים לכללים ששימשו בעריכת הדוח השנתי ליום 31 בדצמבר 2015. יש לעיין בדוחות אלה ביחד עם הדוח השנתי של 2015.

תמצית המצב הכספי

להלן דוח רווח והפסד מאוחד:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס	2016	2015
מבוקר	בלתי מבוקר	מבוקר	בלתי מבוקר
במיליוני ש"ח			
8,784	1,502	1,925	הכנסות ריבית
1,666	(14)	270	הוצאות (הכנסות) ריבית
7,118	1,516	1,655	הכנסות ריבית, נטו
199	81	(123)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
6,919	1,435	1,778	הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
			הכנסות שאינן מריבית
1,610	1,319	24	הכנסות מימון שאינן מריבית
4,092	1,051	988	עמלות
595	55	20	הכנסות אחרות
6,297	2,425	1,032	סך כל ההכנסות שאינן מריבית
			הוצאות תפעוליות ואחרות
5,448	^(א) 1,418	1,202	משכורות והוצאות נלוות
1,702	^(א) 421	417	אחזקה ופחת בניינים וציוד
5	-	-	הפחתות של נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין
1,681	396	371	הוצאות אחרות
8,836	2,235	1,990	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
4,380	1,625	820	רווח לפני מסים
1,691	^(א) 565	371	הפרשה למסים על הרווח
2,689	1,060	449	רווח לאחר מסים
177	131	19	חלקו של התאגיד הבנקאי ברווחים של חברות כלולות לאחר מס
			רווח נקי
2,866	1,191	468	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(31)	(9)	(9)	המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
2,835	1,182	459	המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי
			רווח בסיסי ומדולל למניה:
1.92	0.80	0.30	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי (בש"ח)

(א) הוצג מחדש לרבות יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה. למידע נוסף ראה [ביאור 2.א.1](#).

סך כל הנכסים בניהול הקבוצה (מאזניים וחופץ מאזניים*) הסתכם ליום 31 במרס 2016 בסך של 1,212 מיליארד ש"ח בדומה לסוף 2015.

* סך כל המאזן וכן תיקי ניירות ערך של הלקוחות, שווי ניירות ערך שבמשמרת (custody) של קרנות נאמנות, קופות גמל וקרנות השתלמות לגביהם ניתנים שרותי ניהול תפעולי, משמורת ויעוץ פנסיוני.

להלן מאזן מאוחד ליום:

31 במרס		31 בדצמבר
2016		2015
בלתי מבוקר		מבוקר
במיליוני ש"ח		
נכסים		
מזומנים ופיקדונות בבנקים	55,648	51,769
ניירות ערך	78,727	64,379
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	1,621	2,197
אשראי לציבור	267,705	254,223
הפרשה להפסדי אשראי	(3,572)	(3,948)
אשראי לציבור, נטו	264,133	250,275
אשראי לממשלות	412	433
השקעות בחברות כלולות	899	896
בניינים וציוד	3,060	3,103 ^(א)
נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	17	18
נכסים בגין מכשירים נגזרים	13,150	18,831
נכסים אחרים	7,890	7,418 ^(א)
סך כל הנכסים	425,557	399,319
התחייבויות והון		
פיקדונות הציבור	330,354	305,017
פיקדונות מבנקים	4,441	6,187
פיקדונות מממשלות	808	517
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	845	1,384
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	24,810	19,596
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	13,996	18,086
התחייבויות אחרות	20,650	21,591 ^(א)
סך כל ההתחייבויות	395,904	372,378
זכויות שאינן מקנות שליטה	340	329
הון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	29,313	26,612 ^(א)
סך כל ההון	29,653	26,941
סך כל ההתחייבויות וההון	425,557	399,319

(א) הוצג מחדש לרבות יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה. למידע נוסף ראה [ביאור 2.א.1](#).

להלן יחסים פיננסיים עיקריים (ב-%):

	ליום 31 במרס	31 בדצמבר
	2016	2015 ⁽¹⁾
אשראי לציבור, נטו לסך המאזן	62.1	62.8
ניירות ערך לסך המאזן	18.5	16.7
פיקדונות הציבור לסך המאזן	77.6	78.9
פיקדונות הציבור לסך האשראי לציבור, נטו	125.1	125.7
ההון הכולל לנכסי סיכון ^(א)	14.28	13.74
הון רוברד 1 לנכסי סיכון	9.96	9.58
יחס מינוף ^(ז)	6.35	6.27
יחס כיסוי נזילות ^(ז)	125.00	105.00
הון (לא כולל זכויות שאינן מקנות שליטה) למאזן	6.9	6.9
רווח נקי להון ממוצע (לא כולל זכויות שאינן מקנות שליטה) ^(ג)	6.6	10.3
שיעור הפרשה למס מהרווח לפני מיסים	45.2	38.6
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור, נטו ^(ג)	(0.19)	0.13
מזה: הוצאות בגין הפרשה קבוצתית מתוך האשראי לציבור, נטו ^(ג)	0.23	0.17
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי מתוך כלל סיכון האשראי לציבור ^(ג)	(0.03)	0.05
הכנסות ריבית, נטו לסך המאזן ^(ג)	1.56	1.71
סך כל ההכנסות לסך המאזן ^{(ב)(ג)}	2.55	3.22
סך כל ההכנסות לסך כל הנכסים בניהול הקבוצה ^{(ב)(ג)(ד)}	0.91	1.11
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות לסך המאזן ^(ג)	1.88	2.12
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות לסך כל הנכסים בניהול הקבוצה ^{(ג)(ד)}	0.66	0.73
רווח נקי לסך כל הנכסים הממוצעים ^{(ג)(ה)}	0.43	0.69
פער הריבית	1.67	1.84
ההוצאות התפעוליות והאחרות (ללא הוצאות פרישה מוקדמת) מסך כל ההכנסות ^(ב)	74.1	65.8
הכנסות שאינן מריבית להוצאות התפעוליות והאחרות (ללא הוצאות פרישה מוקדמת)	51.9	71.3
הכנסות שאינן מריבית מסך כל ההכנסות ^(ב)	38.4	46.9

- (א) הון - בתוספת זכויות שאינן מקנות שליטה והתאמות שונות.
 (ב) סך כל ההכנסות - הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית.
 (ג) על בסיס שנתי.
 (ד) כולל פעילות חוץ מאזנית.
 (ה) הנכסים הממוצעים הינם סך הנכסים המאזניים המניבים והאחרים.
 (ו) הוצג מחדש לרבות יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה. למידע נוסף ראה [ביאור 2.א.1](#).
 (ז) בהתאם להוראות בנק ישראל יחס המינוף יחס כיסוי הנזילות חושבו החל מרביעי שני 2015. לפיכך לא מוצגים נתוני השוואה.
 למידע נוסף בנוגע ליחס המינוף ראה פרק המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון, סעיף [ההון והלימות ההון](#).
 למידע נוסף בנוגע ליחס כיסוי נזילות ראה פרק [חשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם](#).

מידע צופה פני עתיד בדוח הדירקטוריון וההנהלה

דוח הדירקטוריון וההנהלה כולל, בנוסף לנתונים המתייחסים לעבר, גם מידע והערכות המתייחסים לעתיד, המוגדרים בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 (להלן - החוק) כ"מידע צופה פני עתיד". מידע צופה פני עתיד מתייחס לאירוע או לעניין עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתו של הבנק בלבד.

מידע צופה פני עתיד מנוסח בדרך כלל באמצעות מילים או ביטויים כגון "הבנק מאמין", "הבנק צופה", "הבנק מצפה", "הבנק מתכוון", "הבנק מתכנן", "הבנק מעריך", "מדיניות הבנק", "תכניות הבנק", "תחזית הבנק", "צפוי", "אסטרטגיה", "יעדים", "עלול להשפיע" וביטויים נוספים המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא בעובדות עבר.

מידע צופה פני עתיד הנכלל בדוח הדירקטוריון וההנהלה ונסמך, בין השאר, על תחזיות לעתיד בנושאים שונים הקשורים להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם ובמיוחד לשוקי המטבע ושוקי ההון, לחקיקה, להוראות גורמי פיקוח, להתנהגות המתחרים, להתפתחויות טכנולוגיות ולנושאי כח אדם.

כתוצאה מאי היכולת לחזות בוודאות שאמנם תחזיות אלה תתממשנה ומכך שבפועל האירועים יכולים להיות שונים מאלו שנחזו, קוראי הדוח צריכים להתייחס בזהירות למידע המוגדר כ"צופה פני עתיד", שכן הסתמכות על מידע כאמור כרוכה בסיכונים ובאי ודאות והתוצאות הכספיות והעסקיות העתידיות של קבוצת לאומי עשויות להיות שונות באופן מהותי.

הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה. האמור אינו גורע מחובות הדיווח של הבנק על פי כל דין.

מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים

התפתחויות עיקריות במשק¹

על פי אומדן הלמ"ס, התוצר המקומי הגולמי התרחב ברביע הראשון של השנה בכ-0.8%, במונחים שנתיים, בהשוואה לרביע האחרון של שנת 2015 ובכ-1.7% בהשוואה לרביע המקביל אשתקד. הצמיחה האיטית נבעה מירידה ביצוא ובצריכה הציבורית לצד גידול בצריכה הפרטית ובהשקעות במשק.

המשק העולמי

בחודש אפריל 2016, עדכנה קרן המטבע הבינלאומית (IMF), את התחזית להתפתחות הצמיחה בעולם בשנת 2016. בהשוואה לפרסום קודם מחודש ינואר 2016 התחזית בקרב המדינות המתקדמות לשנת 2016 עודכנה כלפי מטה. על פי התחזיות המעודכנות של הקרן, הצמיחה בארה"ב ובאזור גוש האירו בשנת 2016 צפויה להסתכם בכ-2.4% ו-1.5%, בהשוואה לכ-2.4% ו-1.6%, בהתאמה, בשנת 2015. התחזית לצמיחת התוצר העולמי בשנת 2016 היא 3.2%.

תקציב המדינה ומימון

בשלושת החודשים הראשונים של השנה היה לממשלה עודף בתקציב בהיקף של כ-1.0 מיליארד ש"ח, לעומת עודף של כ-0.5 מיליארד ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. בתקציב לשנת 2016 כולה מתוכנן גירעון של כ-35.0 מיליארד ש"ח (2.9% תוצר) כאשר על פי אומדני משרד האוצר ב-12 החודשים אשר הסתיימו במרס 2016, הסתכם הגירעון בתקציב בכ-2.1% תוצר. חלק מן העודף בתקציב, מאז ראשית השנה, מוסבר בגידול בהכנסות המדינה ממיסים מעבר לתחזית הגביה שעמדה בבסיס התקציב, בהיקף של כ-1.5 מיליארד ש"ח.

סחר חוץ ותנועות הון

הגירעון המסחרי הכולל של ישראל הסתכם ברביע הראשון של השנה בכ-2.6 מיליארד דולר, גידול של כ-1.6 מיליארד דולר בהשוואה לגרעון שהיה בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול בגירעון המסחרי מקורו בירידה משמעותית ביצוא (בעיקר בענפי היהלומים, כימיה ותרופות) לעומת גידול ביבוא.

בשלושת החודשים הראשונים של השנה, הסתכמו תנועות ההון הנכנסות במט"ח בהיקף גבוה מתנועות ההון היוצאות. ההשקעות הישירות בישראל של תושבי חוץ, דרך המערכת הבנקאית, הסתכמו בכ-2.5 מיליארד דולר ואילו ההשקעות הפיננסיות של תושבי חוץ הסתכמו בכ-1.9 מיליארד דולר. לעומת זאת, היקף ההשקעות של תושבי ישראל בחו"ל (ההשקעות הישירות באמצעות הבנקים בישראל וההשקעות הפיננסיות) הסתכם בכ-0.1 מיליארד דולר.

שער החליפין ויתרות המט"ח

ברביע הראשון של השנה, יוסף השקל ביחס לדולר בשיעור של כ-3.5%, כאשר ביחס לאירו, נרשם פחות של כ-0.9%. במהלך תקופה זו השקל יוסף ביחס לסל המטבעות הנומינלי האפקטיבי בשיעור של 1.3%.

יתרות מטבע החוץ בבנק ישראל עמדו בסוף חודש מרס 2016, על כ-94.8 מיליארד דולר, בהשוואה לכ-90.6 מיליארד דולר בסוף 2015.

¹ מקורות הנתונים: פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בנק ישראל, משרד האוצר, הבורסה לניירות ערך.

ברביע הראשון של השנה, הסתכמו רכישות המט"ח על ידי בנק ישראל, במסגרת תכנית הרכישות לקיזוז השפעת הפקת הגז על שער החליפין, בכ-0.6 מיליארד דולר. בסך הכל, בנק ישראל רכש מט"ח בהיקף של כ-1.0 מיליארד דולר במהלך תקופה זו.

אינפלציה ומדיניות מוניטרית

מדד המחירים לצרכן ירד ברביע הראשון של השנה ב-1.0%, ואילו ב-12 החודשים האחרונים המסתיימים במרס 2016 הסתכמה ירידתו ב-0.7%. שיעור זה מצוי מתחת לגבול התחתון של יעד יציבות המחירים של הממשלה, 1% עד 3%. מרבית סעיפי המדד ירדו ברביע הראשון כאשר הסעיף העיקרי שתרם לירידה היה סעיף התחבורה והתקשורת, בעיקר בהשפעת ירידת מחירי הדלק.

במהלך הרביע הראשון של השנה, כמו גם בהחלטה לחודש אפריל ומאי, לא חל שינוי בריבית בנק ישראל והיא עומדת על 0.1%. בהודעת הריבית לחודש מאי 2016 ציינה הוועדה המוניטרית כי היא ממשיכה להעריך שהמדיניות המוניטרית תיוותר מרחיבה למשך זמן רב וכן שהיא סבורה כי הסיכונים להשגת יעד האינפלציה ולצמיחה נותרו גבוהים.

שוק ההון הישראלי

מדד המניות וניירות הערך הניתנים להמרה ירד בשלושת החודשים הראשונים של השנה בכ-8.7%, לאחר שבשנת 2015 הסתכמה עלייתו בכ-6.8%. זאת, בדומה למגמה הכלל עולמית ובהשפעת מצב הבורסות בסין.

מחזור המסחר היומי הממוצע של המניות וניירות הערך הניתנים להמרה ירד ברביע הראשון של השנה בשיעור של כ-4.0% בהשוואה לממוצע 2015 והסתכם בכ-1,391 מיליון ש"ח.

שוק אגרות החוב הממשלתיות התאפיין בחודשים ינואר-מרס, במגמה של עליות שערים. מדד אגרות החוב הממשלתיות צמודות המדד עלה בשיעור של כ-1.8% ואילו מדד אגרות החוב הממשלתיות הלא-צמודות עלה בשיעור של כ-1.2% (מדד האגרות בריבית קבועה עלה בכ-1.4% ואילו במדד האגרות בריבית משתנה, "גילון", נרשמה ירידה של כ-0.1%). הסבר אפשרי לעליות השערים הוא במעבר מנכסים בעלי רמת סיכון גבוהה (מניות) לרמת סיכון נמוכה יותר (אג"ח), על רקע רמת הסיכון הגוברת בשווקים העולמיים.

בשוק אגרות החוב הלא-ממשלתיות (אג"ח חברות) צמודות המדד, נרשמו ברביע הראשון של השנה עליות שערים מתונות של כ-1.1%. זאת, לאחר עליות שערים של כ-0.8% בשנת 2015.

הנכסים הכספיים שבידי הציבור

שווי תיק הנכסים הכספיים שבידי הציבור הצטמצם ברביע הראשון של השנה בכ-0.6% והסתכם בסוף חודש מרס 2016, בכ-3,296 מיליארד ש"ח. הירידה בשווי התיק נבעה בעיקר מירידה בשווי המניות שבידי הציבור. משקל המניות (בארץ ובחו"ל) בתיק הנכסים הכספיים של הציבור הישראלי הגיע בסוף חודש מרס 2016 לכ-21.6%, לעומת כ-23.0% בחודש דצמבר 2015.

האשראי הבנקאי

היקף האשראי הבנקאי במשק הניתן לסקטור הפרטי, הכולל את האשראי העסקי והאשראי למשקי הבית (לפני הפרשות להפסדי אשראי), התרחב בחודשיים הראשונים של 2016 בכ-1.0%. זוהי תוצאה של עלייה בשיעור של כ-1.4% באשראי שניתן לסקטור העסקי והתרחבות של כ-0.5% באשראי שניתן למשקי הבית. התפתחות רכיבי האשראי למשקי הבית הצביעה על גידול של כ-0.8% באשראי לדיוור, כאשר האשראי שלא לדיוור (אשראי צרכני) הצטמצם בכ-0.2%.

להלן פרטים על שערי החליפין היציגים ומדד המחירים לצרכן ושיעורי השינוי בהם

31 בדצמבר		31 במרס	
2014	2015	2015	2016
בש"ח			
שער החליפין של:			
3.889	3.902	3.980	3.766
4.725	4.247	4.273	4.286
6.064	5.784	5.881	5.427
3.929	3.925	4.089	3.919
דולר של ארה"ב			
אירו			
לירה שטרלינג			
פרנק שויצרי			
מדד המחירים לצרכן:			
(נקודות)			
100.1	99.2	98.5	98.3
100.1	99.1	98.8	98.1
מדד ידוע			
מדד בגין			

להלן שינויים במדד המחירים לצרכן ובשערי חליפין

לשנת		31 במרס	
2015	2015	2016	
באחוזים			
(0.9)	(1.6)	(0.9)	שיעור ירידת מדד המחירים ה"ידוע"
0.3	2.3	(3.5)	שיעור עליית (ירידת) שער הדולר של ארה"ב
(10.1)	(9.6)	0.9	שיעור עליית (ירידת) שער האירו
(4.6)	(3.0)	(6.2)	שיעור ירידת שער הלירה שטרלינג
(0.1)	4.1	(0.2)	שיעור עליית (ירידת) שער הפרנק השויצרי

להלן שינויים רבעוניים במדד המחירים לצרכן ובשערי חליפין

2015				2016	
רביע ראשון	רביע שני	רביע שלישי	רביע רביעי	רביע ראשון	
באחוזים					
(1.6)	1.1	0.3	(0.7)	(0.9)	שיעור עליית (ירידת) מדד המחירים ה"ידוע"
2.3	(5.3)	4.1	(0.5)	(3.5)	שיעור עליית (ירידת) שער הדולר של ארה"ב
(9.6)	(1.3)	4.4	(3.6)	0.9	שיעור עליית (ירידת) שער האירו
(3.0)	0.8	0.4	(2.8)	(6.2)	שיעור עליית (ירידת) שער הלירה שטרלינג
4.1	(0.9)	(0.6)	(2.6)	(0.2)	שיעור עליית (ירידת) שער הפרנק השויצרי

שינויים מהותיים בסעיפים בדוחות הכספיים

בהשוואה בין הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי (להלן "הרווח הנקי") ברביע הראשון של שנת 2016 לבין הרווח הנקי ברביע הראשון של שנת 2015, יש להתייחס לכך שהרווח אשתקד הושפע מהותית מרווחים ממימוש החברה לישראל ומרווחי אקוויטי של חברה זו - הרווח הנקי המדווח לרביע הראשון אשתקד היה 1,182 מיליון ש"ח, בעוד שלאחר נטרול הרווח (הנקי) החד פעמי ממימוש החברה לישראל (418 מיליון ש"ח) ורווחי האקוויטי (114 מיליון ש"ח) - הרווח הנקי המדווח בנטרול הרווחים החד פעמיים הנ"ל, הנו 650 מיליון ש"ח (להלן "רווח נקי פורמה").

עיקרי ההבדלים בין הרווח הנקי לרביע הראשון של שנת 2016 לבין הרווח הנקי פרופורמה לרביע הראשון של שנת 2015:

- א. **הכנסות הריבית נטו** עלו בין שתי התקופות בכ-140 מיליון ש"ח (כ-9%). בניתוח סעיף זה יש לקחת בחשבון מספר מגמות בעלות השפעות מנוגדות -
1. סביבת ריבית נמוכה - ממשיכה המגמה של ירידה בסביבת הריבית השקלית - ממוצע רביע ראשון 2016 - 0.1% לעומת 0.2% ברביע הראשון של שנת 2015, מגמה אשר שוחקת בעיקר את המרווח מפיקדונות.
 2. סביבת מדד שלילית - מדד שלילי גבוה וחריג בשני הרבעונים - מדד שלילי של 0.9% ברביע הנוכחי אל מול מדד שלילי של 1.6% ב-2015. בשל הירידה במידת שליליות המדד ישנו קיטון בהיקף הפגיעה בהכנסות המוערך בכ-96 מיליון ש"ח (פגיעה מוערכת של כ-204 מיליון ש"ח ברביע הראשון של 2016 אל מול 300 מיליון ש"ח ברביע הראשון אשתקד).
 3. גידול בהיקפי האשראי - ישנו גידול משמעותי בהיקפי האשראי (כ-5.5% רביע מול רביע) אשר תורם לגידול בהכנסות המימון מאשראי.
- ב. ירידה של כ-773 מיליון ש"ח **בהכנסות מימון שאינן מריבית** - ירידה זו מוסברת על ידי שני רכיבים עיקריים - האחד, בשנת 2015 נכללו במסגרת סעיף זה מימושים מהותיים (בעיקר מובילאי - רווח לפני מס של כ-288 מיליון ש"ח ולאחר מס כ-212 מיליון ש"ח). בנוסף, הרווחים ממכירות והתאמות לשווי שוק של ניירות ערך של התיק למסחר והתיק הזמין היו נמוכים בכ-378 מיליון ש"ח ברביע זה לעומת אשתקד, בעיקר בשל התשואות הנמוכות של שוק ההון ברביע ראשון של שנה זו.
- ג. **קיטון בהוצאות התפעוליות** - קיטון של כ-245 מיליון ש"ח (כ-11%) בהיקף ההוצאות התפעוליות - בעיקר בהיקף הוצאות השכר.
- ד. **היקף ההוצאה להפסדי אשראי** ירד בכ-204 מיליון ש"ח לרמה של 0.19% **הכנסות** בגין הפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור נטו (מרמה של הוצאה בגובה 0.13% ברביע הראשון - 2015) וזאת בעיקר בשל גביות משמעותיות שבוצעו בפעילות הבנק אל מול לווים גדולים.
- ה. במסגרת הדוחות לרביע הראשון של שנת 2016, נכללה **הוצאת מס** חד פעמית בגובה 122 מיליון ש"ח בגין שינוי שיעור המס שאושר בינואר 2016.

הרווח הנקי למניה המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי ברביע ראשון 2016 היה 0.30 ש"ח לעומת 0.80 ש"ח ברביע ראשון 2015.

הרווח הכולל לאחר השפעת מס (בנוסף לרווח הנקי כולל גם התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן, התאמות בגין הטבות לעובדים והתאמות מתרגום דוחות כספיים) הסתכם ברביע ראשון של 2016 בהפסד בסך 90 מיליון ש"ח. ההפסד הכולל נובע מהשפעה שלילית של קרן בגין הטבות לעובדים בסך 592 מיליון ש"ח, אשר קיזזה את כל הרווח הנקי ואת התנועה החיובית ברביע בקרן התאמות של ניירות ערך זמינים למכירה בסך 96 מיליון ש"ח.

למידע נוסף ראה פרק המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון, סעיף [ניירות ערך](#).

התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי (להלן: "הרווח הנקי") של קבוצת לאומי הסתכם ברביע ראשון של 2016 בסך 459 מיליון ש"ח לעומת 1,182 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון של 61.2%. הרווח הנקי האמור של הרביע הראשון בשנת 2015 הושפע מהותית מרווחים ממימוש החברה לישראל ומרווחי אקוויטי של חברה זו. לאחר נטרול הרווח החד פעמי ממימוש החברה לישראל (418 מיליון ש"ח) ורווחי האקוויטי (114 מיליון ש"ח) - הרווח הנקי המדווח בנטרול הרווחים החד פעמיים הנ"ל, הנו 650 מיליון ש"ח.

להלן השינוי ברווח הנקי ברביע ראשון של 2016 לעומת התקופה המקבילה אשתקד:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס			
2016	2015	השינוי	
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים
1,655	1,516	139	9.2
(123)	81	(204)	-
1,032	2,425	(1,393)	(57.4)
1,990	(N) 2,235	(245)	(11.0)
820	1,625	(805)	(49.5)
371	(N) 565	(194)	(34.3)
449	1,060	(611)	(57.6)
19	131	(112)	(85.5)
(9)	(9)	-	-
459	1,182	(723)	(61.2)
6.6	19.3		
0.30	0.80		

להלן התפתחות הרווח הנקי לפי רבעונים:

2016	2015			
רביע ראשון	רביע ראשון	רביע שני	רביע שלישי	רביע רביעי
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
1,655	1,727	1,875	2,000	1,516
(123)	33	73	12	81
1,032	1,545	1,344	983	2,425
1,990	2,318	2,121	2,162	(N) 2,235
820	921	1,025	809	1,625
371	502	327	297	(N) 565
449	419	698	512	1,060
19	16	15	15	131
(9)	(4)	(9)	(9)	(9)
459	431	704	518	1,182
6.6	6.1	10.4	7.8	19.3
0.30	0.29	0.48	0.35	0.80

(א) הוצג מחדש לרבות יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה. למידע נוסף ראה [ביאור 2.א.1](#).

הכנסות ריבית, נטו

הכנסות ריבית, נטו של קבוצת לאומי הסתכמו ברביע ראשון של 2016 ב-1,655 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,516 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 139 מיליון ש"ח, בשיעור של 9.2%.

הגידול בהכנסות ריבית נטו ברביע ראשון של 2016 לעומת תקופה מקבילה אשתקד נובע מגידול בנכסים נושאי ריבית בעיקר גידול בהיקפי האשראי.

היחס של הכנסות ריבית, נטו לבין היתרה הממוצעת של נכסים נושאי ריבית (התשוואה נטו על נכסים נושאי ריבית) הינו 1.76% לעומת 1.74% בתקופה המקבילה אשתקד.

פער הריבית הכולל ברביע ראשון של 2016 הוא 1.67% לעומת פער של 1.74% בתקופה המקבילה אשתקד.

פערי הריבית בפעילות בישראל לפי מגזרים היו כדלקמן:

במגזר המדדי פער הריבית היה (0.41%) לעומת (0.85%) בתקופה המקבילה אשתקד. פער הריבית במגזר המט"ח היה 1.22% לעומת 1.53% בתקופה המקבילה אשתקד. במגזר השקלי הלא צמוד פער הריבית היה 2.11% לעומת 2.33% בתקופה המקבילה אשתקד.

למידע נוסף בנוגע להכנסות והוצאות ריבית ראה נספח 1 - [שיעורי הכנסות והוצאות וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית](#).

הוצאות בגין הפסדי אשראי

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס				
	2016	2015	השינוי	
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים
הוצאה (הכנסה) פרטנית בגין הפסדי אשראי	(275)	(74)	(201)	-
הוצאה קבוצתית בגין הפסדי אשראי	152	155	(3)	(1.9)
סך כל ההוצאה (ההכנסה) בגין הפסדי אשראי	(123)	81	(204)	-
יחסים באחוזים:				
שיעור ההוצאה (ההכנסה) הפרטנית בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו	(0.42)	(0.12)		
שיעור ההוצאה הקבוצתית בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו	0.23	0.25		
שיעור ההוצאה (ההכנסה) הכולל בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו	(0.19)	0.13		
	2016	2015		
	רביע ראשון	רביע רביעי	רביע שלישי	רביע שני
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
הוצאה (הכנסה) פרטנית בגין הפסדי אשראי	(275)	(54)	(14)	(112)
הוצאה קבוצתית בגין הפסדי אשראי	152	87	87	124
סך כל ההוצאה (ההכנסה) בגין הפסדי אשראי	(123)	33	73	12
יחסים באחוזים:				
שיעור ההוצאה (ההכנסה) הפרטנית בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו	(0.42)	(0.08)	(0.02)	(0.17)
שיעור ההוצאה הקבוצתית בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו	0.23	0.13	0.13	0.19
שיעור ההוצאה (ההכנסה) הכולל בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו	(0.19)	0.05	0.11	0.02

הכנסות בגין הפסדי אשראי של קבוצת לאומי הסתכמו ברביע ראשון של 2016 בכ- 123 מיליון ש"ח, בהשוואה להוצאות בסך 81 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. ההכנסות ברביע ראשון 2016 נובעות מגביות גבוהות שבוצעו ברבעון הנוכחי.

למידע נוסף בנוגע להוצאות הפסדי אשראי ראה [בִּיאור 6](#) ו**בִּיאור 13**.

הכנסות שאינן מריבית

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס				
	2016	2015	השינוי	
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים
הכנסות מימון שאינן מריבית	24	1,319	(1,295)	(98.2)
עמלות	988	1,051	(63)	(6.0)
הכנסות אחרות	20	55	(35)	(63.6)
סך הכל	1,032	2,425	(1,393)	(57.4)
	2016	2015		
רביע ראשון	רביעי	רביעי	רביעי	רביעי
	רביע ראשון	רביעי	רביעי	רביעי
במיליוני ש"ח				
הכנסות מימון שאינן מריבית	24	71	325	(105)
עמלות	988	993	1,013	1,035
הכנסות אחרות	20	481	6	53
סך הכל	1,032	1,545	1,344	983
				2,425

הכנסות שאינן מריבית של קבוצת לאומי הסתכמו ברביע ראשון של 2016 ב-1,032 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,425 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון של 1,393 מיליון ש"ח, בשיעור של 57.4%.

הקיטון בהכנסות שאינן מריבית נובע בעיקרו מרווח ממימוש מניות החברה לישראל (522 מיליון ש"ח) ומובילאיי (288 מיליון ש"ח) שנרשם בתקופה המקבילה אשתקד ומקיטון בהכנסות מהתיק למסחר בסך כ-283 מיליון ש"ח ברביע ראשון 2016 לעומת תקופה מקבילה אשתקד.

להלן פירוט הכנסות מימון שאינן מריבית:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס				
	2016	2015	השינוי	
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים
הכנסות (הוצאות) נטו בגין מכשירים נגזרים והפרשי שער, נטו	(54)	(79)	25	31.6
רווחים ממכירת אג"ח זמינות למכירה, נטו	9	104	(95)	(91.3)
רווחים מהשקעות במניות כולל דיבידנדים ^(א)	83	1,025	(942)	(91.9)
רווחים נטו בגין הלוואות שנמכרו	-	-	-	-
רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו	(14)	269	(283)	-
סך הכל	24	1,319	(1,295)	(98.2)

	2016	2015			
	רביע ראשון	רביע רביעי	רביע שלישי	רביע שני	רביע ראשון
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
הכנסות (הוצאות) נטו בגין מכשירים נגזרים והפרשי שער, נטו	(54)	177	(254)	209	(79)
רווחים ממכירת אג"ח זמינות למכירה, נטו	9	27	35	15	104
רווחים מהשקעות במניות כולל דיבידנדים ^(א)	83	(165)	403	40	1,025
רווחים נטו בגין הלוואות שנמכרו	-	-	11	-	-
רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו	(14)	32	130	(369)	269
סך הכל	24	71	325	(105)	1,319

(א) רביע ראשון של 2015 כולל בעיקר רווח ממכירת מניות החברה לישראל ומובילאיי בסך 522 מיליון ש"ח ו-288 מיליון ש"ח לפני השפעת המס בהתאמה. רביע שלישי של 2015 כולל רווח ממכירת מניות החברה לישראל בסך 289 מיליון ש"ח והכנסה מדיבידנד שהתקבל בגין מניית קנון הולדינגס בסך 130 מיליון ש"ח לפני השפעת המס ורביע רביעי של 2015 כולל רווח ממכירת דרך ארץ בסך 100 מיליון ש"ח לפני השפעת המס והוצאות לירידת ערך בגין מניית קנון הולדינגס בסך 282 מיליון ש"ח לפני השפעת המס.

להלן פירוט העמלות:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס				
		2015	2016	השינוי
		במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
ניהול חשבון		209	179	(30)
פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסוימים		194	162	(32)
כרטיסי אשראי		230	240	10
טיפול באשראי		52	48	(4)
עמלות הפצת מוצרים פיננסיים		76	68	(8)
הפרשי המרה		80	82	2
עמלות מעסקי מימון		126	132	6
עמלות אחרות		84	77	(7)
סך כל העמלות		1,051	988	(63)

סך ההכנסות מעמלות ברביע ראשון של 2016 הושפע מירידה בפעילות של השלוחה בשווייץ עקב השלמת מכירת הפעילות ליוליוס בר במהלך הרביע הראשון של שנת 2015 וממכירת הפעילות של השלוחה בלוקסמבורג במהלך הרביע הראשון של שנת 2016 (השפעה של כ-40 מיליון ש"ח) ומצמצום היקף הפעילות כתוצאה ממדיניות הכסף המוצהר של הבנק.

		2015	2016	רביע ראשון
		רביע רביעי	רביע רביעי	רביע ראשון
ניהול חשבון		183	179	209
פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסוימים		153	162	194
כרטיסי אשראי		244	240	230
טיפול באשראי		45	48	52
עמלות הפצת מוצרים פיננסיים		75	68	76
הפרשי המרה		82	82	80
עמלות מעסקי מימון		134	132	126
עמלות אחרות		77	77	84
סך כל העמלות		993	988	1,051

ההכנסות מעמלות מכסות 49.6% מההוצאות התפעוליות והאחרות לעומת כיסוי של 47.0% בתקופה המקבילה אשתקד ו-46.3% בכל שנת 2015.

להלן פירוט ההכנסות האחרות:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס				
	2016	2015	השינוי	
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים
רווחים מיעודה לפיצויים	-	38	(38)	(100.0)
הכנסות אחרות כולל מכירת בניינים וציוד	20	17	3	17.6
סך הכל	20	55	(35)	(63.6)

הקיטון ברווחים מיעודה לפיצויים נובע מתשואות שליליות על היעודות ברביע ראשון 2016 לעומת תשואות חיוביות בתקופה המקבילה אשתקד.

	2016	2015		
	רביע ראשון	רביע רביעי	רביע שלישי	רביע שני
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
רווחים מיעודה לפיצויים	-	15	(24)	6
הכנסות אחרות כולל מכירת בניינים וציוד ^(א)	20	466	30	47
סך הכל	20	481	6	53

(א) ברביע רביעי 2015 כולל רווח ממכירת בניינים בחברת הבת בארה"ב בסך כ-380 מיליון ש"ח.

משקל ההכנסות שאינן מריבית מסך כל ההכנסות (קרי, הכנסות מריבית, נטו והכנסות שאינן מריבית) היה בשיעור של 38.4% לעומת 61.5% בתקופה המקבילה אשתקד ו-46.9% בכל שנת 2015.

הוצאות תפעוליות ואחרות

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס				
	2016	2015	השינוי	
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים
משכורות והוצאות נלוות	1,202	1,418	(216)	(15.2)
פחת והפחתות	145	162	(17)	(10.5)
הוצאות אחזקת בניינים וציוד	272	259	13	5.0
הוצאות אחרות	371	396	(25)	(6.3)
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	1,990	2,235	(245)	(11.0)

	2016	2015		
רביע ראשון	רביע רביעי	רביע רביעי	רביע שלישי	רביע שני
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
משכורות והוצאות נלוות	1,202	1,325	1,360	1,345
פחת והפחתות	145	169	156	173
הוצאות אחזקת בניינים וציוד	272	256	271	261
הוצאות אחרות	371	568	334	383
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	1,990	2,318	2,121	2,162

סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות של קבוצת לאומי הסתכמו ברביע ראשון של 2016 ב-1,990 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,235 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון של 11.0%.

הוצאות שכר

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס			
2016	2015	השינוי	
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים
שכר ונלוות	905	867 ^(א)	38
מענק תשואה	70	155	(85)
הוצאות פנסיה, פיצויים ופרישה מרצון בניכוי רווחי קופות	227	396	(169)
סך הכל הוצאות שכר	1,202	1,418	(216)

הוצאות השכר הסתכמו ברביע ראשון של 2016 ב-1,202 מיליון ש"ח לעומת 1,418 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון של 216 מיליון ש"ח, בשיעור של 15.2%.

הקיטון בסך כל הוצאות שכר נובע מירידה בהפרשה למענק תשואה הצפוי, מירידה בהוצאות השכר השוטפות בבנק (בנטרול השפעות חד פעמיות) ומירידה בהוצאות השכר בשלוחות בחו"ל כתוצאה מסגירת השלוחות בשווייץ ובלוקסמבורג. כמו כן הוקטנו (חד פעמית) הוצאות השכר ברביע הראשון של 2015 וברביע הראשון של 2016 מהחתימה על ההסכמים הקיבוציים ברבעונים אלה (למידע נוסף ראה [ביאור 8](#)) בסך של 97 ו-59 מיליון ש"ח, בהתאמה.

2016				
רביע ראשון	רביע רביעי	רביע שלישי	רביע שני	רביע ראשון
במיליוני ש"ח				
שכר ונלוות	905	1,016 ^(א)	991 ^(א)	913 ^(א)
מענק תשואה	70	43	96	228
הוצאות פנסיה, פיצויים ופרישה מרצון בניכוי רווחי קופות	227	266	273	204
סך הכל הוצאות שכר	1,202	1,325	1,360	1,345

(א) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה. למידע נוסף ראה [ביאור 2.א.1](#).

למידע נוסף ראה [ביאור 8](#).

הוצאות שכר ונלוות מהוות כ-60.4% מסך כל ההוצאות התפעוליות לעומת 63.4% בתקופה המקבילה אשתקד ו-61.7% בכל שנת 2015.

הוצאות תפעוליות ואחרות (למעט שכר)

ההוצאות התפעוליות והאחרות למעט שכר הסתכמו ברביע ראשון של 2016 בסך 788 מיליון ש"ח לעומת 817 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון של 29 מיליון ש"ח, בשיעור של 3.5%.

ההוצאות התפעוליות מהוות 74.1% מסך כל ההכנסות לעומת 56.7% בתקופה המקבילה אשתקד ו-65.9% בכל שנת 2015. עיקר הפער מוסבר ברמת הכנסות מימון שאינן מריבית שהיתה כאמור נמוכה משמעותית ברביע זה אל מול הרביע המקביל אשתקד.

סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות (במונחים שנתיים) מהווה 1.88% מסך כל המאזן, לעומת 2.26% בתקופה המקבילה אשתקד ולעומת 2.12% בכל שנת 2015.

הוצאות מס

ההפרשה למס על הרווח של קבוצת לאומי הסתכמה ברביע ראשון 2016 ב-37.1 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-565 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. שיעור ההפרשה ברביע ראשון 2016 היה כ-45.2% מהרווח לפני מס לעומת 34.8% בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-10.4 נקודות האחוז. הגידול בשיעור המס נובע בעיקר עקב רישום הוצאת מס בסך של 122 מיליון ש"ח בשל הקיטון ביתרת המסים הנדחים נטו כתוצאה מירידת שיעור מס החברות מ-26.5% ל-25% החל מ-1 בינואר 2016.

רווח לאחר מסים

הרווח לאחר מסים הסתכם ברביע ראשון של 2016 בסך 449 מיליון ש"ח לעומת 1,060 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון של 57.6%.

רווחי חברות כלולות

חלק הקבוצה ברווח לאחר מס של חברות כלולות הסתכם ברביע ראשון של 2016 ברווח של 19 מיליון ש"ח בהשוואה לרווח של 131 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נובע ממכירת מניות החברה לישראל ברביע ראשון 2015 ומסיווג ההשקעה בחברה לישראל החל מה-31 במרס 2015 בתיק ניירות ערך זמין למכירה בהתאם לשווי השוק של ההשקעה ליום 31 במרס 2015. החל מרביע שני 2015 הבנק כולל את הרווח בגין התאמות לשווי שוק של ההשקעה בחברה לישראל ברווח כולל אחר בלבד.

רווח נקי

הרווח הנקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה הסתכם ברביע ראשון של 2016 בסך של 468 מיליון ש"ח לעומת רווח של 1,191 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון של 60.7%.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה ברביע ראשון של 2016 הסתכם בסך של 9 מיליון ש"ח בדומה לרווח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי ברביע ראשון של 2016 הסתכם בסך של 459 מיליון ש"ח לעומת רווח של 1,182 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון של 61.2%.

להלן תמצית דוח על הרווח הכולל:

רווח כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה							
רווח כולל אחר	רווח כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	רווח כולל אחר	חלק התאגיד הבנקאי ברווח כולל אחר של חברות מוחזקות	התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן	התאמות מתרגום ^(א) נטו לאחר השפעת גידורים ^(ב)	המטופלות לפי שיטת השווי המאזני	סך הכל
במיליוני ש"ח							
יתרה ליום 31 בדצמבר 2014	394	(65)	22	(1,904)	(1,553)	(4)	(1,549)
שינוי נטו במהלך התקופה	355	40	25	(781)	(361)	1	(362)
יתרה ליום 31 במרס 2015	749	(25)	47	(2,685)	(1,914)	(3)	(1,911)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2015	67	(67)	38	(1,490)	(1,452)	(4)	(1,448)
שינוי נטו במהלך התקופה	96	(44)	(9)	(592)	(549)	-	(549)
יתרה ליום 31 במרס 2016	163	(111)	29	(2,082)	(2,001)	(4)	(1,997)

רווח כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה							
רווח כולל אחר	רווח כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	רווח כולל אחר	חלק התאגיד הבנקאי ברווח כולל אחר של חברות מוחזקות	התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן	התאמות מתרגום ^(א) נטו לאחר השפעת גידורים ^(ב)	המטופלות לפי שיטת השווי המאזני	סך הכל
במיליוני ש"ח							
יתרה ליום 31 בדצמבר 2014	394	(65)	22	(1,904)	(1,553)	(4)	(1,549)
שינוי נטו במהלך השנה	(327)	(2)	16	414	101	-	101
יתרה ליום 31 בדצמבר 2015	67	(67)	38	(1,490)	(1,452)	(4)	(1,448)

(א) התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ שמטבע הפעילות שלהן שונה ממטבע הפעילות של התאגיד הבנקאי, לרבות התאמות בגין חברות כלולות.

(ב) רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעה נטו במטבע חוץ.

המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

המאזן של קבוצת לאומי הסתכם ב-31 במרס 2016 ב-425.6 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-416.5 מיליארד ש"ח בסוף 2015 - גידול של 2.2%, ובהשוואה למרס 2015 גידול של 6.6%.

ערך הנכסים הנקובים במטבע חוץ והצמודים למטבע חוץ מסך מאזן הקבוצה הינו כ-87.7 מיליארד ש"ח, כ-20.6% מסך הנכסים. ברביע ראשון של 2016 יוסף השקל ביחס לדולר של ארה"ב ב-3.5% וביחס לאירו פוחת השקל ב-0.9%. השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ תרם לירידה בשיעור של כ-0.7% בסך כל המאזן של הקבוצה, כך שבנטרול השפעת פיחות השקל סך המאזן גדל לכ-428.3 מיליארד ש"ח.

סך כל הנכסים בניהול הקבוצה - סך כל המאזן וכן תיקי ניירות ערך של הלקוחות וקופות גמל וקרנות השתלמות לגביהם ניתנים שירותי ניהול תפעולי וניהול פיקדון, מסתכמים בכ-1,212 מיליארד ש"ח, היקף דומה לסך הנכסים בסוף 2015 (כ-322 מיליארד דולר).

1. להלן ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים:

	31 במרס		31 בדצמבר		השינוי
	2016	2015	2015	מדצמבר 2015	מרס 2015
	במיליוני ש"ח		באחוזים		
סך כל המאזן	425,557	416,499	2.2	6.6	
מזומנים ופיקדונות בבנקים	55,648	60,455	(8.0)	7.5	
ניירות ערך	78,727	69,475	13.3	22.3	
אשראי לציבור, נטו	264,133	261,399	1.0	5.5	
בניינים וציוד	3,060	3,095	(1.1)	(1.4)	
פיקדונות הציבור	330,354	328,693	0.5	8.3	
פיקדונות מבנקים	4,441	3,859	15.1	(28.2)	
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	24,810	21,308	16.4	26.6	
הון המיוחס לבעלי המניות של התאגיד הבנקאי	29,313	28,767	1.9	10.1	

2. להלן התפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים:

	31 במרס		31 בדצמבר		השינוי
	2016	2015	2015	מדצמבר 2015	מרס 2015
	במיליוני ש"ח		באחוזים		
אשראי תעודות, נטו	1,648	1,755	(6.1)	(18.6)	
ערבויות להבטחת אשראי, נטו	5,919	6,058	(2.3)	(0.2)	
ערבויות לרוכשי דירות, נטו	18,980	19,292	(1.6)	3.9	
ערבויות והתחייבויות אחרות, נטו	16,433	16,903	(2.8)	(6.2)	
מכשירים נגזרים ^(א)	637,700	616,885	3.4	(8.0)	
אופציות מכל הסוגים	118,601	111,125	6.7	(13.7)	

(א) כולל עסקאות "פורוורד", חוזי החלפות פיננסיות, swaps, futures ונגזרי אשראי. למידע נוסף ראה [ביאור 11.1](#) ו-[11.2](#).

3. להלן התפתחות ביתרות הנכסים הכספיים החוץ מאזניים של הלקוחות בקבוצת לאומי:

	31 בדצמבר		31 במרס
	השינוי	2015	2016
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח
תיקי ניירות ערך ^(א)	(1.6)	592,820	583,547
נכסים בגינם ניתנים שירותי תפעול ^{(א)(ב)(ג)}			
קרנות נאמנות	(5.2)	59,451	56,379
קופות גמל ופנסיה	(0.1)	71,221	71,156
קרנות השתלמות	2.2	73,569	75,198

- (א) לרבות שינוי בשווי השוק של ניירות ערך ושווי הניירות שבמשמרת (custody) של קרנות נאמנות וקופות גמל, לגביהם ניתנים שירותי ניהול תפעולי ומשמורת.
- (ב) הקבוצה בארץ אינה מנהלת קרנות נאמנות, קופות גמל וקרנות השתלמות.
- (ג) נכסי לקוחות לגביהם מעניקה הקבוצה שירותי ניהול תפעולי, כולל יתרות הקופות של לקוחות מיועצים בלאומי.

האשראי לציבור, נטו

האשראי לציבור נטו בקבוצת לאומי הסתכם ב-31 במרס 2016 ב-264.1 מיליארד ש"ח לעומת 261.4 מיליארד ש"ח בסוף 2015, גידול של 1.0%, ובהשוואה למרס 2015 גידול של 5.5%.

השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ תרם לירידה בשיעור של 0.5% בסך האשראי לציבור. בנטרול השפעת הפיחות חלה עלייה בשיעור של 1.5% בסך האשראי לציבור, כך שבנטרול השפעת פיחות השקל סך האשראי היה 265.4 מיליארד ש"ח.

בנוסף לאשראי לציבור משקיעה הקבוצה בניירות ערך של חברות המסתכמים ב-31 במרס 2016 ב-14,489 מיליון ש"ח בהשוואה ל-14,095 מיליון ש"ח בסוף 2015, והמגלמים גם כן סיכוני אשראי.

להלן תמהיל האשראי לציבור לפי מגזרי הצמדה:

	31 בדצמבר		31 במרס
	השינוי	2015	2016
	במיליוני ש"ח	% בתמהיל	במיליוני ש"ח
לא-צמוד ^(א)	2.6	66.1	177,218
צמוד מדד	(1.4)	18.8	48,477
מט"ח וצמוד מט"ח	(2.5)	15.1	38,438
מזה: דולר ארה"ב	(3.3)	73.0	27,817
אירו	8.8	12.2	5,234
סך הכל	1.0	100.0	264,133

(א) כולל פריטים לא כספיים.

האשראי לציבור בשקלים לא צמודים עלה בסך 4,423 מיליון ש"ח, 2.6%. האשראי לציבור הצמוד למדד ירד בסך 701 מיליון ש"ח, 1.4%. הירידה באשראי לציבור במטבע חוץ ובצמוד מטבע חוץ הייתה בסך 988 מיליון ש"ח, 2.5% ובנטרול השפעת השינויים בשער החליפין של השקל עלה האשראי לציבור במט"ח וצמוד מט"ח בשיעור של 0.7%.

להלן התפתחות האשראי לציבור, לפני הפרשה להפסדי אשראי לפי ענפי משק עיקריים:

	31 בדצמבר		31 במרס	
	השנוי	2015	2016	
	במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	(0.4)	81,805	81,480	
אנשים פרטיים - אחר	(0.1)	37,400	37,358	
בינוי ונדל"ן	0.6	50,124	50,414	
מסחרי	4.0	26,654	27,723	
תעשייה	0.5	20,307	20,410	
אחר	3.2	48,780	50,320	
סך הכל	1.0	265,070	267,705	

למידע נוסף בנוגע להתפתחות האשראי וסיכוני האשראי לפי ענפי משק ראה פרק [סיכון אשראי](#).

חובות בעייתיים

להלן סיכון אשראי בעייתי לאחר הפרשות פרטניות וקבוצתיות:

	31 בדצמבר		31 במרס	
	2015		2016	
	מאזני	חוץ מאזני	מאזני	חוץ מאזני
	סך הכל		סך הכל	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
חובות פגומים	2,988	13	3,001	150
חובות נחותים	1,045	152	1,197	220
חובות בהשגחה מיוחדת	2,453	1,205	3,658	851
סך הכל	6,486	1,370	7,856	1,221

סיכון אשראי בעייתי:

	31 בדצמבר		31 במרס	
	2015		2016	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
סיכון אשראי בעייתי מסחרי	8,461	8,332		
סיכון אשראי בעייתי קמעונאי	1,303	1,296		
סך הכל	9,764	9,628		
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	1,836	1,772		
אשראי בעייתי לאחר הפרשה להפסדי אשראי	7,928	7,856		

למידע נוסף בנוגע לאשראי בעייתי ראה פרק [סיכון אשראי וביאור 13](#).

האשראי לממשלות ב-31 במרס 2016 הסתכם ב-412 מיליון ש"ח קיטון של 41 מיליון ש"ח, 9.1% לעומת 31 בדצמבר 2015.

ניירות ערך

השקעות הקבוצה בניירות ערך ב-31 במרס 2016 הסתכמו ב-78.7 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-69.5 מיליארד ש"ח בסוף 2015, גידול של 13.3%.

ניירות הערך בקבוצה מסווגים לשתי קטגוריות: ניירות ערך למסחר וניירות ערך זמינים למכירה.

סיווג נייר ערך הנרכש על ידי הבנק לתיק ניירות ערך זמינים למכירה או לתיק ניירות ערך למסחר מתבצע במועד רכישתו ונעשה בהתאם לכוונת הבנק לשימוש בנייר. ניירות שנרכשים לצורכי מסחר (או במטרה לגדר רכיבים אחרים של התיק למסחר), לצורכי עשיית שוק או במסגרת חדר עסקאות מסווגים לתיק ניירות ערך למסחר, ואילו ניירות הנרכשים במסגרת ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק מסווגים בתיק הזמין למכירה.

ניירות ערך למסחר מוצגים במאזן לפי שווי הוגן, וההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת נזקף לדוח רווח והפסד. ניירות ערך זמינים למכירה מוצגים במאזן לפי שווי הוגן, וההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת מוצג בסעיף נפרד בהון ברווח כולל אחר שנקרא "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן" בניכוי המס המתייחס. בכל מקרה שבו קיימת ירידת ערך שהינה בעלת אופי אחר מזמני ההפרש נזקף לחשבון רווח והפסד.

להלן סיווג סעיף ניירות הערך במאזן המאוחד:

31 בדצמבר 2015			31 במרס 2016		
סך הכל	ניירות ערך זמינים למכירה ^(א)	ניירות ערך למסחר ^(ב)	סך הכל	ניירות ערך זמינים למכירה ^(א)	ניירות ערך למסחר ^(ב)
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
אגרות חוב					
35,217	6,664	28,553	42,098	5,290	36,808
של ממשלת ישראל					
11,186	3,058	8,128	14,591	2,833	11,758
של ממשלות זרות					
273	238	35	382	347	35
של מוסדות פיננסיים בישראל					
6,410	148	6,262	5,615	144	5,471
של מוסדות פיננסיים זרים					
10,317	751	9,566	10,654	697	9,957
מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)					
738	152	586	675	120	555
של אחרים בישראל					
2,014	320	1,694	2,102	325	1,777
של אחרים זרים					
3,320	617	2,703	2,610	14	2,596
מניות וקרנות נאמנות					
69,475	11,948	57,527	78,727	9,770	68,957
סך כל ניירות הערך					

- (א) רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בסך 514 מיליון ש"ח שנרשמו ברווח כולל אחר (31 בדצמבר 2015 - 294 מיליון ש"ח).
- (ב) רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בסך 51 מיליון ש"ח שנרשמו ברווח והפסד (31 בדצמבר 2015 - (100) מיליון ש"ח).

ליום 31 במרס 2016 כ-87.6% מתיק הנוסטרו של הקבוצה סווג כזמין למכירה וכ-12.4% כתיק למסחר. סיווג זה מקנה גמישות בניהול תיק ניירות הערך. כ-3.3% משווי ניירות הערך הינן השקעות במניות של חברות שאינן מוצגות על בסיס השווי המאזני, אלא לפי עלות או שווי שוק של המניות הנסחרות בבורסה.

למידע בנוגע לשווי ניירות ערך לפי אופן המדידה ראה [ביאור 15א](#).

התיק הזמין למכירה

1. ברביע ראשון של 2016 היה גידול ברווח כולל אחר בגין ניירות ערך זמינים למכירה בסך 156 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס). הגידול נובע מעליית ערך בסך 246 מיליון ש"ח, אשר קוזז בחלקו על ידי רווח מניירות ערך שמומשו וסווגו לרווח והפסד בסך 90 מיליון ש"ח (לפני מס). זאת בהשוואה לגידול ברווח כולל אחר בגין ניירות ערך זמינים בסך של 549 מיליון ש"ח (לפני מס) בתקופה המקבילה אשתקד שנבע מעליית ערך בסך 1,155 מיליון ש"ח אשר קוזז בחלקו מקיטון ברווח מניירות ערך שמומשו וסווגו לרווח והפסד בסך 606 מיליון ש"ח (לפני מס).

2. כמו כן נזקפו לרווח והפסד רווחים נטו ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה בסך של 9 מיליון ש"ח לעומת רווחים בסך 104 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

היתרה המצטברת נטו של התאמות לשווי הוגן של ניירות ערך המוחזקים בתיק הזמין למכירה ליום 31 במרס 2016 מסתכמת בסכום חיובי של 163 מיליון ש"ח (לאחר השפעת המס), לעומת 67 מיליון ש"ח בסוף 2015. סכומים אלה מייצגים רווחים נטו שטרם מומשו לתאריכי הדוחות.

להערכת הנהלת הבנק, ירידת ערך בניירות ערך בתיק הזמין למכירה הינה בעלת אופי זמני. בכוונתנו וביכולתנו של הבנק להמשיך ולהחזיק את ההשקעות עד להשבה החזויה של מלוא העלות של הנכסים או עד לפדיון, לכן נזקפת ירידת ערך זו להון. זאת, על בסיס הקריטריונים שפורטו [בעיקרי המדיניות החשבונאית ביאור 1 בדוח השנתי 2015](#).

למידע בנוגע להתאמות לשווי הוגן של ניירות זמינים למכירה שנזקפו להון ראה [ביאור 5](#).

התיק למסחר

ב-31 במרס 2016, בתיק למסחר יש כ-9.8 מיליארד ש"ח אגרות חוב, לעומת 11.3 מיליארד ש"ח אגרות חוב ו-0.6 מיליארד ש"ח מניות ב-31 בדצמבר 2015. נכון ל-31 במרס 2016 התיק למסחר מהווה כ-12.4% מסך תיק הנוסטרו של הקבוצה לעומת 17.2% ב-31 בדצמבר 2015.

למידע נוסף בנוגע להרכב התיק ראה [ביאור 5](#).

בגין אגרות חוב למסחר נרשמו בדוח רווח והפסד רווחים שמומשו וטרם מומשו בסך של 18 מיליון ש"ח לעומת רווחים בסך 207 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ובגין מניות וקרנות נרשמו הפסדים שמומשו וטרם מומשו בסך 32 מיליון ש"ח לעומת רווחים בסך 62 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

השקעות בניירות ערך שהונפקו בחו"ל

בתיק ניירות הערך של הקבוצה יש כ-36.0 מיליארד ש"ח (כ-9.6 מיליארד דולר) ניירות ערך שהונפקו בחו"ל. כ-97% מהתיק מושקעים במכשירי חוב שכולם (פרט לכ-1.0%) מדורגים **Investment Grade**, מהם כ-95% בדרוג (**A-**) ומעלה. כ-4.7% מהתיק מושקעים במניות ובקרנות. מתוך התיק הנ"ל כ-32 מיליארד ש"ח (כ-8.6 מיליארד דולר) מסווג בתיק הזמין למכירה והיתרה מסווגת בתיק למסחר.

א. השקעות בניירות ערך מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל

תיק ניירות ערך מגובי נכסים של הקבוצה (משכנתאות ושאינם משכנתאות), שכולו מדורג בדרוג השקעה (**Investment Grade**), מסתכם בכ-10.7 מיליארד ש"ח (כ-2.8 מיליארד דולר) ל-31 במרס 2016 לעומת 10.3 מיליארד ש"ח בסוף 2015. מתוך התיק הנ"ל ל-31 במרס 2016 כ-10.0 מיליארד ש"ח (כ-2.7 מיליארד דולר) מסווג בתיק הזמין למכירה והיתרה בתיק למסחר.

התיק הזמין למכירה של השקעות בניירות ערך מגובי נכסים בחו"ל ליום 31 במרס 2016 כולל השקעה באגרות חוב מגובות משכנתאות בסכום של כ-7.9 מיליארד ש"ח. 96% מסך אגרות החוב המגובות משכנתאות שבתיק הזמין הונפקו על ידי סוכנויות פדראליות בארה"ב (**FNMA, FHLMC, GNMA**) ומדורגות, נכון למועד הדוח, בדירוג **AAA**.

למידע נוסף בנוגע להשקעות באגרות חוב מגובות נכסים ראה [ביאור 5](#).

נכון ליום 31 במרס 2016 הסתכמה עליית הערך המצטברת נטו שנזקפה להון עצמי הנובעת מתיק אגרות החוב המגובות משכנתאות בכ-18 מיליוני ש"ח.

סך אגרות החוב המגובות משכנתאות שאינן בערבות מדינה (ארה"ב) ואינן בחסות מוסדות פדראליים אמריקאים הן בתיק הזמין והן בתיק למסחר, מסתכם בכ-1,125 מיליון ש"ח.

התקופה החזויה לפדיון של כל תיק אגרות החוב המגובות משכנתאות היא כ-4.1 שנים בממוצע (מח"מ). בנוסף לאגרות החוב המגובות משכנתאות, כולל התיק הזמין למכירה של הקבוצה גם אגרות חוב אחרות מגובות נכסים שאינם משכנתאות (אשראי לרכישת רכב ואשראים אחרים) בסך של כ-2.0 מיליארד ש"ח מתוכן אגרות חוב מסוג CLO בסך של כ-1.9 מיליארד ש"ח. התקופה החזויה לפדיון של תיק אגרות החוב המגובות נכסים שאינם משכנתאות היא כ-3.7 שנים בממוצע.

ב. השקעות בניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל

בתיק ניירות הערך של הקבוצה ב-31 במרס 2016 כ-25.7 מיליארד ש"ח (6.8 מיליארד דולר) ניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל, 22.3 מיליארד ש"ח (5.9 מיליארד דולר) מניירות הערך הללו מסווגים בתיק הזמין למכירה והיתרה בתיק למסחר. 99% מסך ניירות הערך הינם בדירוג השקעה והם כוללים בעיקר ניירות ערך של ממשלת ארה"ב, בנקים ומוסדות פיננסיים, אגרות חוב של חברות בדרוג השקעה והיתר בעיקר ניירות ערך של ממשלת ישראל.

למידע נוסף בנוגע לחשיפה מוסדות פיננסיים זרים ראה פרק [סיכון אשראי](#).

ליום 31 במרס 2016 הסתכמה יתרת עליית הערך המצטברת בהון העצמי בגין ניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל, ושהם בתיק הזמין למכירה ב-128 מיליון ש"ח (שהם 80 מיליון ש"ח לאחר מס).

כאמור, בנוסף לתיק הזמין למכירה קיימים ניירות ערך שאינם מגובים בנכסים גם בתיק למסחר. התיק למסחר כולל בעיקר ניירות ערך של מדינות, בנקים ומוסדות פיננסיים, וקרנות של ניירות ערך. 99% מניירות הערך שבתיק למסחר בדירוג השקעה (Investment Grade).

שווי התיק למסחר שאינו מגובה בנכסים ב-31 במרס 2016 הסתכם ב-3.4 מיליארד ש"ח (0.9 מיליארד דולר). ההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת, במידה שיש הפרש כזה, נזקף לחשבון הרווח והפסד.

השקעות באגרות חוב - שהונפקו בישראל

ההשקעות באגרות חוב שהונפקו בישראל הסתכמו ב-31 במרס 2016 ב-41.5 מיליארד ש"ח, מזה סך של 40.4 מיליארד ש"ח אגרות חוב שהונפקו על ידי ממשלת ישראל בשקלים, והיתר אגרות חוב של ממשלת ישראל במט"ח ואגרות חוב שהונפקו על ידי חברות. כ-55.8% מההשקעות באגרות חוב חברות שהם כ-0.6 מיליארד ש"ח נכללו בתיק הזמין למכירה, והיתר בתיק למסחר.

תיק אגרות החוב של חברות, שבתיק הזמין למכירה בהיקף של 0.6 מיליארד ש"ח כולל קרן הון בסך של 24 מיליון ש"ח.

כל אגרות החוב של החברות שבתיק למסחר וחלק מאגרות החוב של החברות שבתיק הזמין למכירה רשומות למסחר וסחירות בבורסה.

השקעות במניות ובקרנות

סך כל ההשקעות במניות ובקרנות מסתכמות ליום 31 במרס 2016 בכ-2,610 מיליון ש"ח, מזה מניות סחירות 1,544 מיליון ש"ח ושאינן סחירות 1,066 מיליון ש"ח. מסך כל ההשקעה 2,596 מיליון ש"ח מסווגים בתיק הזמין למכירה ו-14 מיליון ש"ח מסווגים בתיק למסחר.

ההון הנדרש בגין השקעות אלה עומד ליום 31 במרס 2016 על סך של 326 מיליון ש"ח.

למידע נוסף ראה [ביאור 5](#).

השינויים העיקריים בהשקעה במניות

ביום 21 באפריל 2016 מכר הבנק, בעסקה מחוץ לבורסה, את יתרת המניות שהחזיק בחברה לישראל בע"מ, 45,252 מניות, מהוות כ-5.86% מהונה המונפק והנפרע של החברה לישראל, בתמורה ל-17,906,037 מניות של כימיקלים לישראל בע"מ ("כ"ל") המהוות כ-1.4% מהונה המונפק והנפרע של כ"ל.

פיקדונות הציבור

פיקדונות הציבור בקבוצה הסתכמו ב-31 במרס 2016 ב-330.4 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-328.7 מיליארד ש"ח בסוף 2015, גידול בשיעור של 0.5% ובהשוואה למרס 2015 גידול של 8.3%.

השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ הקטין בשיעור של 1.0% את סך כל פיקדונות הציבור כך שבנטרול השפעת פחות השקל היה גידול בפיקדונות הציבור בשיעור של 1.5%.

אגרות חוב, שטרי הון וכתבי התחייבות נדחים

אגרות חוב, שטרי הון וכתבי התחייבות נדחים הסתכמו ב-31 במרס 2016 ב-24.8 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-21.3 מיליארד ש"ח בסוף 2015, גידול של 16.4%. ברביע ראשון של 2016 נפרעו אגרות חוב וכתבי התחייבויות נדחים בסך 1.1 מיליארד ש"ח.

תשקיף מדף והנפקת אגרות חוב

ביום 28 במאי 2015 פרסם הבנק תשקיף מדף בהתאם להיתר שהתקבל מרשות ניירות ערך.

ביום 21 בינואר 2016 הנפיק הבנק, על פי תשקיף המדף שלעיל, הרחבה של סדרה 177 בהיקף של כ-3.6 מיליארד ש"ח.

אגרות חוב סדרה 177 עומדות לפירעון בתשלום אחד ביום 30 ביוני 2020, צמודות קרן וריבית למדד המחירים לצרכן, ונושאות ריבית שנתית בשיעור של 0.59% לשנה, אשר תשולם פעמיים בשנה ביום 30 ביוני בשנים 2016 ועד 2020 (כולל) וביום 31 בדצמבר בשנים 2016 ועד 2019 (כולל).

אגרות החוב אינן מוכרות לצורך הון פיקוחי.

על פי דוח הצעת מדף מיום 20 בינואר 2016, הנפיק הבנק, בתאריך 21 בינואר 2016 סך של 926 מיליון ש"ח כתבי התחייבות נדחים סדרה 400.

כתבי ההתחייבות הנדחים עומדים לפירעון בתשלום אחד ביום 21 בינואר 2026 עם אופציה למנפיק לפירעון מוקדם לא לפני ה-21 בינואר 2021 ולא לאחר ה-21 בפברואר 2021, אינם צמודים לבסיס הצמדה כלשהו, נושאים ריבית שנתית קבועה בשיעור של 3.25% לשנה, עד למועד הפירעון המוקדם. במועד זה, בהינתן אי מימוש זכותו של הבנק לפדיון מוקדם, תעודכן הריבית הנקובה באגרת בהתאם להפרש בין ריבית העוגן (כהגדרתה בדוח הצעת המדף) במועד ההנפקה לבין זו שבמועד עדכון הריבית.

בהתקיים נסיבות לאירוע מכונן (אירוע מכונן לאי קיימות או אירוע מכונן לספיגת הפסדי קרן, כמוקדם שביניהם), יומרו כתבי ההתחייבות הנדחים למניות על פי שווי השוק של המניות במועד ההמרה או על פי שער הרצפה שנקבע (6.78 ש"ח למניה), כגובה מביניהם.

כתבי התחייבות אלו כשירים להכלל ברובד 2 החל ממועד ההנפקה.

נכסים אחרים ויתרות חובה בגין מכשירים נגזרים

נכסים אחרים הסתכמו ב-31 במרס 2016 בסך 7.9 מיליארד ש"ח לעומת 7.7 מיליארד ש"ח בסוף 2015, גידול בשיעור של 2.9%.

יתרת החובה בגין השווי ההוגן של מכשירים נגזרים שבוצעה עם ועבור לקוחות גדלה מהיקף של 11.3 מיליארד ש"ח ב-31 בדצמבר 2015 לכ-13.2 מיליארד ש"ח ב-31 במרס 2016.

התחייבויות אחרות ויתרות זכות בגין מכשירים נגזרים

התחייבויות אחרות הסתכמו ב-31 במרס 2016 בסך 20.7 מיליארד ש"ח בדומה ליתרה בסוף 2015.

יתרת הזכות בגין השווי ההוגן של מכשירים נגזרים שבוצעה עם ועבור לקוחות הסתכמה בסך 14.0 מיליארד ש"ח לעומת 11.1 מיליארד ש"ח בסוף 2015.

הון והלימות ההון

ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי (להלן: "הון") של הקבוצה הסתכם ב-31 במרס 2016 ב-29,313 מיליון ש"ח, לעומת 28,767 מיליון ש"ח בסוף 2015, גידול של 1.9%. העלייה נובעת, בין היתר, מהנפקת מניות לעובדים ונושאי משרה בסך 636 מיליון ש"ח בהתאם להסכם הקיבוצי המיוחד בנוגע להמרת זכויות עובדים למניות הבנק.

למידע נוסף בנוגע להסכם הקיבוצי המיוחד ראה [ביאור 8](#).

יחס הון למאזן ב-31 במרס 2016 הגיע ל-6.9% בדומה ליחס ב-31 בדצמבר 2015.

מבנה הלימות ההון

31 במרס		31 בדצמבר
2016	2015	2015
בלתי מבוקר		מבוקר
במיליוני ש"ח		
הון לצורך חישוב יחס ההון		
הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים	29,719	27,416
הון רובד 2, לאחר ניכויים	12,890	13,329
סך הכל הון כולל	42,609	40,745
יתרות משוקללות של נכסי סיכון		
סיכון אשראי	272,523	271,585
סיכונים שוק	5,793	5,952
סיכון תפעולי	20,100	20,376
סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון	298,416	297,913
יחס ההון לרכיבי סיכון		
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון	9.96%	9.20%
יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון	14.28%	13.68%

יישום הוראות באזל 3 בישראל

ביום 30 במאי 2013 פרסם המפקח על הבנקים את ההוראות הסופיות ליישום באזל 3 בישראל, וזאת על ידי תיקון הוראות ניהול בנקאי תקין 201-211. הוראות אלה נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014.

על פי הוראות אלו, רכיבי ההון בקבוצה לצורך חישוב הלימות ההון משויכים לשני רבדים:

1. הון רובד 1, הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף.

2. הון רובד 2.

סיכום הרבדים האלו מכונה "בסיס ההון לצורך הלימות ההון" או "ההון הפיקוחי" או "ההון הכולל".

הון רובד 1 כולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף:

הון עצמי רובד 1 כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מהזכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו (זכויות מיעוט) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים, והכל כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין 202 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי", ובכפוף להוראות המעבר שבהוראת ניהול בנקאי תקין 299 "מדידה והלימות ההון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר".

הון רובד 1 נוסף, המורכב ממכשירי הון העומדים בקריטריונים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202. בקבוצת לאומי לא קיימים מכשירי הון ברובד זה. ככל שיונפקו בעתיד מכשירי הון רובד 1 נוסף, הם יידרשו לעמוד בכל הקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

הון רובד 2:

בהוראות באזל 3 בוטלה האבחנה בין רובד 2 עליון לרובד 2 תחתון.

הון רובד 2 כולל בעיקר מכשירי הון ויתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס עד לתקרה של 1.25% מסך נכסי סיכון האשראי.

לגבי מכשירי ההון שהיו כלולים בהון רובד 2 בתאריך 31 בדצמבר 2013 נקבעו הוראות מעבר ותקרת הכרה, שחושבה ליום ה-1 בינואר 2014, על פי 80% מיתרת המכשירים ליום 31 בדצמבר 2013, ובתחילת כל שנה עוקבת מופחתת תקרה זו ב-10%. מכשירי ההון שהיו חלק מרובד 2 בתאריך 31 בדצמבר 2013 כוללים מכשירי הון מורכבים שסווגו עד כה לרובד 2 עליון וכן כתבי התחייבות נדחים שסווגו לרובד 2 תחתון.

תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחי שהונפקו מוצג באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: <http://leumi.co.il/home01/32587> בפרק אודות >מידע כספי ואסיפות > גילויים פיקוחיים נוספים.

יצוין כי הסכום המוכר בפועל להון רובד 2 הינו הנמוך מבין סכומם המופחת של המכשירים עצמם ותקרת ההכרה בהם על פי הוראות המעבר. מתחילת 2014 מכשירי הון שיונפקו יידרשו לעמוד בכל הקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין 202, לצורך הכללתם בהון. הקריטריונים העיקריים שעל המכשיר לכלול: (1) מנגנון לספיגת הפסדי קרן על ידי המרה למניות רגילות או הפחתת המכשיר כאשר יחס הון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי יורד מ-5%; (2) סעיף הקובע שבהתרחש האירוע המכונן לאי-קיימות (כמוגדר בנספח ה' להוראת ניהול בנקאי תקין 202), יומר המכשיר באופן מיידי למניות רגילות או יימחק.

על פי דוח הצעת מדף מיום 20 בינואר 2016, הנפיק הבנק, בתאריך 21 בינואר 2016 סך של 926 מיליון ש"ח כתבי התחייבות נדחים סדרה 400, הכשירים להכלל ברובד 2.

למידע נוסף בנוגע להנפקה ראה פרק המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון, סעיף אגרות חוב, שטרי הון וכתבי התחייבויות נדחים.

יעד הלימות ההון

יחסי הלימות ההון מחושבים כיחס שבין ההון לנכסי הסיכון המשוקללים. יחס הון עצמי רובד 1 מחושב כיחס שבין סכום הון עצמי רובד 1 לנכסי הסיכון המשוקללים, ויחס ההון הכולל מחושב כיחס שבין סכום ההון הכולל לנכסי הסיכון המשוקללים.

יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי בנק ישראל:

לפי הוראת ניהול בנקאי תקין 201 "מדידה והלימות הון - מבוא, תחולה וחישוב דרישות", כל התאגידים הבנקאיים נדרשים לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 9%, וזאת החל מיום 1 בינואר 2015. בנוסף, תאגיד בנקאי גדול, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל, יידרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10%, וזאת החל מיום 1 בינואר 2017. הוראה נוספת זו חלה על הבנק. כמו כן, כל התאגידים הבנקאיים בישראל נדרשים לעמוד ביחס הון כולל מזערי בשיעור של 12.5%, וזאת החל מיום 1 בינואר 2015. תאגיד בנקאי גדול יידרש לעמוד ביחס הון כולל מזערי בשיעור של 13.5%, וזאת החל מיום 1 בינואר 2017. הוראה נוספת זו חלה על לאומי.

ביום 28 בספטמבר 2014 פרסם המפקח על הבנקים חוזר לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 "מגבלות למתן הלוואות לדיור". על פי ההוראה המתוקנת, התאגיד הבנקאי יידרש להגדיל את יעד הון עצמי רובד 1, בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור. מועד התחולה לעמידה ביעד ההון שנקבע הוא 1 בינואר 2017, ועל התאגידים הבנקאיים להגדיל את יעד ההון בשיעורים רבעוניים קבועים מיום 1 באפריל 2015 ועד ליום 1 בינואר 2017. הערכת השפעת התיקון להוראה על קבוצת לאומי במועד התחולה הסופי, לפי נתוני מועד הדיווח, היא כ-0.27% ביחס הלימות ההון, כאשר השפעה זו נפרסת על פי ההוראה על פני שמונה רבעונים.

ההגעה ליעדים המתוארים לעיל תיושם בצורה הדרגתית.

יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי הבנק:

תכנון ההון בקבוצת לאומי משקף ראייה צופה פני עתיד של תיאבון הסיכון ושל הלימות ההון הנדרשת כתוצאה מכך. מדיניות הקבוצה שאושרה על ידי הדירקטוריון, הינה להחזיק רמת הלימות הון הגבוהה מהסף המזערי שיוגדר מעת לעת על ידי בנק ישראל ואשר לא תפחת משיעור ההון הנדרש לכיסוי הסיכונים כפי שהם מוערכים בתהליך ה-ICAAP. בנוסף, הוגדרו יעדים שהקבוצה תרצה לעמוד בהם בעת אירוע תרחיש קיצון.

במסגרת הליך הסקירה הפיקוחי, הנחה המפקח על קביעת יעדי הון פנימיים אשר יהלמו את פרופיל הסיכון של הבנק. בהמשך לכך, דירקטוריון הבנק אישר להגדיל את יעד ההון העצמי רובד 1 הפנימי של הבנק באופן שמיום 31 בדצמבר 2017 יעמוד על 10.5%. דירקטוריון הבנק ישוב ויידון ביעד זה לא יאוחר מסוף שנת 2016.

התקינה בדבר זכויות עובדים אשר יושמה לראשונה בינואר 2015, הינה גורם המשפיע והצפוי להשפיע באופן מהותי ביותר על הון עצמי רובד 1 של לאומי, בעיקר בשל העובדה שמדידת ההתחייבות הינה בהתאם לריביות שוק שהינן ברמות נמוכות היסטוריות וכן בשל התנודתיות הרבה שמדידה מעין זו מביאה עימה. הבנק בוחן ומיישם מספר דרכים למיתון התנודתיות בהון הנובעת מהתקינה - כגון רכישה, ישירה או עקיפה, של מכשירים המגדירים את השפעת השינויים במקדמי ההיוון (כולם או חלקם) המשמשים להיוון ההתחייבות לזכויות עובדים.

כמו כן, צפוי קיטון בהון רובד 2 הקיים, עקב הפחתות של מכשירי הון משויכים להון רובד 2, והורדת התקרה של הסכום המוכר להון של מכשירי ההון שהונפקו טרם כניסתן לתוקף של ההוראות ליישום באזל 3.

נכון למרס 2016 הלימות הון רובד 1 של הבנק הינה 9.96%. במהלך הרביע הראשון של 2016 הושלמו מספר מהלכים משמעותיים במטרה לשפר את יחס הלימות ההון. ביניהם:

- **המרת זכויות עובדים למניות הבנק:** בתאריך 20 במרס 2016 אישר דירקטוריון הבנק את הנפקת המניות לעובדים ונושאי משרה. הסכום הכולל של זכויות עובדים ונושאי משרה שהומרו למניות הבנק מסתכם לכ-636 מיליון ש"ח. שווי מניות הבנק לצורך המרת הזכויות הינו 13.0 ש"ח (שער הנעילה של מניות הבנק ביום 6 במרס 2016). בהתאם לכך, אישר דירקטוריון הבנק הנפקה של 48,938,037 מניות, המהוות כ-3.21% מההון המונפק והנפרע של הבנק (לאחר ההקצאה). המניות הוקצו לנאמן, שיחזיק במניות בנאמנות עבור העובדים, בהתאם להוראות סעיף 102 לפקודת מס הכנסה. הגידול בהון שנבע מהמרת זכויות זו שיפר בכ-0.24% את יחס הלימות הון עצמי רובד 1 של הבנק.

למידע נוסף בנוגע להסכם הקיבוצי המיוחד ראה [ביאור 8](#).

- **ביטוח לתיק ערבויות מכוח חוק מכר:** ביום 8 במרס 2016 הושלמה התקשרות עם מבטחי משנה בינלאומיים, בעלי דירוג בינלאומי גבוה, לרכישת ביטוח לתיק ערבויות מכוח חוק מכר (דירות) ולהתחייבויות להוצאת ערבויות כאמור. פוליסת הביטוח מבטיחה את הבנק למקרה בו יידרש לשלם בשל חילוט הערבויות, והכל על פי תנאי הפוליסה. רכישת הביטוח מאפשרת את הפחתת ההון המרוחק בגין סיכון האשראי הנובע מהנפקת הערבויות, תוך שימוש בפוליסה כ"מפחיתת סיכון אשראי", בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 203 ותרמה לשיפור של כ-0.23% ביחס הלימות ההון רובד 1 של הבנק.

- **ניכוי מההון בגין נכס מס נדחה:** ביום 4 באפריל 2016 פורסם עדכון לקובץ שאלות ותשובות של הפיקוח על הבנקים ליישום הוראות ניהול בנקאי תקין בנושא מדידה והלימות הון. מטרת העדכון להבהיר את אופן הטיפול במרכיב מס שכן בכל הקשור לחישוב דרישות ההון ובניכוי מההון בגין נכס מס נדחה. על פי ההבהרה, כאשר תאגיד בנקאי מגיע למסקנה כי בנסיבות הקיימות במועד הדוח קיימת סבירות קרובה לוודאי (virtually certain) לגבי נכס המס הנדחה בגובה סכום מס השכר הכלול בספרי הבנק, ניתן שלא להחיל את ניכוי הסף הכלול בסעיף 13 להוראה על חלק זה של נכס המס הנדחה. לצורך כך, הבנק יהיה רשאי ליישם את הבחינה של ניכוי הסף על סכום המיסים הנדחים נטו, לאחר ניכוי מס השכר כאמור לעיל. נכס המס הנדחה כאמור, שלא נוכה מההון, ישוקלל כנכס סיכון בשיעור של 250%. הבנק מיישם את ההנחיות החל ממועד פרסומן באופן של מכאן ולהבא, ללא התאמות מספרי השוואה ובכפוף להוראות המעבר שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 299 של הפיקוח על הבנקים. עדכון זה תרם לשיפור של כ-0.20% בהלימות הון עצמי רובד 1 של הבנק ושל כ-0.17% ביחס ההון הכולל.

הבנק נערך לעמידה ביעדי ההון ב-1 בינואר 2017, ופועל להשלמת ההון הנדרש (מעבר להגדלת ההון הרגולטורי הנובעת מרווחיותו השוטפת בניכוי הגידול בנכסי הסיכון והשפעת הוראות המעבר), בין היתר על ידי טיוב נכסי הסיכון (טיוב בטחונות וכול'י), השקעה בנכסי נוסטרו הדורשים הקצאת הון נמוכה יותר, ניהול סלקטיבי של אשראים, לרבות צמצום, בחתך ענפים, מגזרים וסיכון, סינדיקציה, וביטוחי משנה.

בהקשר זה, בתאריך 28 בפברואר 2016 חתם לאומי הסכם עם הראל להעמדה משותפת של הלוואות לדיור המובטחות, בין היתר, במשכנתאות ומשכונות על זכויות חוזיות בקשר למקרקעין. נכון למועד זה טרם התקיימו כל התנאים המתלים לתחילת שיתוף הפעולה בין הצדדים על פי ההסכם, הצריכים להתקיים לא יאוחר מ-90 ימים לאחר חתימת ההסכם, ובכלל זה טרם הוברר כי אין מניעה, מבחינתו של אגף שוק ההון, ביטוח וחיסכון, להתקשרותה של הראל בהסכם.

בכפוף להשלמת התנאים המתלים, תשתתף הראל בהעמדת הלוואות משותפות עם הבנק בהן היחס בין סכום ההלוואה לשווי הנכס שלה (LTV) הינו עד 60% ולא מעבר לשיעור זה (כל עוד לא יינתן אישור רגולטורי להראל להשתתפות בהלוואות בשיעור מימון גבוה יותר), והצפי המעודכן לסכומי השתתפות של הראל בהעמדת הלוואות לדיור בשיתוף עם הבנק בשנים 2016 ו-2017 הינו לסכום כולל של כ-4 מיליארדי ש"ח.

יצוין כי מתום הרביע הראשון ועד למועד הסמוך פרסום דו"ח זה, חלה עליה בהתחייבות לזכויות עובדים אשר נובעת מירידה בריבית להיוון ההתחייבויות לזכויות עובדים, אשר קוזזה חלקית על ידי ביצועי התיק הזמין ונכסי התוכנית. בסה"כ, על בסיס הערכות פנימיות ראשוניות, ההשפעה למועד זה על יחס הלימות הון עצמי רובד 1 הינה ירידה של כ-0.12% (בהתחשב בהוראות המעבר).

• שינויים רגולטוריים שעשויים להשפיע על דרישות ותכנון ההון:

התייעלות תפעולית

ביום 12 בינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל". בהתאם למכתב, דירקטוריון תאגיד בנקאי יתווה תכנית רב-שנתית להתייעלות. תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו במכתב יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התוכנית על פני חמש שנים בקו ישר לעניין חישוב הלימות ההון. הבנק נמצא בשלבי בנייה של תוכנית התייעלות רב שנתית.

דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים

ביום 22 באוקטובר 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים" (להלן: "החוזר"). החוזר מתקן את הוראות ניהול בנקאי תקין 203 ו-204 במטרה להתאימן להמלצות ועדת באזל בכל הקשור לדרישות הון בגין חשיפות של תאגידים בנקאיים לצדדים נגדיים מרכזיים. החוזר מפרט את ההנחיות החדשות, אשר יחולו על חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים הנגרמות מנגזרי OTC, עסקות נגזרים סחירים בבורסה ועסקות מימון ניירות ערך. ההנחיות מבדילות בין צד נגדי מרכזי שאינו כשיר לבין צד נגדי מרכזי כשיר, כאשר לאחרון נקבעו דרישות הון מופחתות. בהינתן שהבורסה לני"ע בישראל תוכר עד למחצית שנת 2017 כצד נגדי מרכזי כשיר, השפעת יישום ההוראה על לאומי, על בסיס נתוני סוף שנת 2015, איננה מהותית. בהינתן שהבורסה לני"ע בישראל לא תוכר כצד נגדי מרכזי כשיר, אומדן הגידול בסך נכסי הסיכון לנתוני סוף שנת 2015, הינו כ-3.5 מיליארד ש"ח, ירידה של כ-0.11% בהלימות הון עצמי רובד 1.

להלן ניתוח רגישות לגורמים העיקריים המשפיעים על הלימות ההון של קבוצת לאומי:

- שינוי היקף נכסי סיכון - נכסי הסיכון של לאומי מסתכמים לסוף מרס 2016 בכ-298.4 מיליארד ש"ח. כל גידול של 1% בנכסי הסיכון (כ-3 מיליארד ש"ח), יקטין את יחס הלימות ההון עצמי רובד 1 ב-0.10% ואת יחס ההון הכולל ב-0.14%.
- רווח שייצבר או שינוי בקרן ההון - הון עצמי רובד 1 של לאומי לסוף מרס 2016 מסתכם ב-29.7 מיליארד ש"ח. ההון הכולל מסתכם ב-42.6 מיליארד ש"ח. כל צבירת רווח נקי ו/או תנועה חיובית בקרן ההון בהיקף של 1 מיליארד ש"ח, תשפר את יחס הלימות ההון עצמי רובד 1 ואת יחס ההון הכולל ב-0.34%.
- תקינה חשבונאית בדבר זכויות עובדים - על פי תקינה זו, ההתחייבות האקטוארית לעובדים מהוונת על פי ריביות שוק המושפעות מעקום אג"ח ממשלת ישראל ומרווח אג"ח קונצרני AA בארה"ב. עלייה של 0.1% לאורך עקום הריבית להיוון, בהנחה שהעקום עולה ויורד בצורה אחידה, ובהתעלם מפעולות הגידור בהן נקט הבנק עד כה, משמעותה עלייה של כ-0.07% ביחס הון עצמי רובד 1 וביחס ההון הכולל (תחת הוראות מעבר, ההשפעה מתונה יותר. רק 60% מההשפעה ב-2016 ו-20% נוספים בכל שנה עוקבת).

המידע הנ"ל לגבי הלימות ההון וניהולה מתייחס לפעולות עתידיות של הבנק, והוא בגדר "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

יחס מינוף

ביום 28 באפריל 2015 פרסם המפקח על הבנקים את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 "יחס מינוף".

ההוראה מאמצת את הנחיית ועדת באזל מינואר 2014 להוסיף יחס מינוף פשוט, שאינו מבוסס סיכון, אשר יפעל כמדד משלים לדרישות הון מבוססות סיכון ויגביל את הצטברות המינוף במגזר הבנקאי.

יחס המינוף מוגדר כמדידת ההון מחולק במדידת החשיפה, כאשר היחס מבטא באחוזים. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה של תאגיד בנקאי היא סכום החשיפות המאזניות, החשיפות לנגזרים, החשיפות לעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים.

על פי ההוראה, כל התאגידים הבנקאיים יידרשו לעמוד ביחס מינוף מזערי בשיעור שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד. בנוסף, תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה 20% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יידרש לעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-6%. הוראה נוספת זו חלה על לאומי.

תאגיד בנקאי אשר ביום פרסום ההוראה אינו עומד בדרישה ליחס מינוף כאמור, נדרש להגדיל את היחס בשיעורים רבעוניים קבועים עד ליום 1 בינואר 2018. תאגיד בנקאי אשר ביום פרסום ההוראה עומד בדרישה ליחס מינוף כאמור, לא ירד מהסף שנקבע בהוראה.

ביום פרסום ההוראה עמד לאומי בסף שנקבע. יחס המינוף ליום 31 במרס 2016 הינו 6.35%.

מגזרי פעילות - גישת הנהלה

דיווח מגזרי פעילות על פי גישת ההנהלה מציג את תוצאות הבנק בחלוקה לקווי עסקים, בהתאם למבנה הארגוני של הבנק.

קווי העסקים מתמחים במתן שירות למגזרי לקוחות בעלי מאפיינים וצרכים דומים.

הבנק בארץ מאורגן בשישה קווי עסקים:

1. בנקאית - מתן שירותים בנקאיים ללקוחות הפרטיים והעסקים הקטנים. קו העסקים כולל את מערך המשכנתאות ומערך בנקאות פרטית.
 2. מסחרית - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לחברות בינוניות (Middle Market) ובעלי העניין של חברות אלו.
 3. עסקית - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לחברות גדולות ולחברות בינלאומיות במשק, בפעילותן בארץ ובעולם.
 4. נדל"ן - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לענף הבינוי והנדל"ן.
 5. שוקי הון - ניהול הנוסטרו של הבנק, ניהול נכסים והתחייבויות וניהול השקעות נכסים פיננסיים.
 6. אחר - פעילויות שאינן נזקפות לקווי העסקים האחרים.
- תוצאות הפעילות נזקפות לקו העסקים שבו מתנהל חשבון הלקוח.
- הכנסות ריבית נטו - קו העסקים מזוכה בריבית המתקבלת מהלוואות שהעמיד, בניכוי עלות גיוס המקורות (מחיר מעבר). כמו כן, קו העסקים מזוכה במחיר מעבר בגין פיקדונות שגייס בניכוי הריבית ששולמה ללקוחות.
 - הכנסות שאינן מריבית (הכנסות מימון שאינן מריבית, עמלות והכנסות אחרות) - מיוחסות לקווי העסקים בהתאם לפעילות הלקוח.
 - הוצאות קווי העסקים - כוללות את ההוצאות הישירות של קווי העסקים, וכן מועמסות על קווי העסקים, הוצאות יחידות המטה הנותנות להם שירותים.
- תוצאות פעילות קווי העסקים, הן בצד המאזני והן בצד הרווח והפסד, נבחנות באופן שוטף על ידי ההנהלה. בחינת התוצאות מבוצעת אל מול יעדים הנקבעים במסגרת תכנית עבודה שנתית ומול נתוני תקופה מקבילה אשתקד. כמו כן, מבוצעת בחינה של מגוון מדדים נוספים הנוגעים לפעילות קווי העסקים.

להלן תמצית תוצאות הפעילות לפי גישת הנהלה:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2016									
במיליוני ש"ח									
	בנק	חברות בנות בארץ ^(א)	חברות בנות בחו"ל	סך הכל	אחר והתאמות	שוקי הון	נדל"ן	עסקית	מסחרית
הכנסות ריבית נטו	911	40	219	1,655	(14)	21	142	115	221
הכנסות שאינן מריבית	431	324	22	1,032	65	(54)	85	52	107
סך כל ההכנסות	1,342	364	241	2,687	51	(33)	227	167	328
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	154	2	(11)	(123)	5	(4)	(176)	(82)	(11)
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	1,051	213	208	1,990	155	71	42	87	163
רווח (הפסד) לפני מס	137	149	44	820	(109)	(100)	361	162	176
הוצאות (הכנסות) מס	70	45	18	371	(52)	(48)	175	78	85
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	67	113	26	459	(57)	(51)	186	84	91
יתרות ליום 31 במרס 2016									
אשראי לציבור, נטו	139,269	6,234	22,043	264,133	2,639	3,788	24,364	32,074	33,722
פיקדונות הציבור	180,748	78	24,784	330,354	124	60,561	6,587	17,794	39,678
נכסים בניהול	180,009	183,630	19,144	786,280	23,970	334,291	2,556	17,073	25,607
לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2015									
במיליוני ש"ח									
	בנק	חברות בנות בארץ ^(א)	חברות בנות בחו"ל	סך הכל	אחר והתאמות	שוקי הון	נדל"ן	עסקית	מסחרית
הכנסות ריבית נטו	781	120	216	1,516	13	(85)	122	149	200
הכנסות שאינן מריבית	452	639	56	2,425	599	433	81	53	112
סך כל ההכנסות	1,233	759	272	3,941	612	348	203	202	312
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	80	2	(46)	81	(1)	1	32	50	(37)
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	1,042	273	318	2,235	208	78	43	92	181
רווח לפני מס	111	484	-	1,625	405	269	128	60	168
הוצאות מס	36	135	23	565	151	96	44	21	59
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	75	348	(23)	1,182	254	296	84	39	109
יתרות ליום 31 במרס 2015									
אשראי לציבור, נטו	125,138	11,088	22,234	250,275	2,330	3,948	23,483	31,731	30,323
פיקדונות הציבור	152,941	4,903	27,210	305,017	92	58,626	6,781	18,524	35,940
נכסים בניהול	194,864	195,799	26,578	835,159	31,428	334,747	2,167	18,140	31,436
יתרות ליום 31 בדצמבר 2015									
אשראי לציבור, נטו	133,050	11,689	23,344	261,399	2,509	2,887	24,323	30,740	32,857
פיקדונות הציבור	168,774	5,250	26,562	328,693	166	59,350	6,859	20,139	41,593
נכסים בניהול	181,825	187,755	19,382	797,061	23,854	336,709	1,754	17,381	28,401

(א) נתוני חברת הבת, בנק ערבי ישראל, הוצגו בשנת 2015 בחברות בנות בארץ. לרביע ראשון 2016 נתוני בנק ערבי ישראלי הוצגו כחלק מנתוני הבנק סולו לאור מיזוג בנק ערבי ישראלי עם ולתוך לאומי ב-31 בדצמבר 2015.

מגזרי פעילות פיקוחיים

ביום 3 בנובמבר 2014 פורסם חוזר בנושא דיווח על מגזרי פעילות וקובץ שאלות ותשובות ליישום. ביום 10 בספטמבר 2015 פורסם עדכון לקובץ השאלות ותשובות.

החוזר מעדכן את הוראות הדיווח לציבור בכל הנוגע לדרישת הדיווח על מגזרי פעילות פיקוחיים ובין השאר כולל שינוי הגדרות מסוימות והנחיות על פיהן יידרשו הבנקים לבצע סיווג לקוחות למגזרים פיקוחיים ולעדכן את דיווחיהם.

הכללים החדשים יחולו מהדוחות הכספיים לשנת 2015 ואילך באופן המפורט להלן:

- בדוחות לשנת 2015 חלה דרישת גילוי בקשר לנתונים מאזניים ביחס למגזרי פעילות פיקוחיים כמוגדר בהוראות החדשות. בהתאם להוראות החדשות ניתן שלא לתת גילוי למספרי השוואה לנתונים המאזניים על מגזרי הפעילות הפיקוחיים אלא לכלול מספרי השוואה, בהתאם להוראות הדיווח לציבור שהיו בתוקף ערב כניסת החוזר. כמו כן, לא נדרש גילוי על מגזר ניהול פיננסי. דרישות גילוי אלה הן בנוסף לדרישות הגילוי על מגזרי הפעילות בהתאם להוראות הדיווח לציבור שהיו בתוקף ערב כניסת החוזר.
- החל מהדוח הכספי לרביע הראשון של שנת 2016 נדרש גילוי מלא לפי הכללים החדשים, למעט הגילוי על מגזר ניהול פיננסי. מספרי השוואה יותאמו למפרע. ניתן להציג בדוחות לשנת 2016 מספרי השוואה של שנה אחת בלבד בהתייחס לביאור על מגזרי פעילות פיקוחיים. לצורך הצגת מספרי ההשוואה ניתן יהיה להסתמך על סיווג הלקוחות למגזרי פעילות פיקוחיים נכון ליום 1 בינואר 2016.
- החל מהדוחות לרביע הראשון לשנת 2017 נדרש ליישם את הנחיות החוזר במלואן.

להלן תיאור מגזרי הפעילות העיקריים שנקבעו על פי הוראות בנק ישראל:

1. מגזר משקי בית - מתן שירותים בנקאיים לאנשים פרטיים, למעט לקוחות הנכללים בבנקאות פרטית.
2. מגזר בנקאות פרטית - מתן שירותים בנקאיים לאנשים פרטיים אשר היתרה של תיק הנכסים הפיננסיים שיש להם בבנק (לרבות פיקדונות כספיים, תיקי ניירות ערך ונכסים כספיים אחרים) עולה על 3 מיליון ש"ח.
3. מגזר עסקים קטנים וזעירים - מתן שירותים בנקאיים לעסקים שמחזור פעילותם (מחזור מכירות שנתי או היקף הכנסות שנתי) קטן מ-50 מיליון ש"ח.
4. מגזר עסקים בינוניים - מתן שירותים בנקאיים לעסק שמחזור פעילותם גדול או שווה ל-50 מיליון ש"ח וקטן מ-250 מיליון ש"ח.
5. מגזר עסקים גדולים - מתן שירותים בנקאיים לעסקים שמחזור פעילותם גדול או שווה ל-250 מיליון ש"ח.
6. מגזר ניהול פיננסי - כולל את הפעילויות הבאות:
 - א. פעילות למסחר - השקעה בניירות ערך למסחר, פעילות עשיית שוק בניירות ערך ובמכשירים נגזרים, פעילות במכשירים נגזרים שאינם מיועדים לגידור ואינם חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של התאגיד הבנקאי, עסקות רכש חוזר ושאיילה של ניירות ערך למסחר, מכירה בחסר של ניירות ערך, שירותי חיתום של ניירות ערך.

ב. פעילות ניהול נכסים והתחייבויות - לרבות השקעה באגרות חוב זמינות למכירה ובאגרות חוב המוחזקות לפדיון, שלא שויכו למגזרי פעילות אחרים (כאשר ללווה אין חבות לבנק מלבד ניירות ערך), מכשירים נגזרים מגדרים ומכשירים נגזרים שהם חלק מניהול נכסים והתחייבויות, פיקדונות בבנקים ומבנקים בארץ ובעולם, גידור או הגנה על הפרשי שער של השקעות בשלוחות בחו"ל, פיקדונות בממשלות ושל ממשלות.

ג. פעילות השקעה ריאלית - השקעה במניות זמינות למכירה והשקעות בחברות כלולות של עסקים.

ד. אחר - שירותי ניהול, תפעול, נאמנות ומשמורת לבנקים, שירותי ייעוץ, פעילויות מכירה וניהול תיקי אשראי, פעילויות פיתוח מוצרים פיננסיים.

7. מגזר אחר - לרבות פעילויות שהופסקו, רווחים מיעודות ותוצאות אחרות הקשורות לזכויות עובדים שלא שויכו למגזרי הפעילות האחרים, פעילויות שלא שויכו למגזרים האחרים, והתאמות בין סך כל הפריטים המיוחסים למגזרים לבין סך הכל הפריטים בדוח הכספי המאוחד.

להלן נתונים לפי מגזרי פעילות של סעיפי המאזן העיקריים ליום:

אשראי לציבור, לפני הפרשה להפסדי אשראי					
פיקדונות הציבור			פיקדונות הציבור		
31 במרס 2016			31 בדצמבר 2015		
השינוי	2016	2015	השינוי	2015	2016
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
פעילות בישראל					
משקי בית ^(א)	113,714	115,645	(1.7)	110,724	0.7
בנקאות פרטית	587	606	(3.1)	28,662	10.1
עסקים קטנים וזעירים	58,838	57,662	2.0	40,301	(3.2)
עסקים בינוניים	25,108	25,053	0.2	27,654	6.9
עסקים גדולים	45,913	41,262	11.3	37,455	1.1
גופים מוסדיים	928	713	30.2	57,620	3.1
מגזר ניהול פיננסי ואחר	171	341	(49.9)	2,376	(51.9)
סך הכל פעילות בישראל	245,259	241,282	1.6	305,570	1.1
פעילות בחו"ל					
אנשים פרטיים	2,130	2,412	(11.7)	8,459	(15.8)
פעילות עסקית	20,305	21,363	(5.0)	14,272	(7.4)
אחר	11	13	(15.4)	2,053	86.5
סך הכל פעילות בחו"ל	22,446	23,788	(5.6)	24,784	(6.7)
סך הכל	267,705	265,070	1.0	330,354	0.5

(א) ב-31 במרס 2016 האשראי למשקי בית כולל הלוואות לדירור (משכנתאות) בסך 74.8 מיליארד ש"ח לעומת 75.8 מיליארד ש"ח ב-31 בדצמבר 2015, קיטון בשיעור 1.3%.

להלן נתונים עיקריים לפי מגזרי פעילות של סך כל הנכסים ונכסים בניהול:

סך כל הנכסים			נכסים בניהול		
31 במרס		31 בדצמבר		31 במרס	
2016	2015	השינוי	2016	2015	השינוי
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		באחוזים	
פעילות בישראל					
113,798	115,928	(1.8)	79,351	85,409	(7.1)
608	613	(0.8)	50,002	51,254	(2.4)
58,179	57,216	1.7	37,569	35,845	4.8
26,218	25,416	3.2	20,238	20,001	1.2
45,867	41,399	10.8	73,229	76,011	(3.7)
1,663	1,299	28.0	287,329	284,806	0.9
144,730	139,504	3.7	219,418	224,356	(2.2)
391,063	381,375	2.5	767,136	777,682	(1.4)
פעילות בחו"ל					
2,807	3,248	(13.6)	13,601	15,102	(9.9)
20,238	21,262	(4.8)	2,687	2,007	33.9
11,449	10,614	7.9	2,856	2,270	25.8
34,494	35,124	(1.8)	19,144	19,379	(1.2)
425,557	416,499	2.2	786,280	797,061	(1.4)

הרווח הנקי לפי מגזרי פעילות

ההון לצורך חישוב יחס ההון לרכיבי סיכון (הון רובד 1 והון רובד 2) הוקצה בין המגזרים על פי חלקו היחסי של כל מגזר בסך כל נכסי הסיכון המשוקללים של הקבוצה ובהתאם להקצאת ההון של הנדבך השני לכל מגזר על פי מאפייניו ומרכיביו.

הרווח של מגזרי הפעילות הותאם להון הסיכון בכלל מגזר.

להלן הרווח הנקי לפי מגזרי פעילות:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס			
	השינוי	2015	2016
במיליוני ש"ח	באחוזים		
פעילות בישראל			
משקי בית	9	8	17
בנקאות פרטית	6	10	16
עסקים קטנים וזעירים	34	124	158
עסקים בינוניים	(10)	112	102
עסקים גדולים	180	93	273
גופים מוסדיים	12	-	12
מגזר ניהול פיננסי	(883)	906	23
מגזר אחר	(132)	(47)	(179)
סך הכל פעילות בישראל	(784)	1,206	422
פעילות בחו"ל			
אנשים פרטיים	55	(44)	11
פעילות עסקית	32	36	68
אחר	(26)	(16)	(42)
סך הכל פעילות בחו"ל	61	(24)	37
סך הכל	(723)	1,182	459

לפירוט מגזרי הפעילות ראה [ביאור 12](#).

א. מגזר משקי בית בישראל

להלן תמצית תוצאות הפעילות של מגזר משקי בית בישראל:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס			
	2016	2015	השינוי
במיליוני ש"ח	באחוזים		
הכנסות ריבית נטו	608	612	(4)
הכנסות שאינן מריבית	426	424	2
סך כל ההכנסות	1,034	1,036	(2)
הוצאות בגין הפסדי אשראי	85	45	40
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	918	973	(55)
רווח לפני מס	31	18	13
הוצאות מס	4	4	-
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	17	8	9
יתרות ממוצעות לרביע ראשון			
	2016	2015	השינוי
במיליוני ש"ח	באחוזים		
אשראי לציבור	114,640	107,146	7,494
סך כל הנכסים	116,256	108,356	7,900
פיקדונות הציבור	110,415	97,668	12,747
נכסים בניהול	79,443	91,308	(11,865)

שינויים עיקריים בהיקף הפעילות

סך כל האשראי למשקי בית הסתכם ב-31 במרס 2016 בכ-113.7 מיליארד ש"ח לעומת 115.6 מיליארד ש"ח בסוף 2015, קיטון של 1.7%. מזה אשראי צרכני שהסתכם ב-38.9 מיליארד ש"ח, 34.2%, ואשראי לדיור שהסתכם ב-74.8 מיליארד ש"ח, 65.8%. פיקדונות הציבור גדלו מ-110.7 מיליארד ש"ח בסוף 2015 ל-111.5 מיליארד ש"ח ל-31 במרס 2016, גידול בשיעור של 0.7%.

שינויים עיקריים ברווח הנקי

הרווח במגזר משקי בית הסתכם ברביע ראשון של 2016 ב-17 מיליון ש"ח בהשוואה לרווח בסך 8 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בסך 9 מיליון ש"ח.

יובהר לעניין אופן ייחוס הכנסות שאינן ריבית במוצר 'כרטיסי אשראי' כי מצב של הכנסות והוצאות בינמגזריות קיים כשלאומי קארד סולקת כרטיס שהבנק הנפיק. במקרה כזה עמלת הסליקה הנגבית מבית העסק נרשמת כהכנסה במגזר עסקים קטנים או במגזר העסקי ואת העמלה הצולבת רושמים באותו מגזר כהוצאה ובמקביל כהכנסה במגזר משקי הבית.

הלוואות לדיור

הרווח הנקי מפעילות הלוואות לדיור הסתכם ברביע ראשון של 2016 בסך 74 מיליון ש"ח בהשוואה ל-76 מיליון בתקופה מקבילה אשתקד, קיטון בסך 2 מיליון ש"ח.

ייעוץ פנסיוני

יתרות הנכסים הפנסיוניים של הלקוחות המיועצים בקבוצת לאומי הידועות ב-31 במרס 2016, לרבות קרנות השתלמות שניתן בגינן יעוץ במסגרת הייעוץ הפנסיוני ו/או ייעוץ בהשקעות, מסתכמות בכ-25.4 מיליארד ש"ח.

ב. מגזר בנקאות פרטית בישראל

להלן תמצית תוצאות הפעילות של מגזר בנקאות פרטית בישראל:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס			
	2016	2015	השינוי
במיליוני ש"ח	באחוזים		
הכנסות ריבית נטו	21	13	8
הכנסות שאינן מריבית	43	49	(6)
סך כל ההכנסות	64	62	2
הוצאות בגין הפסדי אשראי	3	5	(2)
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	38	41	(3)
רווח לפני מס	23	16	7
הוצאות מס	7	6	1
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	16	10	6
יתרות ממוצעות לרביע ראשון			
	2016	2015	השינוי
במיליוני ש"ח	באחוזים		
אשראי לציבור	549	447	102
סך כל הנכסים	589	477	112
פיקדונות הציבור	29,996	24,820	5,176
נכסים בניהול	53,781	55,491	(1,710)

שינויים עיקריים בהיקף הפעילות

ב-31 במרס 2016 הסתכם האשראי לציבור בסך 0.6 מיליארד ש"ח, בדומה לסוף שנת 2015. פיקדונות הציבור הסתכמו בסך 28.7 מיליארד ש"ח, גידול של כ-2.7 מיליארד ש"ח, בשיעור 10.1% בהשוואה לסוף שנת 2015.

שינויים עיקריים ברווח הנקי

הרווח במגזר הבנקאות פרטית הסתכם ברביע ראשון של 2016 בכ-16 מיליון ש"ח בהשוואה ל-10 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור 60.0%.

ג. מגזר עסקים קטנים וזעירים בישראל

להלן תמצית תוצאות הפעילות של מגזר עסקים קטנים וזעירים בישראל:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס			
	2016	2015	השינוי
במיליוני ש"ח	באחוזים		
הכנסות ריבית נטו	451	391	60
			15.3
הכנסות שאינן מריבית	204	216	(12)
			(5.6)
סך כל ההכנסות	655	607	48
			7.9
הוצאות בגין הפסדי אשראי	63	47	16
			34.0
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	345	360	(15)
			(4.2)
רווח לפני מס	247	200	47
			23.5
הוצאות מס	88	75	13
			17.3
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	158	124	34
			27.4
יתרות ממוצעות לרביע ראשון			
	2016	2015	השינוי
במיליוני ש"ח	באחוזים		
אשראי לציבור	55,809	52,244	3,565
			6.8
סך כל הנכסים	56,394	52,565	3,829
			7.3
פיקדונות הציבור	37,638	32,369	5,269
			16.3
נכסים בניהול	32,779	39,051	(6,272)
			(16.1)

שינויים עיקריים בהיקף הפעילות

סך כל האשראי למגזר עסקים קטנים וזעירים בישראל הסתכם ב-31 במרס 2016 בסך 58.8 מיליארד ש"ח לעומת 57.7 מיליארד ש"ח בסוף 2015, גידול של 2.0%. פיקדונות הציבור הסתכמו בסך 40.3 מיליארד ש"ח לעומת 41.6 מיליארד ש"ח בסוף 2015, קיטון של 3.2%.

שינויים עיקריים ברווח הנקי

הרווח הנקי במגזר עסקים קטנים וזעירים הסתכם ברביע ראשון של 2016 ב-158 מיליון ש"ח בהשוואה ל-124 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור 27.4%.

הגידול ברווח הנקי במגזר לרביע ראשון של 2016 בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד נובע מגידול בהכנסות ריבית נטו בסך 60 מיליון ש"ח ומנגד קיטון בהוצאות התפעוליות והאחרות בסך 15 מיליון ש"ח.

ד. מגזר עסקים בינוניים בישראל

להלן תמצית תוצאות הפעילות של מגזר עסקים בינוניים בישראל:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס			
	2016	2015	השינוי
במיליוני ש"ח			באחוזים
הכנסות ריבית נטו	156	153	3
הכנסות שאינן מריבית	92	100	(8)
סך כל ההכנסות	248	253	(5)
הכנסות בגין הפסדי אשראי	(26)	(46)	20
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	114	121	(7)
רווח לפני מס	160	178	(18)
הוצאות מס	58	66	(8)
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	102	112	(10)
יתרות ממוצעות לרביע ראשון			
	2016	2015	השינוי
במיליוני ש"ח			באחוזים
אשראי לציבור	25,000	25,150	(150)
סך כל נכסים	26,422	26,246	176
פיקדונות הציבור	27,447	22,873	4,574
נכסים בניהול	20,239	22,136	(1,897)

שינויים עיקריים בהיקף הפעילות

ב-31 במרס 2016 הסתכם האשראי לציבור במגזר עסקים בינוניים בישראל בכ-25.1 מיליארד ש"ח בדומה לסוף 2015. פיקדונות הציבור הסתכמו בסך 27.7 מיליארד ש"ח לעומת 25.9 מיליארד ש"ח בסוף 2015, גידול של 1.8 מיליארד ש"ח, בשיעור 6.9%.

שינויים עיקריים ברווח הנקי

הרווח הנקי במגזר עסקים בינוניים הסתכם ברביע ראשון של 2016 בסך 102 מיליון ש"ח בהשוואה ל-112 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 8.9%.

ה. מגזר עסקים גדולים בישראל

להלן תמצית תוצאות הפעילות של מגזר עסקים גדולים בישראל:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס			
	2016	2015	השינוי
במיליוני ש"ח	באחוזים		
הכנסות ריבית נטו	188	227	(39)
הכנסות שאינן מריבית	138	132	6
סך כל ההכנסות	326	359	(33)
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(227)	79	(306)
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	127	131	(4)
רווח לפני מס	426	149	277
הוצאות מס	153	55	98
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	273	93	180
יתרות ממוצעות לרביע ראשון			
	2016	2015	השינוי
במיליוני ש"ח	באחוזים		
אשראי לציבור	45,814	46,649	(835)
סך כל הנכסים	46,384	47,714	(1,330)
פיקדונות הציבור	38,655	40,695	(2,040)
נכסים בניהול	74,177	81,944	(7,767)

שינויים עיקריים בהיקף הפעילות

האשראי לציבור במגזר עסקים גדולים ב-31 במרס 2016 הסתכם בסך 45.9 מיליארד ש"ח לעומת 41.3 מיליארד ש"ח בסוף 2015, גידול בשיעור של 11.3%. פיקדונות הציבור הסתכמו ב-31 במרס 2016 בסך 37.5 מיליארד ש"ח לעומת 37.1 מיליארד ש"ח בסוף 2015, גידול בשיעור של 1.1%.

שינויים עיקריים ברווח הנקי

הרווח הנקי במגזר עסקים גדולים הסתכם ברביע ראשון 2016 בסך של 273 מיליון ש"ח בהשוואה ל-93 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 180 מיליון ש"ח.

הגידול ברווח נובע מהכנסות הפסדי אשראי בסך 227 מיליון ש"ח עקב גביות שנרשמו השנה לעומת הוצאות הפסדי אשראי בסך 79 מיליון ש"ח שנרשמו אשתקד.

ו. מגזר גופים מוסדיים בישראל

להלן תמצית תוצאות הפעילות של מגזר גופים מוסדיים בישראל:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס			
	2016	2015	השינוי
במיליוני ש"ח	באחוזים		
הכנסות ריבית נטו	10	7	3
42.9			
הכנסות שאינן מריבית	33	27	6
22.2			
סך כל ההכנסות	43	34	9
26.5			
הכנסות בגין הפסדי אשראי	(8)	-	(8)
-			
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	32	34	(2)
(5.9)			
רווח לפני מס	19	-	19
-			
הוצאות מס	7	-	7
-			
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	12	-	12
-			
יתרות ממוצעות לרביע ראשון			
	2016	2015	השינוי
במיליוני ש"ח	באחוזים		
אשראי לציבור	667	1,021	(354)
(34.7)			
סך כל הנכסים	3,833	1,233	2,600
210.9			
פיקדונות הציבור	53,503	54,540	(1,037)
(1.9)			
נכסים בניהול	287,962	275,381	12,581
4.6			

שינויים עיקריים בהיקף הפעילות

סך כל האשראי לגופים מוסדיים הסתכם ב-31 במרס 2016 בסך 0.9 מיליארד ש"ח לעומת 0.7 מיליארד ש"ח בסוף 2015, גידול של 30.2%. פיקדונות הציבור גדלו מ-55.9 מיליארד ש"ח בסוף 2015 ל-57.6 מיליארד ש"ח ב-31 במרס 2016, גידול בשיעור של 3.1%.

שינויים עיקריים ברווח הנקי

הרווח נקי במגזר גופים מוסדיים הסתכם ברביע ראשון 2016 בכ-12 מיליון ש"ח בהשוואה לרווח אפס בתקופה המקבילה אשתקד.

ז. מגזר ניהול פיננסי בישראל

להלן תמצית תוצאות הפעילות של מגזר ניהול פיננסי בישראל:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס			
	2016	2015	השינוי
במיליוני ש"ח	באחוזים		
הכנסות ריבית נטו	(22)	(100)	78
הכנסות שאינן מריבית	113	1,383	(1,270)
סך כל ההכנסות	91	1,283	(1,192)
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(4)	-	(4)
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	96	93	3
רווח (הפסד) לפני מס	(1)	1,190	(1,191)
הוצאות (הכנסות) מס	(3)	414	(417)
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	23	906	(883)
יתרות ממוצעות לרביע ראשון			
	2016	2015	השינוי
במיליוני ש"ח	באחוזים		
אשראי לציבור	235	793	(558)
סך כל הנכסים	148,472	127,927	20,545
פיקדונות הציבור	2,306	1,538	768
נכסים בניהול	223,332	233,705	(10,373)

ברביע ראשון 2016 הסתכם הרווח הנקי של המגזר בסך 23 מיליון ש"ח בהשוואה לרווח בסך 906 מיליון ש"ח ברביע ראשון 2015. מגזר זה כולל את חלק הקבוצה ברווחי חברות כלולות. הקיטון ברווח הנקי נובע מקיטון בהכנסות שאינן מריבית בסך 1,270 מיליון ש"ח, בעיקר עקב רווחים ממימוש מניות החברה לישראל ומובילאיי שנרשמו אשתקד. הקיטון קוזז חלקית מקיטון בהפרשה למס.

ח. פעילות חו"ל

להלן תמצית תוצאות הפעילות של פעילות חו"ל:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס			
	2016	2015	השינוי
במיליוני ש"ח	באחוזים		
הכנסות ריבית נטו	236	212	24
			11.3
הכנסות שאינן מריבית	22	56	(34)
			(60.7)
סך כל ההכנסות	258	268	(10)
			(3.7)
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(11)	(46)	35
			76.1
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	210	316	(106)
			(33.5)
רווח (הפסד) לפני מס	59	(2)	61
			+
הוצאות מס	22	22	-
			-
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	37	(24)	61
			+
יתרות ממוצעות לרביע ראשון			
	2016	2015	השינוי
במיליוני ש"ח	באחוזים		
אשראי לציבור	21,358	23,434	(2,076)
			(8.9)
סך כל הנכסים	34,810	35,889	(1,079)
			(3.0)
פיקדונות הציבור	23,532	27,209	(3,677)
			(12.8)
נכסים בניהול	17,829	32,166	(14,337)
			(44.6)

שינויים עיקריים בהיקף הפעילות

סך כל האשראי נטו לפעילות חו"ל הסתכם ב-31 במרס 2016 בסך 22.4 מיליארד ש"ח לעומת 23.8 מיליארד ש"ח בסוף 2015, קיטון בשיעור של 5.6%. פיקדונות הציבור קטנו מ-26.6 מיליארד ש"ח בסוף 2015 ל-24.8 מיליארד ש"ח ב-31 במרס 2016, קיטון בשיעור של 6.7%.

שינויים עיקריים ברווח הנקי

הרווח הנקי בפעילות חו"ל הסתכם בשנת 2016 בסך של 37 מיליון ש"ח בהשוואה להפסד בסך 24 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 61 מיליון ש"ח.

מרכזי הרווח בקבוצה

להלן פרטים על תרומת מרכזי הרווח העיקריים בקבוצה לרווח הנקי:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס			
	2016	2015	שינוי
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים
הבנק	319	734	(415) (56.5)
חברות מאוחדות בארץ ^(א)	113	348	(235) (67.5)
חברות מאוחדות בחו"ל ^(ב)	26	(23)	49 +
חברות כלולות ^(א)	1	123	(122) (99.2)
הרווח הנקי	459	1,182	(723) (61.2)
רווח (הפסד) השלוחות בחו"ל, במונחים נומינליים (מיליון דולר) ^(ג)	21	18	3 16.0

- (א) חברות כלולות של חברות בנות בארץ נכללו בחברות מאוחדות בארץ.
 (ב) לאחר התאמות מסוימות לכללי החשבונאות בארץ.
 (ג) כפי שדווח על ידי השלוחות בחו"ל כולל רווח נקי לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה.

להלן השינויים העיקריים בתרומת מרכזי הרווח (לאחר התאמות מתרגום):

הבנק

הקיטון ברווח הנקי בבנק נובע בעיקר מקיטון בהכנסות מימון שאינן מריבית עקב מימוש מניות החברה לישראל שנרשמו אשתקד בסך 418 מיליון ש"ח לאחר השפעת המס.

חברות בנות בארץ

הקיטון ברווח הנקי של חברות מאוחדות בארץ נובע בעיקר מקיטון ברווחי לאומי פרטנרס בסך 213 מיליון ש"ח, עקב רווח ממימוש מניות מובילאיי שנרשם אשתקד. רווחי בנק ערבי נכללו ברביע ראשון 2016 כחלק מרווחי הבנק עקב המיזוג עם ולתוך לאומי ב-31 בדצמבר 2015 בעוד שבתקופה המקבילה אשתקד רווחי בנק ערבי ישראלי בסך 25 מיליון ש"ח נכללו ברווחי חברות בנות בארץ.

חברות בנות בחו"ל

סך כל התרומה לרווח של השלוחות בחו"ל (ללא סניפי חו"ל) בתרגום נוחות לדולרים של ארה"ב הסתכם ברווח של כ-20.9 מיליון דולר לעומת רווח בסך של כ-18.0 מיליון דולר בתקופה המקבילה אשתקד. תרומת השלוחות בחו"ל בשקלים ובהתאמות מסוימות לכללי חשבונאות בארץ, הסתכמה ברווח של 26 מיליון ש"ח לעומת הפסד בסך 23 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. ההפסד בשקלים ברביע ראשון 2015 נובע מהוצאות הפרשי שער בגין חברות בנות שמטבע הפעילות שלהן היא השקל.

חברות כלולות

הסעיף כולל רווחי חברות כלולות של הבנק.

החל מיום 31 במרס 2015, בעקבות הירידה בשיעורי ההחזקה והויתור הפרמננטי על ייצוג הבנק בדירקטוריון החברה לישראל, מסווג הבנק את ההשקעה בחברה לישראל בתיק ניירות ערך הזמין למכירה. חלקו של הבנק על בסיס השווי המאזני ברווח החברה לישראל הינו לרביע ראשון 2015. החל מרביע שני 2015 הבנק כולל את הרווח בגין התאמות לשווי שוק של ההשקעה בחברה לישראל ברווח כולל אחר בלבד.

בהתאם לכך, ברווחי חברות כלולות אשתקד נכלל הרווח של החברה לישראל בסך 114 מיליון ש"ח בגין רביע ראשון 2015.

חברות מוחזקות עיקריות

קבוצת לאומי פועלת בארץ ובחו"ל באמצעות חברות בנות שהינן: בנקים, חברות למימון וחברות לשירותים פיננסיים. כמו כן משקיעה הקבוצה בתאגידים ריאליים העוסקים בפעילות לא בנקאית.

סך כל השקעות הבנק בחברות מוחזקות (כולל השקעות בשטרי הון) הסתכם ב-31 במרס 2016 בכ-11.8 מיליארד ש"ח לעומת 12.5 מיליארד ש"ח ב-31 בדצמבר 2015 והתרומה של החברות המוחזקות לרווח הנקי של הקבוצה הסתכמה ברווח בסך 140 מיליון ש"ח לעומת רווח בסך 448 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

חברות מאוחדות בארץ

סך כל השקעות הבנק בחברות המאוחדות בארץ הסתכם ב-31 במרס 2016 ב-5,638 מיליון ש"ח, לעומת 6,260 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2015. התרומה שלהן לרווח הנקי של הקבוצה הסתכמה ברביע ראשון של 2016 בכ-113 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-348 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון של 67.6%. תשואת הקבוצה על ההשקעה בחברות מאוחדות בארץ היתה ברביע ראשון של 2016 7.4% לעומת 25.0% בתקופה המקבילה אשתקד.

בנק ערבי ישראלי

בעקבות מכתבי תלונה ששלח נושא משרה בכיר בבנק ערבי ישראלי בחודש נובמבר 2015, הוחלט על מינוי גורם חיצוני לביצוע בדיקה בלתי תלויה לשם בדיקת התלונה ("הבודקת החיצונית"). מכתבי התלונה עוסקים, בעיקר, בהתנהלות בלתי תקינה, לכאורה, של מספר מצומצם של סניפים של בנק ערבי ישראלי, לרבות באי דיווח על פעולות שחשודות כהלבנת הון, התערבות של לקוחות בפעילות הסניפים הללו, בהעמדת אשראים בחריגה מנהלים מקובלים, במספר אירועי אלימות מצד לקוחות שהתרחשו באותם סניפים ובאי התערבות של גורמים בכירים בבנק ערבי ישראלי בנעשה בסניפים אלה.

הבודקת החיצונית הגישה לועדת הביקורת דוח חלקי, לפיו כל הדיווחים על פעולות החשודות בהלבנת הון בוצעו כנדרש, והנושאים האחרים שעלו הינם נקודתיים.

להלן תרומת החברות המוחזקות העיקריות בארץ לרווח הנקי של הקבוצה:

תשואה על השקעת הקבוצה		תרומה ^(א) לרווח הנקי של הקבוצה		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס	
2016	2015	2016	2015	השינוי	
אחוזים	במיליוני ש"ח	אחוזים	במיליוני ש"ח	באחוזים	
-	16.4	-	25.1	-	בנק ערבי ישראלי ^(ג)
11.7	12.1	37.4	36.0	3.9	לאומיקארד
22.9	142.9	68.2	281.0	(75.7)	לאומי פרטנרס ^(ב)
38.8	46.2	4.0	3.2	25.0	מעלות
1.0	0.5	3.2	2.5	28.0	אחרות
7.4	25.0	112.8	347.8	(67.6)	סך כל חברות מאוחדות בארץ

(א) הרווח (ההפסד) המוצג הינו לפי חלק החברה בתוצאות הקבוצה.

(ב) כולל הרווח ו/או ההפסד של חברות כלולות של לאומי פרטנרס.

(ג) בנק ערבי ישראלי מוזג עם ולתוך לאומי ב-31 בדצמבר 2015.

חברות מאוחדות בחו"ל

סך כל ההשקעות של הבנק בשלוחות בחו"ל ב-31 במרס 2016 הסתכם ב-4,252 מיליון ש"ח בהשוואה ל-4,295 מיליון ש"ח בסוף 2015.

התרומה של השלוחות בחו"ל לרווח הנקי בשקלים של הקבוצה ברביע ראשון של 2016 הסתכמה ברווח בסך 26 מיליון ש"ח לעומת הפסד בסך 23 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

לאומי לוקסמבורג

ביום 2 בפברואר 2016 הושלמה עסקת מכירת פעילות לאומי לוקסמבורג לבנק Banque J.Safra Sarasin (Luxembourg), לאחר שהתקבלו האישורים שנדרשו להשלמת העסקה.

להשלמת העסקה לא היתה השפעה מהותית על תוצאות הפעילות של הקבוצה.

Bank Leumi Jersey

ביום 8 באפריל 2016 הושלמה העסקה בדבר התקשרות החברה הנכדה Bank Leumi Jersey בהסכם למכירת החזקותיה בחברה הבת שלה Leumi Overseas Trust Corporation לאחר שהתקבלו האישורים הרגולטוריים שנדרשו לשם ביצוע ההסכם.

להלן תרומת החברות המוחזקות העיקריות בחו"ל לרווח הנקי של הקבוצה:

תשואה על השקעת הקבוצה		תרומה לרווח הנקי של הקבוצה		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס	
2016	2015	2016	2015	השינוי	השינוי
אחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים	באחוזים
3.4	2.8	23.3	17.4	33.9	17.4
3.8	3.3	22.5	17.0	32.4	17.0
-	8.3	(13.1)	16.1	-	16.1
1.0	-	0.7	(28.9)	+	(28.9)
32.3	-	7.5	(10.1)	+	(10.1)
1.1	30.9	0.3	6.7	(95.5)	6.7
13.9	-	4.9	(10.6)	+	(10.6)
19.9	-	2.2	(13.8)	+	(13.8)
2.4	-	25.8	(23.2)	+	(23.2)

להלן פירוט הרווח הנקי (ההפסד) של שלוחות הבנק וסניפי הבנק בחו"ל כפי שדווח על ידן:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס	
2016	2015	השינוי	השינוי	השינוי	השינוי
במיליונים	במיליונים	במיליונים	במיליונים	באחוזים	באחוזים
6	4	2	50.0	50.0	2
6	4	2	50.0	50.0	2
7	7	-	-	-	-
1	2	(1)	(50.0)	(50.0)	(1)
2	1	1	100.0	100.0	1
4	3	1	33.3	33.3	1
2	1	1	100.0	100.0	1
-	(1)	1	100.0	100.0	1
21	18	3	16.1	16.1	3

(א) 1 רון = 0.9587 ש"ח.

בקשר לתביעות משפטיות ונושאים אחרים הקשורים לחברות מאוחדות ראה [ביאור 10](#) לדוחות הכספיים.

פעילות חברות הכלולות

סך כל ההשקעה של הקבוצה בחברות הכלולות מסתכם ב-31 במרס 2016 ב-899 מיליון ש"ח לעומת 924 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2015. התרומה לרווח הנקי של החברות הכלולות ברביע ראשון של 2016 הסתכמה בסך 19 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של כ-131 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם

פרק זה נכתב בפירוט רב בדוח הכספי לשנת 2015 (עמודים 129-191) ובדוח על הסיכונים על כן יש לקרוא את הפרק בהמשך לכתוב בדוחות אלו.

שינויים עיקריים בסביבת הסיכון והשפעתם על הקבוצה

במהלך הרביע הראשון של השנה החריפה התנודתיות בשווקים הגלובליים והמקומיים, כאשר חלקו הראשון של הרביע התאפיין בירידות חדות בשווקים הפיננסיים בדגש על סקטור הבנקאות העולמי. החששות העיקריים נגעו למגמת ההאטה בצמיחה בסין והשפעתה על הכלכלה הגלובלית, הירידה המתמשכת במחיר הנפט והחששות משינוי תוואי העלאת הריבית בארה"ב. התנודתיות השפיעה על מחירי מניות, מרווחי אגרות החוב, מרווחי CDS ועוד. מסוף פברואר החל תיקון במגמות בשווקים, שיפור במרווחי אגרות החוב ובמרווחי ה-CDS ומחיר הנפט עלה אף הוא.

בארץ, נתוני המאקרו מעידים על ירידה בשיעור הצמיחה והמשך רמת אינפלציה נמוכה. מפירסומי הועדה המוניתרית עולה כי ישנה סבירות גבוהה שסביבת הריבית צפויה להישאר נמוכה בטווח הזמן הקרוב זאת לאור נתוני מאקרו אלו. ההסלמה במצב הביטחוני, שנראה כי אינה גל חולף עלולה אף היא להשפיע באופן שלילי. בעולם נמשכת המגמה של שינויים רגולטורים רבים המשפיעים על המודל העסקי של מערכת הבנקאות העולמית, כאשר בארץ ניכרת תופעה דומה.

אנו עדים לעליה מתמדת בהיקף ובעוצמת איומי הסייבר בעולם כולו ובישראל בפרט. ניכרת עלייה במוטיבציה לתקוף גופים פיננסיים שונים. עיקרי הסיכונים בחדשנות הטכנולוגית נוגעים להעלאת רמת הסיכון בפני תקיפות סייבר לחשיפת מידע על לקוחות הבנק ולפגיעה בזמינות השירותים.

בהתייחס ליעדי ההון, לאומי ממשיך באופן שוטף להערך לחיזוק הלימות ההון ולהגעה ליעדי ההון הנדרשים על ידי הרגולטור, גם לנוכח תקן זכויות העובדים, אשר השפעתו על הון הבנק בסביבת ריבית נמוכה ותנודתית הינה משמעותית.

טבלת חומרת גורמי הסיכון

לא חלו שינויים בחומרת גורמי הסיכון ביחס לטבלה שפורסמה בדוח השנתי לשנת 2015.

סיכון אשראי

פרק זה נכתב בפירוט רב בדוח הכספי לשנת 2015 (עמודים 138-161) ובדוח על הסיכונים השנתי על כן יש לקרוא את הפרק בהמשך לכתוב בדוחות אלו.

סיכון האשראי הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי, כפי שסוכמו. הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון האשראי, בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 311.

האשראי הינו פעילות ליבה מרכזית של הבנק והקבוצה, וסיכון האשראי מנוהל בהתאמה באמצעות שלושת קווי ההגנה. העקרונות המרכזיים בניהול הסיכון ערוכים במסמך "מדיניות האשראי וסיכונים האשראי" הנסקר מידי שנה ומתעדכן בהתאם לצורך באישור הנהלת הבנק.

במהלך הרביע הראשון של השנה לא חל שינוי מהותי בפרופיל הסיכון של תיק האשראי.

סיכון אשראי בעייתי

31 במרס 2016		
מאזני	חוץ מאזני	כולל
במיליוני ש"ח		
1. סיכון אשראי בעייתי: ^(א)		
סיכון אשראי פגום	3,711	257
סיכון אשראי נחות	1,310	183
סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת ^(ב)	2,923	1,244
סך הכל אשראי בעייתי	7,944	1,684
מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר ^(ב)	857	-
2. נכסים שאינם מבצעים:		
חובות פגומים	3,253	-
נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו	12	-
סך הכל נכסים שאינם מבצעים	3,265	-

הערה: סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני מוצג לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

(א) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ב) לרבות בגין הלוואות לדיר שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיר שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

סיכון אשראי בעייתי (המשך)

31 במרס 2015			
מאזני	חוץ מאזני	כולל	
במיליוני ש"ח			
1. סיכון אשראי בעייתי:^(א)			
סיכון אשראי פגום	4,875	295	5,170
סיכון אשראי נחות	1,722	633	2,355
סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת ^(ב)	3,742	535	4,277
סך הכל אשראי בעייתי	10,339	1,463	11,802
מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר ^(ב)	928	-	-
2. נכסים שאינם מבצעים:			
חובות פגומים	4,530	-	-
נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו	15	-	-
סך הכל נכסים שאינם מבצעים	4,545	-	-
31 בדצמבר 2015			
מאזני	חוץ מאזני	כולל	
במיליוני ש"ח			
1. סיכון אשראי בעייתי:^(א)			
סיכון אשראי פגום	3,940	295	4,235
סיכון אשראי נחות	1,413	235	1,648
סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת ^(ב)	2,995	886	3,881
סך הכל אשראי בעייתי	8,348	1,416	9,764
מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר ^(ב)	942	-	-
2. נכסים שאינם מבצעים:			
חובות פגומים	3,485	-	-
נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו	7	-	-
סך הכל נכסים שאינם מבצעים	3,492	-	-

הערה: סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני מוצג לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

(א) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ב) לרבות בגין הלוואות לדיר שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיר שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

להלן פירוט מדדי סיכון האשראי

31 בדצמבר		31 במרס	
2015	2015	2016	2016
באחוזים			
1.5	1.9	1.4	שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת האשראי לציבור
0.4	0.4	0.3	שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום שנמצא בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור
3.1	4.0	3.0	שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור
0.1	0.1	0.0	שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור
(0.2)	(0.2)	0.0	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור הממוצעת

להלן פירוט מדדי סיכון הפרשה להפסדי אשראי:

31 בדצמבר		31 במרס	
2015	2015	2016	2016
באחוזים			
1.6	1.7	1.5	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור
105.9	91.0	109.5	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום
85.4	76.4	88.9	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור, מיתרת אשראי לציבור פגום כתוספת יתרת אשראי לציבור אשר נמצא בפיגור של 90 ימים או יותר
(12.8)	(3.5)	0.4	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור

ריכוזיות האשראי

סיכון הריכוזיות מוגדר כחשיפה בודדת או קבוצה של חשיפות בעלות מכנה משותף ופוטנציאל לגרימת הפסדים משמעותיים. ניהול סיכוני הריכוזיות מתבצע בעיקר על ידי קביעת מגבלות ומעקב ובקרה אחרי עמידה בהן. היבט הריכוזיות בא לידי ביטוי גם בתמחור האשראי שמשקף את הסיכון.

פיזור תיק האשראי בין ענפי המשק השונים

תיק האשראי של הבנק מפוצל בין ענפי המשק השונים במטרה לפזר את הסיכון הגלום במצב של ריכוז גבוה בענף אחד. בענפי משק המאופיינים ברמת סיכון נמוכה יחסית, אנו שואפים להגיע לשיעור מימון גבוה מחלקנו במערכת.

מדיניות האשראי של הבנק לגבי מגזרי פעילות שונים ולגבי ענפי משק שונים משתנה מעת לעת בהתאם לסביבה העסקית, למיקוד העסקי של הבנק, לתיאבון הסיכון של הבנק ולהנחיות כלליות וספציפיות של בנק ישראל.

בנוסף למגבלת הפיזור הענפי שהוטלה על ידי בנק ישראל לגבי 20 ענפי המשק הראשיים מגדיר הבנק כחלק ממדיניות הסיכון שלו מגבלות פנימיות לפיזור תיק האשראי על-בסיס ענפי משק ותת הענפים, הן כאחוז מההון הרגולטורי והן כאחוז מסיכון האשראי.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק

31 במרס 2016									
סיכון אשראי כולל ^(א) חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)									
הפסדי אשראי ^(ד)									
מזה:									
סך הכל	דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	בעייתי ^(ה)	סך הכל ¹	חובות ^(ב)	בעייתי ^(ה)	פגום	הוצאות בגין הפסדי חשבונאיות נטו	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי
במיליוני ש"ח									
בני פעילות לווים בישראל									
ציבור-מסחרי									
2,112	1,978	134	2,109	1,813	134	50	15	3	(51)
687	679	8	573	400	8	-	-	-	-
24,143	22,687	1,456	23,750	15,691	1,458	524	(9)	(23)	(531)
46,533	44,790	1,743	46,431	16,032	1,743	331	5	-	(353)
28,378	26,775	1,603	28,307	25,179	1,603	869	(147)	(15)	(476)
5,500	5,082	418	5,160	3,505	418	283	22	-	(62)
28,237	27,304	933	28,022	22,833	895	230	(2)	1	(294)
3,070	2,891	179	3,029	2,681	179	133	(56)	(58)	(30)
7,327	7,014	313	7,217	6,011	310	264	3	2	(37)
6,244	5,990	254	5,916	4,191	250	244	(5)	(3)	(57)
21,216	21,154	62	15,777	10,635	62	48	(42)	(13)	(274)
7,886	7,771	115	7,852	5,456	115	61	15	7	(101)
7,936	7,898	38	7,910	6,600	38	12	5	3	(45)
189,269	182,013	7,256	182,053	121,027	7,213	3,049	(196)	(96)	(2,311)
82,895	82,148	747	82,895	80,354	747	-	(2)	1	(495)
66,442	65,971	471	66,433	37,096	471	143	99	52	(749)
338,606	330,132	8,474	331,381	238,477	8,431	3,192	(99)	(43)	(3,555)
6,849	6,849	-	2,445	2,354	-	-	(1)	-	(2)
43,914	43,914	-	196	196	-	-	-	-	-
389,369	380,895	8,474	334,022	241,027	8,431	3,192	(100)	(43)	(3,557)

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 241,023, 1,621, 42,972, 98,183, 5,570 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיר שבינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיר שבינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדיר, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בניה.
- (ח) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיר, בסך 1,032 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישת הנמצאות בהליכי בניה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

31 במרס 2016										
סיכון אשראי כולל ^(א)					חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)					
					הפסדי אשראי ^(ד)					
					מזה: ¹					
סך הכל	דירוג ביצוע אשראי ^(ו)	בעייתי ^(ה)	סך הכל ¹	חובות ^(ב)	בעייתי ^(ה)	פגום	הוצאות בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי	
במיליוני ש"ח										
בנין פעילות לווים בחו"ל										
ציבור-מסחרי										
חקלאות	61	60	1	61	53	1	1	(1)	-	(2)
כרייה וחציבה	38	38	-	36	29	-	-	-	-	-
תעשייה	8,519	8,292	227	7,098	4,719	227	227	(26)	10	(53)
בינוי ונדל"ן ^(ז)	12,424	11,881	543	12,039	9,203	543	543	(8)	(3)	(215)
אספקת חשמל ומים	312	312	-	78	47	-	-	-	-	-
מסחר	7,481	7,413	68	7,366	4,890	68	68	7	1	(87)
בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל	1,476	1,448	28	1,476	1,392	28	28	-	-	(10)
תחבורה ואחסנה	242	178	64	225	199	64	64	6	19	(16)
תקשורת ושרותי מחשב	2,343	2,343	-	2,031	799	-	-	-	-	(1)
שרותים פיננסיים	17,360	17,271	89	2,491	1,631	89	89	(6)	(1)	(46)
שרותים עסקיים ואחרים	5,440	5,391	49	5,353	4,522	49	49	5	-	(19)
שרותים ציבוריים וקהילתיים	478	471	7	467	356	7	7	-	-	(18)
סך הכל מסחרי	56,174	55,098	1,076	38,721	27,840	1,076	1,076	(23)	26	(467)
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	1,130	1,081	49	1,131	1,126	48	48	-	1	(15)
אנשים פרטיים - אחר	426	397	29	415	262	29	29	-	-	(6)
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	57,730	56,576	1,154	40,267	29,228	1,153	1,153	(23)	27	(488)
בנקים בחו"ל	23,318	23,318	-	10,609	8,969	-	-	-	-	-
ממשלות בחו"ל	15,052	15,052	-	460	216	-	-	-	-	-
סך הכל פעילות בחו"ל	96,100	94,946	1,154	51,336	38,413	1,154	1,153	(23)	27	(488)
סך הכל	485,469	475,841	9,628	385,358	279,440	9,584	9,584	(123)	(16)	(4,045)

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 33,144, 38,414, - , 16,986, 7,556 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בניה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

31 במרס 2015										
סיכון אשראי כולל ^(א)					חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)					
סך הכל					הפסדי אשראי ^(ד)					
					מזה: ¹					
סך הכל	דירוג ביצועי אשראי ^(ה)	בעייתי ^(ה)	סך הכל ¹	חובות ^(ב)	בעייתי ^(ה)	פגום	הוצאות בגין הפסדי חשבונאיות נטו	מחיקות	יתרת הפרשה להפסדי אשראי	
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בישראל										
ציבור-מסחרי										
חקלאות	2,133	2,042	91	2,123	1,850	89	44	11	(16)	(44)
כרייה וחציבה	715	715	-	691	362	-	-	(2)	-	(1)
תעשייה	27,596	24,903	2,693	26,608	16,211	2,682	457	74	(19)	(534)
בינוי ונדל"ן - בינוי ^(ז)	46,807	45,488	1,319	46,745	16,543	1,318	732	45	-	(314)
בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן	25,553	23,637	1,916	25,426	22,868	1,916	1,385	(6)	(2)	(659)
אספקת חשמל ומים	4,089	4,021	68	3,552	2,736	68	1	-	-	(32)
מסחר ^(ח)	26,222	24,770	1,452	25,929	21,330	1,397	265	6	1	(375)
בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל	2,959	2,769	190	2,940	2,617	190	154	2	2	(30)
תחבורה ואחסנה	6,516	6,028	488	6,432	5,506	488	320	-	4	(44)
תקשורת ושרותי מחשב	6,186	5,699	487	5,539	4,314	480	473	11	11	(205)
שרותים פיננסיים	23,423	23,370	53	16,872	10,071	45	17	(63)	(8)	(283)
שרותים עסקיים ואחרים	7,025	6,907	118	7,003	4,895	103	41	4	6	(66)
שרותים ציבוריים וקהילתיים	7,309	7,272	37	7,254	6,043	37	20	(3)	-	(129)
סך הכל מסחרי	186,533	177,621	8,912	177,114	115,346	8,813	3,909	79	(21)	(2,716)
אנשים פרטיים - הלוואות לדיר	77,777	77,020	757	77,777	74,963	757	-	(1)	1	(492)
אנשים פרטיים - אחר	67,371	66,927	444	67,342	34,913	444	102	47	49	(635)
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	331,681	321,568	10,113	322,233	225,222	10,014	4,011	125	29	(3,843)
בנקים בישראל	7,283	7,283	-	1,865	1,662	-	-	2	-	(2)
ממשלת ישראל	30,404	30,404	-	249	249	-	-	-	-	-
סך הכל פעילות בישראל	369,368	359,255	10,113	324,347	227,133	10,014	4,011	127	29	(3,845)

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 227,134, 29,070, 2,197, 7,793, 103,173 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיר שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיר שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדיר, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בניה.
- (ח) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיר, בסך 142,796 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישת הנמצאות בהליכי בניה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

31 במרס 2015										
סיכון אשראי כולל ^(א)					חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)			הפסדי אשראי ^(ד)		
					¹ מזה:					
סך הכל	דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	בעייתי ^(ה)	סך הכל ¹	חובות ^(ב)	בעייתי ^(ה)	פגום	הוצאות בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי	
במיליוני ש"ח										
בנין פעילות לווים בחו"ל										
ציבור-מסחרי										
114	111	3	112	51	3	3	-	-	(2)	חקלאות
8	8	-	2	2	-	-	-	-	-	כרייה וחציבה
8,866	8,230	636	8,191	4,667	636	244	(15)	-	(111)	תעשיה
13,070	12,494	576	12,767	9,180	576	550	(12)	-	(172)	בנין ונדל"ן ^(ז)
317	317	-	97	33	-	-	-	-	(1)	אספקת חשמל ומים
7,412	7,265	147	7,337	4,648	147	67	(8)	3	(121)	מסחר
1,296	1,257	39	1,296	1,142	39	39	-	-	(12)	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
330	308	22	193	189	22	22	(1)	-	(12)	תחבורה ואחסנה
1,818	1,816	2	1,629	836	2	2	-	26	(2)	תקשורת ושרותי מחשב
17,512	17,409	103	3,090	2,135	103	103	15	47	(76)	שרותים פיננסיים
5,024	4,961	63	4,819	4,279	63	34	(3)	-	(17)	שרותים עסקיים ואחרים
657	645	12	572	288	12	3	(18)	49	(14)	שרותים ציבוריים וקהילתיים
56,424	54,821	1,603	40,105	27,450	1,603	1,067	(42)	125	(540)	סך הכל מסחרי
1,188	1,139	49	1,188	1,175	49	29	(2)	-	(16)	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
475	438	37	437	376	37	30	1	1	(14)	אנשים פרטיים - אחר
58,087	56,398	1,689	41,730	29,001	1,689	1,126	(43)	126	(570)	סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל
27,610	27,610	-	11,276	9,743	-	-	(3)	-	(1)	בנקים בחו"ל
13,810	13,810	-	229	184	-	-	-	-	-	ממשלות בחו"ל
99,507	97,818	1,689	53,235	38,928	1,689	1,126	(46)	126	(571)	סך הכל פעילות בחו"ל
468,875	457,073	11,802	377,582	266,061	11,703	5,137	81	155	(4,416)	סך הכל

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 30,819,38,927, - , 11,037, 18,725 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בניה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

31 בדצמבר 2015									
סיכון אשראי כולל ^(א)					חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)				
					הפסדי אשראי ^(ד)				
סך הכל	דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	בעייתי ^(ה)	סך הכל ¹	חובות ^(ב)	בעייתי ^(ה)	פגום	מזה:		
							הוצאות בנין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי
במיליוני ש"ח									
בנין פעילות לווים בישראל									
ציבור-מסחרי									
חקלאות	2,075	1,951	124	2,070	1,775	123	50	16	(40)
כרייה וחציבה	713	713	-	583	501	-	-	(2)	-
תעשייה	24,498	22,852	1,646	24,066	15,669	1,646	577	1	(60)
בינוי ונדל"ן - בינו ^(ז)	47,249	45,433	1,816	47,155	15,688	1,815	639	65	(15)
בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן	27,556	25,925	1,631	27,485	24,653	1,631	1,053	18	70
אספקת חשמל ומים	4,985	4,925	60	4,735	3,162	60	-	(7)	-
מסחר ^(ח)	26,552	25,614	938	26,374	21,531	908	244	(42)	12
בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל	3,030	2,840	190	3,037	2,666	190	138	4	3
תחבורה ואחסנה	6,757	6,420	337	6,638	5,897	337	268	15	15
תקשורת ושרותי מחשב	6,162	5,895	267	5,871	4,128	263	255	(82)	(7)
שרותים פיננסיים	20,758	20,683	75	14,709	9,570	75	62	(151)	(12)
שרותים עסקיים ואחרים	7,720	7,628	92	7,701	5,462	92	34	40	30
שרותים ציבוריים וקהילתיים	7,781	7,755	26	7,742	6,523	26	11	(4)	17
סך הכל מסחרי	185,836	178,634	7,202	178,166	117,225	7,166	3,331	(129)	45
אנשים פרטיים - הלוואות לדיר	83,292	82,513	779	83,292	80,633	779	-	14	10
אנשים פרטיים - אחר	65,815	65,363	452	65,807	36,991	452	63	309	245
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	334,943	326,510	8,433	327,265	234,849	8,397	3,394	194	300
בנקים בישראל	7,048	7,048	-	3,347	2,146	-	-	2	-
ממשלת ישראל	37,243	37,243	-	262	262	-	-	-	-
סך הכל פעילות בישראל	379,234	370,801	8,433	330,874	237,257	8,397	3,394	196	300

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 237,258, 36,036, 1,764, 5,081, 99,095 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחובות מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיר שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיר שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדיר, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ח) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיר, בסך 1,014 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישת הנמצאות בהליכי בנייה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

31 בדצמבר 2015										
סיכון אשראי כולל ^(א)					חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)			הפסדי אשראי ^(ד)		
סך הכל	דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	בעייתי ^(ה)	סך הכל ¹	חובות ^(ב)	בעייתי ^(ה)	פגום	מזה:			
							הוצאות בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי	
במיליוני ש"ח										
בנין פעילות לווים בחו"ל										
ציבור-מסחרי										
חקלאות	128	126	2	127	72	2	2	2	1	(2)
כרייה וחציבה	77	77	-	38	29	-	-	-	-	-
תעשייה	8,295	7,965	330	7,041	4,638	330	98	(4)	27	(92)
בניו ונדל"ן ^(ז)	13,503	12,866	637	12,973	9,783	637	434	10	79	(230)
אספקת חשמל ומים	371	371	-	88	56	-	-	-	-	-
מסחר	7,818	7,786	32	7,729	5,123	32	31	(2)	85	(79)
בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל	1,577	1,549	28	1,577	1,441	28	24	(1)	-	(10)
תחבורה ואחסנה	241	155	86	223	198	86	86	(2)	9	(31)
תקשורת ושרותי מחשב	2,093	2,093	-	1,782	677	-	-	(1)	-	(1)
שרותים פיננסיים	17,027	16,935	92	2,801	1,619	92	92	45	7	(68)
שרותים עסקיים ואחרים	5,630	5,579	51	5,560	4,613	51	2	(2)	(1)	(16)
שרותים ציבוריים וקהילתיים	516	515	1	504	391	1	1	(39)	14	(19)
סך הכל מסחרי	57,276	56,017	1,259	40,443	28,640	1,259	770	6	221	(548)
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	1,176	1,126	50	1,176	1,172	50	29	-	2	(16)
אנשים פרטיים - אחר	531	509	22	522	409	22	22	-	8	(6)
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	58,983	57,652	1,331	42,141	30,221	1,331	821	6	231	(570)
בנקים בחו"ל	22,269	22,269	-	10,119	8,170	-	-	(3)	-	(1)
ממשלות בחו"ל	11,667	11,667	-	480	191	-	-	-	-	-
סך הכל פעילות בחו"ל	92,919	91,588	1,331	52,740	38,582	1,331	821	3	231	(571)
סך הכל	472,153	462,389	9,764	383,614	275,839	9,728	4,215	199	531	(4,156)

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 30,120,38,581, - , 18,049,6,169 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחובות מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בניה.

קבוצות לווים

מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים

1. ליום 31 במרס 2016 אין לקבוצה חשיפת אשראי לקבוצת לווים אשר חבותם עולה על 15% מהון הבנק (כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 313).
2. ליום 31 במרס 2016 אין לקבוצה חשיפת אשראי ללווים גדולים, קבוצות לווים וקבוצות לווים בנקאיות שחבותם עולה על שיעור של 10% מהון הבנק. המגבלה הרגולטורית הינה בשיעור 120% מהון הבנק.

חשיפה למדינות זרות

חלק א' - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות, ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך הנכסים או מעל 20% מסך ההון לצורך חישוב יחס ההון, לפי הנמוך ביניהם:

31 במרס 2016					
חשיפה מאזנית ^(א)					
חשיפה מאזנית מעבר לגבול			חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים		
למשלוחות ^(ג)	לבנקים	לאחרים	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית מאחורי ניכוי בגין לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית נטו
במיליוני ש"ח					
המדינה					
ארצות הברית	13,181	3,532	8,698	22,003	10,986
בריטניה	-	3,488	3,620	6,762	1,946
צרפת	558	549	965	-	-
שווייץ	-	463	959	561	86
גרמניה	-	1,490	967	-	-
אחרות	397	3,777	4,879	1,169	605
סך כל החשיפה למדינות זרות	14,136	13,299	20,088	30,495	13,623
סך כל החשיפה למדינות LDC	234	916	564	1,157	605
סך כל החשיפה למדינות ה-GIIPS ^(ד)	102	14	243	-	-

31 במרס 2016						
חשיפה מאזנית ^(א)				חשיפה חוץ מאזנית ^{(א)(ב)}		
חשיפה מאזנית מעבר לגבול				חשיפה מאזנית מעבר לגבול		
סך כל החשיפה המאזנית				מזה: יתרת חובות פגומים		
סך כל החשיפה המאזנית				מזה: סיכון אשראי		
במיליוני ש"ח				מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי		
סך כל החשיפה המאזנית	סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזה: יתרת חובות פגומים	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי
במיליוני ש"ח						
המדינה						
ארצות הברית	36,428	681	287	6,294	-	11,790
בריטניה	11,924	237	233	3,621	-	2,952
צרפת	2,072	18	17	1,097	-	972
שווייץ	1,897	-	-	401	-	917
גרמניה	2,457	-	-	194	-	1,256
אחרות	9,617	258	249	2,467	-	4,510
סך כל החשיפה למדינות זרות	64,395	1,194	786	14,074	-	22,397
סך כל החשיפה למדינות LDC	2,266	199	189	1,794	-	388
סך כל החשיפה למדינות ה-GIIPS ^(ד)	359	-	-	247	-	163

- (א) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני, סיכון אשראי מסחרי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה וקבוצת לווים. לא כולל רכיבי סיכון חוץ מאזני.
- (ב) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- (ג) כולל ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.
- (ד) החשיפה למדינות ה-GIIPS כוללת את המדינות: פורטוגל, אירלנד, איטליה, יוון וספרד.

חלק א' - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות, ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך הנכסים או מעל 20% מסך ההון לצורך חישוב יחס ההון, לפי הנמוך ביניהם (המשך):

31 במרס 2015					
חשיפה מאזנית ^(א)					
חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים			חשיפה מאזנית מעבר לגבול		
חשיפה מאזנית נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	לאחרים	לבנקים	לממשלות ^(ג)
במיליוני ש"ח					
המדינה					
10,116	9,966	20,082	8,614	3,858	12,422
ארצות הברית					
5,076	2,090	7,166	4,749	4,047	40
בריטניה					
-	-	-	455	2,142	-
צרפת					
732	258	990	895	741	-
שווייץ					
-	-	-	1,746	2,344	-
גרמניה					
722	678	1,400	5,325	4,387	563
אחרות					
16,646	12,992	29,638	21,784	17,519	13,025
סך כל החשיפה למדינות זרות					
621	649	1,270	815	940	206
סך כל החשיפה למדינות LDC					
-	-	-	246	59	-
סך כל החשיפה למדינות ה-GIIPS ^(ד)					

31 במרס 2015						
חשיפה מאזנית ^(א)				חשיפה חוץ מאזנית ^{(א)(ב)}		
חשיפה מאזנית מעבר לגבול				חשיפה מאזנית מעבר לגבול		
תקופת פרעון				תקופת פרעון		
סך כל החשיפה המאזנית	סיכון אשראי בעייתי מאזני	מזה: יתרת חובות פגומים	סך החשיפה החוץ מאזנית	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	עד שנה	מעל שנה
במיליוני ש"ח						
המדינה						
35,010	838	378	6,058	-	16,106	8,788
ארצות הברית						
13,912	331	304	3,219	-	4,673	4,163
בריטניה						
2,597	11	9	1,188	-	793	1,804
צרפת						
2,368	-	-	518	-	1,371	265
שווייץ						
4,090	2	2	618	-	3,120	970
גרמניה						
10,997	421	399	1,876	-	4,811	5,464
אחרות						
68,974	1,603	1,092	13,477	-	30,874	21,454
סך כל החשיפה למדינות זרות						
2,582	350	328	1,110	-	1,673	288
סך כל החשיפה למדינות LDC						
305	-	-	61	-	173	132
סך כל החשיפה למדינות ה-GIIPS ^(ד)						

- (א) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני, סיכון אשראי מסחרי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה וקבוצת לווים. לא כולל רכיבי סיכון חוץ מאזני.
- (ב) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- (ג) כולל ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.
- (ד) החשיפה למדינות ה-GIIPS כוללת את המדינות: פורטוגל, אירלנד, איטליה, יוון וספרד.

חלק א' - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות, ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך הנכסים או מעל 20% מסך ההון לצורך חישוב יחס ההון, לפי הנמוך ביניהם (המשך):

31 בדצמבר 2015					
חשיפה מאזנית ^(א)					
חשיפה מאזנית מעבר לגבול					
חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים					
חשיפה מאזנית נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	לממשלות ^(ג)	לבנקים	לאחרים
במיליוני ש"ח					
המדינה					
ארצות הברית	9,652	2,577	10,748	22,020	11,310
בריטניה	39	2,942	3,022	7,015	2,143
צרפת	552	635	942	-	-
שווייץ	-	334	1,194	535	101
גרמניה	-	1,519	1,583	-	-
אחרות	389	4,001	5,218	1,272	651
סך כל החשיפה למדינות זרות	10,632	12,008	22,707	30,842	14,205
סך כל החשיפה למדינות LDC	212	943	719	1,180	647
סך כל החשיפה למדינות ה-GIIPS ^(ד)	97	57	408	-	-

31 בדצמבר 2015						
חשיפה מאזנית ^(א)						
חשיפה חוץ מאזנית ^{(א)(ב)}						
חשיפה מאזנית מעבר לגבול תקופת פרעון						
סך כל החשיפה המאזנית	סיכון אשראי מאזני בעייתי	מזה: יתרת חובות פגומים	סך החשיפה החוץ מאזנית	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	עד שנה	מעל שנה
במיליוני ש"ח						
המדינה						
ארצות הברית	33,687	733	299	6,153	6,941	16,036
בריטניה	10,875	247	229	3,846	1,717	4,286
צרפת	2,129	10	8	1,126	872	1,257
שווייץ	1,962	-	-	412	962	566
גרמניה	3,102	-	-	259	1,882	1,220
אחרות	10,229	294	282	3,068	2,389	7,219
סך כל החשיפה למדינות זרות	61,984	1,284	818	14,864	14,763	30,584
סך כל החשיפה למדינות LDC	2,407	210	199	2,128	521	1,353
סך כל החשיפה למדינות ה-GIIPS ^(ד)	562	-	-	250	222	340

- (א) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני, סיכון אשראי מסחרי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה וקבוצת לווים. לא כולל רכיבי סיכון חוץ מאזני.
- (ב) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- (ג) כולל ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.
- (ד) החשיפה למדינות ה-GIIPS כוללת את המדינות: פורטוגל, אירלנד, איטליה, יוון וספרד.

חלק ב' - ליום 31 במרס 2016 ולתקופות השוואה אין חשיפה מאזנית מצרפית למדינות זרות שסך החשיפה לכל אחת מהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים במאוחד או בין 15% לבין 20% מההון, לפי הנמוך.

חלק ג' - סכום החשיפה למדינות זרות עם בעיות נזילות כפי שהוגדר על ידי בנק ישראל (מדינה אשר מקבלת סיוע כספי מ-IMF או שהתחייבויותיה מדורגות בדירוג אשראי CCC או נמוך יותר) מסתכם בסך 555 מיליון ש"ח ומתייחס ל-10 מדינות (ב-31 במרס 2015 מסתכם בסך 1,416 מיליון ש"ח והתייחס ל-13 מדינות וב-31 בדצמבר 2015 מסתכם בסך 722 מיליון ש"ח והתייחס ל-11 מדינות).

להלן החשיפה למדינות לפי דרוג האשראי של המדינות כפי הדירוג של הבנק העולמי, ליום 31 במרס 2016 במיליוני ש"ח:

מדינות OECD עם הכנסה גבוהה	חשיפה מאזנית	חשיפה חוץ מאזנית	סך הכל חשיפה	אחוז החשיפה מסך הכל	מזה סיכון אשראי מסחרי בעייתי
מדינות עם הכנסה גבוהה	58,613	12,173	70,786	90.2	992
מדינות עם הכנסה בינונית גבוהה	3,516	107	3,623	4.6	3
מדינות עם הכנסה בינונית נמוכה	2,196	1,456	3,652	4.7	195
מדינות עם הכנסה נמוכה	70	337	407	0.5	4
	-	1	1	0.0	-
סך הכל	64,395	14,074	78,469	100.0	1,194

הגדרת המדינות הינה בהתאם להכנסה הלאומית לנפש כדלהלן:

הכנסה גבוהה - מעל 12,736 דולר לנפש.
הכנסה בינונית-גבוהה - מ-4,126 דולר עד 12,735 דולר לנפש.
הכנסה בינונית-נמוכה - מ-1,046 דולר עד 4,125 דולר לנפש.
הכנסה נמוכה - עד 1,045 דולר לנפש.

להלן שמות המדינות העיקריות בכל אחת מהקטגוריות:

1. מדינות OECD:
ארה"ב, איטליה, אוסטרליה, אוסטריה, אירלנד, בלגיה, קנדה, צ'כיה, דנמרק, פינלנד, ישראל, הונגריה, צרפת, בריטניה, יפן, ספרד, שווייץ, לוקסמבורג, סלובניה, הולנד, שבדיה, פולין, גרמניה ודרום קוריה.
2. מדינות עם הכנסה גבוהה:
הונג קונג, מונקו, סינגפור, איי קיימן, רוסיה וקראטיה.
3. מדינות עם הכנסה בינונית גבוהה:
ברזיל, בולגריה, מקסיקו, פנמה, רומניה, דרום אפריקה, טורקיה, סין, קולומביה ופרו.
4. מדינות עם הכנסה בינונית נמוכה:
מצרים, הודו, פרגואי, פיליפינים ואוקראינה.
5. מדינות עם הכנסה נמוכה:
חלק גדול ממדינות אפריקה, האיטי ונפאל.

חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים זרים מתייחסת לבנקים מסחריים, לחברות החזקה בנקאיות, בנקים להשקעות, חברות ביטוח וגופים מוסדיים.

החשיפה כוללת בעיקר פיקדונות בבנקים הזרים לתקופות קצרות עד שבוע ואגרות חוב בדרך כלל לתקופה של עד 5 שנים. הבנק מנהל מעקב הדוק אחר מצבם של בנקים בעולם ומנתח באופן תדיר את איתנותם הפיננסית. הבנק מנהל רשימה מצומצמת של בנקים איכותיים שבהם הבנק והשלוחות בחו"ל מבצעים פיקדונות.

להלן חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים^(א):

ליום 31 במרס 2016			
סיכון אשראי מאזני ^(ב)	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ^(ג)	חשיפת אשראי נוכחית	במיליוני ש"ח
חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים ^(ד)			
14,346	2,334	16,680	AAA עד AA-
2,743	100	2,843	A+ עד A-
301	387	688	BBB+ עד BBB-
3	2	5	BB+ עד B-
33	4	37	נמוך מ: B-
252	1	253	ללא דרוג
17,678	2,828	20,506	סך הכל חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים
-	-	-	סיכון אשראי בעייתי
ליום 31 בדצמבר 2015			
סיכון אשראי מאזני ^(ב)	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ^(ג)	חשיפת אשראי נוכחית	במיליוני ש"ח
חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים ^(ד)			
13,048	2,789	15,837	AAA עד AA-
2,323	54	2,377	A+ עד A-
440	241	681	BBB+ עד BBB-
1	2	3	BB+ עד B-
35	-	35	נמוך מ: B-
173	8	181	ללא דרוג
16,020	3,094	19,114	סך הכל חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים
-	-	-	סיכון אשראי בעייתי

- (א) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, חברות ביטוח וגופים מוסדיים.
 (ב) פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים (שווי הוגן של נגזרים) והשקעות באגרות חוב כולל אגרות חוב של בנקים מסוג Subordinated ב-31 במרס 2016 בשווי של 495 מיליון ש"ח וב-31 בדצמבר 2015 - 597 מיליון ש"ח.
 (ג) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי (ללא נגזרים חוץ מאזניים).
 (ד) הבנק משתמש בדירוג של סוכנות Moody's ו-S&P בלבד לדירוג המוסדות הפיננסיים הזרים אליהם קיימת חשיפת אשראי.

הערות:

חשיפות האשראי אינן כוללות השקעות בניירות ערך מגובי נכסים (למידע נוסף ראה [ביאור 5](#)).
 חלק מהבנקים קיבלו תמיכות ממשלתיות באופנים שונים. ובכלל זה בהשקעה ישירה בהון הבנק, בערבות ממשלתית לתיקי נכסים מסוימים של הבנקים, בערבויות לגיוס מקורות לבנקים, וכו'.
 למידע נוסף לגבי הרכב חשיפות האשראי בגין מכשירים נגזרים מול בנקים ודילרים/ברוקרים (מקומיים וזרים) ראה [ביאור 11](#) בדוח הכספי.

סיכונים בתיק הלוואות לדיור

להלן נתונים על ביצועי הלוואות חדשות שניתנו והלוואות שמוחזרו לרכישת דירת מגורים ובמשכון דירת מגורים בישראל:

לרביע ראשון		שיעור השינוי		
2016	2015		במיליוני ש"ח	ב-%
2,703	3,979	(32.1)	מכספי הבנק	
			מכספי האוצר:	
3	1	200.0	הלוואות מכוונות	
2	2	-	הלוואות עומדות	
2,708	3,982	(32.0)	סך כל הלוואות חדשות	
654	1,356	(51.8)	הלוואות שמוחזרו	
3,362	5,338	(37.0)	סך כל ביצועים	

גילוי על הלוואות לדיור

להלן הנתונים בנוגע למאפייני הסיכון של ההלוואות לדיור ההתפתחויות בסיכונים האשראי ואופן ניהולם, לרבות התייחסות לצעדים שננקטו על ידי הבנק לצורך התמודדות עם מאפייני סיכון אלה.

התפתחות יתרת האשראי לדיור נטו בישראל:

יתרת תיק האשראי		שיעור גידול		
במיליוני ש"ח	ב-%			
73,919	13.0		31 בדצמבר 2014	
79,905	8.1		31 בדצמבר 2015	
79,876	-		31 במרס 2016	

התפתחות יתרת האשראי לדיור נטו לפי בסיסי הצמדה בישראל:

לא צמוד	שיעור מתיק האשראי	צמוד מדד	שיעור מתיק האשראי	מט"ח	שיעור מתיק האשראי	סך הכל התיק
במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח
31 בדצמבר 2014	36,727	49.7	35,447	48.0	1,745	2.3
31 בדצמבר 2015	43,938	55.0	34,511	43.2	1,456	1.8
31 במרס 2016	44,877	56.2	33,623	42.1	1,376	1.7

התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור נטו, בריבית משתנה וקבועה בישראל:

סך תיק האשראי	קבועה					משתנה
	לא צמוד		צמוד	לא צמוד	צמוד	
	במיליוני ש"ח					
31 בדצמבר 2014	7,232	11,659	29,495	23,788	1,745	73,919
31 בדצמבר 2015	12,351	12,477	31,587	22,034	1,456	79,905
31 במרס 2016	12,961	12,270	31,916	21,353	1,376	79,876

התפתחות האשראי החדש לדיור על פי מסלולי ריבית בישראל:

להלן התפתחות ביצועי האשראי החדש על פי מסלולי ריבית משתנה וקבועה (הלוואה בריבית משתנה הינה הלוואה שהריבית שהיא נושאת עשויה להשתנות לאורך תקופת חייה הלוואה):

2016	2015	2014			
רביע ראשון	רביע רביעי	רביע שלישי	רביע שני	רביע ראשון	ממוצע שנתי
שיעור מביצוע					
באחוזים					
קבועה - צמודה	19.4	9.7	19.9	19.8	23.0
משתנה כל 5 שנים ומעלה - צמודה	13.9	15.7	13.5	11.6	13.1
משתנה עד 5 שנים - צמודה	1.2	1.3	1.5	1.0	1.2
קבועה - לא צמודה	29.0	32.8	30.5	35.8	28.9
משתנה כל 5 שנים ומעלה - לא צמודה	6.8	6.8	5.4	5.5	6.6
משתנה עד 5 שנים - לא צמודה	29.4	33.3	28.8	25.8	26.6
משתנה - מט"ח	0.3	0.4	0.4	0.5	0.6

שיעור האשראי החדש שהעמיד הבנק בהלוואות לדיור בריבית משתנה במהלך רביע ראשון של 2016 עמד על 52% לעומת 49% בשנת 2015. הנתונים מתייחסים לכל מסלולי הריבית המשתנה ומגדרי ההצמדה השונים לרבות הלוואות בהן הריבית משתנה מדי תקופה של חמש שנים ומעלה. בנטרול הלוואות (אשר הוראת המפקח מחריגה אותן מהגדרת הלוואות בריבית משתנה) שיעור האשראי לדיור בריבית משתנה שהועמד במהלך רביע ראשון של 2016 הינו 31% לעומת 30% בכל שנת 2015.

להלן יתרת תיק ההלוואות לדיור והיתרות בפיגור מעל 90 יום פיגור בישראל:

יתרת חוב רשומה	סכום בפיגור	שיעור הסכום בפיגור	
			במיליוני ש"ח
31 בדצמבר 2014	800	1.1%	74,410
31 בדצמבר 2015	768	1.0%	80,402
31 במרס 2016	750	0.9%	80,369

ההפרשה להפסדי אשראי ליום 31 במרס 2016, הכוללת את ההפרשה הקבוצתית על הלוואות לדיור (להלן: "ההפרשה הכוללת") הינה 492 מיליון ש"ח ומהווה 0.62% מיתרת האשראי לדיור, לעומת יתרת ההפרשה ליום 31 בדצמבר 2015, בסך של 497 מיליון ש"ח ומהווה 0.62% מיתרת האשראי לדיור.

נתונים המתייחסים לאשראי חדש לדיור בישראל:

במהלך הרביע הראשון של 2016 הועמדו הלוואות חדשות לדיור בסך של כ-2.7 מיליארד ש"ח מכספי הבנק.

התפתחות שיעור מימון, באשראי חדש, מעל 60% בישראל:

להלן התפתחות האשראי החדש שהעמיד הבנק בשיעור מימון הגבוה מ-60% (שיעור מימון הינו היחס בין שיעור האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד, בעת העמדת מסגרת האשראי):

						2016	2015	2014			
						רביע ראשון	רביע רביעי	שלישי	רביע שני	רביע ראשון	ממוצע שנתי
שיעור מימון						באחוזים					
מעל 60 ועד 70 כולל						15.5	18.6	18.6	18.8	19.2	18.5
מעל 70 ועד 80 כולל						13.5	14.6	17.1	18.1	16.5	14.5
מעל 80						0.2	0.4	0.7	1.0	2.4	0.4

התפתחות שיעור מימון, יתרת תיק האשראי בישראל:

שיעור המימון הממוצע של יתרת תיק האשראי ליום 31 במרס 2016 עומד על 47.8% לעומת 47.1% בשנת 2015.

התפתחות באשראי חדש, בו יחס ההחזר נמוך מ-2.5 בישראל:

שיעור ההלוואות שהועמדו ברביע הראשון של 2016 בהן יחס ההחזר נמוך מ-2.5 לבעלי הכנסה של 10,000 ש"ח ומטה, במועד אישור האשראי, עמד על 0.19% מסך העמדות האשראי החדשות.

חישוב זה תואם את הנחיות בנק ישראל לצורך הדווח על פי הוראה 876.

התפתחות באשראי חדש, בו מועדי הפירעון ארוכים מ-25 שנה בישראל:

שיעור האשראי החדש של הלוואות לדיור ברביע ראשון של 2016, בהן מועדי הפירעון על פי חוזי ההלוואה ארוכים מ-25 שנה, עמד בממוצע על כ-36% מסך האשראי החדש שהועמד, לעומת שיעור ממוצע של כ-30% במהלך שנת 2015.

התפתחויות בסיכוני אשראי

על רקע עליה בביקושים ליחידות דיור הן למטרת מגורים והן למטרת השקעה, ועל רקע מגמת עלייה במחירי הדיור בנוסף לסביבת ריבית נמוכה, גדל היקף האשראי לדיור בשנים האחרונות.

בעקבות התפתחויות אלו, ובמסגרת ניהול הסיכונים נמשכת גם בשנת 2016 ההקפדה על המגבלות הניהוליות המהודקות יותר בעיקר במאפיינים הבאים: שיעורי המימון, יכולת החזר חודשי, דירוגי אשראי בהתאם למודל הסטטיסטי הפנימי של הבנק. בהקשר זה, נבחנים גם המאפיינים של עסקות בגין דירות במסגרת תכנית "מחיר למשתכן" (ובכלל זה ההשלכות הצפויות של הוראות בנק ישראל ומשרדי האוצר והשיכון בנושא זה).

ההלוואה הממוצעת שהועמדה על ידי הבנק ברביע הראשון של 2016 היתה 578 אלפי ש"ח, לעומת 623 אלפי ש"ח בשנת 2015 ו-585 אלפי ש"ח בשנת 2014.

סיכון שוק

פרק זה נכתב בפירוט רב בדוח הכספי לשנת 2015 (עמודים 162-175) ובדוח על הסיכונים השנתי על כן יש לקרוא את הפרק בהמשך לכתוב בדוחות אלו.

סיכון שוק מוגדר כסיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוזי מאזניות הנובע משינוי בשווי הוגן של מכשיר פיננסי עקב שינוי בתנאי שוק (שינוי ברמת מחירים בשווקים שונים, תנודתיות בשיעורי ריבית, שערי חליפין, אינפלציה, מחירי מניות וסחורות ומדדים כלכליים נוספים). החשיפה לסיכונים שוק מתבטאת בתוצאות העסקיות, בשווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות, בהון העצמי ובתזרימי המזומנים.

למידע נוסף ראה [דוח על הסיכונים](#) באתר האינטרנט של הבנק.

הבנק מיישם את הוראות המפקח על הבנקים בנושא ניהול סיכונים השוק והנזילות של הקבוצה, במסגרתן נקבעו עקרונות יסוד לאופן ניהול הסיכונים ובקרתם, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון, הגדרת אמצעי הבקרה והכלים למדידת הסיכונים ואמצעי הבקרה והפיקוח על סיכונים אלה, תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

מדיניות ניהול סיכונים השוק

מדיניות ניהול סיכונים השוק מהווה ביטוי לאסטרטגית סיכון השוק של הקבוצה. זאת לצד הנהלים הקיימים לזיהוי, מדידה, מעקב, פיתוח ובקרה אחר סיכונים השוק. המדיניות נועדה מחד לתמוך בהשגת היעדים העסקיים תוך הערכת הסיכונים והסיכויים שיכולים לנבוע מהחשיפה לסיכונים וזאת בהשוואה לרווח הצפוי מהם, ומאידך, נועדה להפחית את רמת הסיכון הנובעת מהפעילות השוטפת של הבנק, ובכלל זה לשמור על רמת נזילות גבוהה.

המדיניות מהווה כלי חשוב להגדרת תאבון הסיכון של הבנק בתחום הנוסטרו, חדרי העסקות וחשיפות השוק בכלל קבוצת לאומי. המדיניות מגדירה את הממשל התאגידי, חלוקת האחריות הארגונית ומנגנוני האסקלציה.

החשיפות לסיכונים שוק מנוהלות באופן שוטף ברמת הקבוצה. חברות הבת בחו"ל קובעות מדיניות לניהול סיכונים שוק בהלימה עם המדיניות הקבוצתית ומסגרות הסיכון שאושרו בה. המידע על מצב החשיפות בפועל בהתאם למסגרות שנקבעו מתקבל מהחברות בנות ומובא בחשבון בניהול הכולל של החשיפות בקבוצה.

ניהול סיכונים השוק מתבצע בשני מוקדי סיכון עיקריים - התיק הבנקאי והתיק למסחר. הגדרת התיק למסחר נגזרה מהוראות באזל והיא כוללת את תיק ניירות הערך הסחיר של הבנק ועסקות נגזרים בפעילות הסחירה. הגדרת התיק הבנקאי כוללת את העסקות אשר אינן כלולות בתיק למסחר.

הבנק מיישם את כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים, כפי שנקבעו על ידי בנק ישראל. ניהול סיכונים השוק בגין המחוייבות לעובדים מבוצע בחלקו במסגרת התיק הבנקאי ובחלקו הנוסף מנוהל באופן נפרד ועצמאי כחלק מניהול "נכסי התוכנית", אשר נועדו לשאת תשואה לאורך זמן, במטרה לשרת את ערך ההתחייבות. המחויבות האקטוארית לעובדים בעלת מח"מ ארוך ומושפעת באופן משמעותי משינויים בריבית ההיוון. השפעת שינויים אלה על הון הבנק גבוהה. מנגד, ההשקעה ב"נכסי התוכנית" נועדה לשרת חלק ממחוייבות זו, והיא מבוצעת באמצעות השקעה בנכסים מגוונים ומפוזרים כדוגמת מניות ונכסי חוב. ההשקעה כפופה למגבלות רגולטוריות ומגבלות הנקבעות על ידי הקופות.

למידע נוסף בנוגע לפעילות לפי תיקים ראה [דוח על הסיכונים](#) באתר האינטרנט של הבנק.

א. החשיפה בריבית

סיכון הריבית הינו הסיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי ריבית חסרת סיכון אשראי במטבעות השונים, בשל הפערים בין מועדי שינוי הריבית או הפירעון של הנכסים וההתחייבויות בכל אחד ממגזרי ההצמדה, כמוקדם מביניהם.

מדיניות החשיפות בריבית הנה להגביל את מידת ההשפעה של שינויים אפשריים בריבית על השחיקה הפוטנציאלית של השווי הכלכלי¹ ושל הרווח המימוני לשנה הקרובה. החשיפה של הרווח לריבית מושפעת מהפעילות בעסקות נגזרים ותיק ני"ע למסחר.

סיכון הריבית נמדד ומנוהל בפועל על בסיס הנחות התנהגותיות שונות באשר לזמני הפירעון של הנכסים וההתחייבויות. על פי ניסיון העבר, הבנק מתייחס לחלק מיתרות העו"ש כהתחייבות לזמן ארוך. כמו כן, קיימות הנחות בהתייחס לפרעונות המוקדמים במשכנתאות. להערכות אלו חשיבות גדולה בניהול סיכוני הריבית, גם בשל הגידול המשמעותי ביתרות בשנים האחרונות.

מדידת החשיפה לשינויים בריבית מבוצעת הן לעליה והן לירידת ריבית בכלל מגזר הצמדה. מדידה זו נועדה לבחון את רגישות מבנה הנכסים וההתחייבויות הקיים לשינויי ריבית, ולכן החישוב המבוצע נעשה מבלי לשנות את מבנה הנכסים וההתחייבויות. במידה והריבית תהיה שלילית באופן מובהק המבנה של הנכסים וההתחייבויות ישתנה בהכרח.

עם יישום תקן זכויות עובדים, והיוון המחויבות האקטוארית לעובדים לפי ריביות שוק, גדלה רגישות הון הבנק לשינויים בריבית. במטרה לצמצם את התנודתיות בהון. לאומי מגדר חלק מחשיפה זו. בנוסף, במהלך חודש אפריל 2016 אושרו בדירקטוריון מגבלות חשיפה לריבית, אשר מביאות לידי ביטוי את ההשלכות של יישום תקן זכויות עובדים, תוך מתן דגש לרגישות יחס הלימות ההון לריבית.

¹ השווי הכלכלי של ההון מוגדר כהפרש בין הערך הנוכחי של הנכסים וההתחייבויות. בחישוב הערך הנוכחי מנכים את התזרימים בעקום התשואה חסר סיכון אשראי ואת התזרימים המט"חיים בלייבור.

להלן תמצית החשיפות לשינויים בלתי צפויים בריבית ברמת הקבוצה (לפני מס ובמיליוני ש"ח)* השינוי הפוטנציאלי בשווי הכלכלי כתוצאה מתרחיש:

תרחיש	ליום 31 במרס 2016			ליום 31 במרס 2015			ליום 31 בדצמבר 2015		
	עליה ב-1%	ירידה ב-1%	שינוי של 0.1%	עליה ב-1%	ירידה ב-1%	שינוי של 0.1%	עליה ב-1%	ירידה ב-1%	שינוי של 0.1%
במט"י									
תיק בנקאי	(460)	591	(51)	(424)	437	(42)	(641)	708	(67)
תיק למסחר	(56)	45	(6)	(121)	125	(12)	(87)	111	(7)
במט"ח									
תיק בנקאי	45	(90)	5	4	(94)	-	(32)	(74)	(3)
תיק למסחר	(79)	(18)	(2)	(46)	36	(5)	7	(33)	2

השחיקה הפוטנציאלית ברווח השנתי			
ליום 31 במרס 2016	ליום 31 במרס 2015	ליום 31 בדצמבר 2015	
בפועל			
501	62	379	סך הכל

* היקף החשיפה מתעלם מקיומה של רצפת ריבית בשיעור של 0% על הפיקדונות. ככל שהריבית ממשיכה לרדת ומתקרבת לאפס, הפגיעה בברווז הפיננסי גבוהה יותר שכן כל הורדת ריבית על ידי בנק ישראל מתבטאת רק בהורדת הריבית על האשראי ולכן בהקטנת מרווחים ושחיקת רווחיות הבנק.

להלן חשיפת ההון לעליה/ירידה מידית בריבית (לפני השפעת המס):

חשיפה במט"י			חשיפה במט"ח		
ליום 31 במרס 2016					
לעליה של 1%	לירידה של 1%	שינוי של 0.1%	לעליה של 1%	לירידה של 1%	שינוי של 0.1%
868	(1,218)	104	(445)	320	(39)
חשיפת ההון לעליה/לירידה מידית בריבית*					
ליום 31 בדצמבר 2015					
לעליה של 1%	לירידה של 1%	שינוי של 0.1%	לעליה של 1%	לירידה של 1%	שינוי של 0.1%
1,472	(1,895)	145	(292)	182	(25)
חשיפת ההון לעליה/לירידה מידית בריבית*					

* מדידה זו כוללת את החשיפה לשינוי מיידי בריבית של תיקי הנוסטרו המשוערכים לפי שווי שוק והמחויבות האקטוארית לעובדים. מדידה זו אינה כוללת את השפעת הרגישות של נכסי התוכנית לשינויים בריבית אשר נאמדת ב-31 במרס 2016 בירידה בשווי הנכסים של כ-100 מיליון ש"ח (ב-31 בדצמבר 2015 בכ-120 מיליון ש"ח) בתרחיש עליה של 1% בריבית. כמו כן, המדידה אינה כוללת את ההשפעות של הוראות המעבר של תקן זכויות עובדים, לפיהן מחושב יחס הלימות ההון.

למידע נוסף ראה [דוח על הסיכונים](#) באתר האינטרנט של הבנק.

רגישות השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות לריבית

להלן השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למעט פריטים לא כספיים, על פי כללים חשבונאיים:

שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לפני השפעת השינויים בריבית:

31 במרס 2016						
מטבע ישראלי			מטבע חוץ לרבות מטבע ישראלי צמוד מט"ח			
לא צמוד	צמוד מדד	דולר	אירו	אחרים	סך הכל	
במיליוני ש"ח						
נכסים פיננסיים	262,457	51,807	67,221	8,239	9,312	399,036
סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים	276,002	7,255	204,098	54,114	25,567	567,036
התחייבויות פיננסיות ^(א)	215,246	62,121	86,736	13,462	9,254	386,819
סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים	298,419	8,363	185,357	49,606	26,376	568,121
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים	24,794	(11,422)	(774)	(715)	(751)	11,132
31 במרס 2015						
מטבע ישראלי			מטבע חוץ לרבות מטבע ישראלי צמוד מט"ח			
לא צמוד	צמוד מדד	דולר	אירו	אחרים	סך הכל	
במיליוני ש"ח						
נכסים פיננסיים	225,938	54,617	68,019	7,115	9,754	365,443
סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים	322,340	7,810	207,739	61,911	39,417	639,217
התחייבויות פיננסיות	191,732	46,390	82,286	14,958	9,029	344,395
סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים	339,800	9,423	194,033	54,153	40,576	637,985
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים	16,746	6,614	(561)	(85)	(434)	22,280
31 בדצמבר 2015						
מטבע ישראלי			מטבע חוץ לרבות מטבע ישראלי צמוד מט"ח			
לא צמוד	צמוד מדד	דולר	אירו	אחרים	סך הכל	
במיליוני ש"ח						
נכסים פיננסיים	257,444	52,070	64,294	7,598	9,709	391,115
סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים	258,434	7,256	193,030	57,823	24,915	541,458
התחייבויות פיננסיות ^(א)	211,447	59,362	87,666	13,889	9,199	381,563
סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים	283,626	8,796	170,470	52,076	26,125	541,093
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים	20,805	(8,832)	(812)	(544)	(700)	9,917

(א) כולל שווי הוגן של ההתחייבויות האקטואריות לעובדים ואינו כולל את שווי נכסי התוכנית.

השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעורי הריבית על שווי הוגן* נטו של מכשירים פיננסיים:

31 במרס 2016							
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית ^(א)							
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראלי							
מטבע ישראלי							
לא צמוד	צמוד מדד	דולר ^(ב)	אירו	אחרים	סך הכל	סך הכל	סך הכל
במיליוני ש"ח							
גידול מיידי מקביל של 1%	23,555	(9,613)	(1,284)	(744)	(748)	34	0.31
גידול מיידי מקביל של 0.1%	24,660	(11,218)	(820)	(718)	(751)	21	0.19
קיטון מיידי מקביל של 1%	26,228	(13,686)	(395)	(685)	(754)	(424)	(3.81)

31 במרס 2015							
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית							
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראלי							
מטבע ישראלי							
לא צמוד	צמוד מדד	דולר	אירו	אחרים	סך הכל	סך הכל	סך הכל
במיליוני ש"ח							
גידול מיידי מקביל של 1%	15,816	6,403	(626)	(91)	(445)	(1,223)	(5.49)
גידול מיידי מקביל של 0.1%	16,653	6,593	(568)	(86)	(435)	(123)	(0.55)
קיטון מיידי מקביל של 1%	17,769	6,884	(483)	(77)	(423)	1,390	6.24

31 בדצמבר 2015							
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית ^(א)							
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראלי							
מטבע ישראלי							
לא צמוד	צמוד מדד	דולר ^(ב)	אירו	אחרים	סך הכל	סך הכל	סך הכל
במיליוני ש"ח							
גידול מיידי מקביל של 1%	19,963	(7,086)	(1,079)	(550)	(692)	639	6.44
גידול מיידי מקביל של 0.1%	20,721	(8,657)	(839)	(545)	(699)	64	0.65
קיטון מיידי מקביל של 1%	21,643	(11,061)	(675)	(537)	(708)	(1,255)	(12.66)

- (א) מדידה זו כוללת את החשיפה לשינוי מיידי בריבית של תיקי הנוסטרו המשוערכים לפי שווי שוק והמחויבות האקטואריות לעובדים. מדידה זו אינה כוללת את השפעת הרגישות של נכסי התוכנית לשינויים בריבית אשר נאמדת ב-31 במרס 2016 בירידה בשווי הנכסים של כ-100 מיליון ש"ח (ב-31 בדצמבר 2015 כ-120 מיליון ש"ח) בתרחיש עליה של 1% בריבית. כמו כן, המדידה אינה כוללת את ההשפעות של הוראות המעבר של תקן זכויות עובדים, לפיהן מחושב יחס הלימות ההון.
- (ב) מזה: השפעת נכסים פיננסיים מורכבים: גידול מיידי מקביל של 1% - (209) מיליון ש"ח (ב-31 בדצמבר 2015 - (250) מיליון ש"ח), קיטון מיידי מקביל של 1% - 86 מיליון ש"ח (ב-31 בדצמבר 2015 - 144 מיליון ש"ח).

* לא כולל אומדן שווי הכנסות בגין עמלת פירעון מוקדם.

החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית

31 במרס 2016						
מכל עד דרישה עד חודש	מכל עד חודש עד חודשים	מכל עד חודש עד חודשים	מכל עד חודש עד חודשים	מכל עד חודש עד חודשים	מכל עד חודש עד חודשים	מכל עד חודש עד חודשים
מכל עד חודש עד חודשים	מכל עד חודש עד חודשים	מכל עד חודש עד חודשים	מכל עד חודש עד חודשים	מכל עד חודש עד חודשים	מכל עד חודש עד חודשים	מכל עד חודש עד חודשים
במיליוני ש"ח						
מטבע ישראלי לא צמוד						
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
נכסים פיננסיים ^(א)	186,237	11,849	25,310	13,888	10,240	9,117
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	47,057	96,804	44,142	35,100	24,690	22,386
אופציות (במונחי נכס הבסיס) ^(ג)	719	712	1,826	1,243	775	9
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים	-	-	-	-	-	-
סך הכל שווי הוגן	234,013	109,365	71,278	50,231	35,705	31,512
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
התחייבויות פיננסיות ^(א)	169,792	5,001	5,025	22,515	10,532	2,299
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	55,129	92,165	65,180	34,614	24,053	21,800
אופציות (במונחי נכס הבסיס) ^(ג)	1,657	1,109	1,795	251	3	7
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים	-	-	31	-	-	-
סך הכל שווי הוגן	226,578	98,275	72,031	57,380	34,588	24,106
מכשירים פיננסיים, נטו						
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר	7,435	11,090	(753)	(7,149)	1,117	7,406
החשיפה המצטברת במגזר	7,435	18,525	17,772	10,623	11,740	19,146
מטבע ישראלי צמוד למדד						
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
נכסים פיננסיים ^(א)	2,132	2,548	12,196	15,248	10,139	5,809
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	208	74	1,811	2,619	859	1,636
אופציות (במונחי נכס הבסיס) ^(ג)	-	-	-	-	-	-
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים	-	-	-	-	-	-
סך הכל שווי הוגן	2,340	2,622	14,007	17,867	10,998	7,445
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
התחייבויות פיננסיות ^(א)	1,631	3,273	9,519	13,074	10,628	6,812
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	223	330	2,001	2,844	1,087	1,640
אופציות (במונחי נכס הבסיס) ^(ג)	-	-	-	-	-	-
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים	-	-	115	-	-	-
סך הכל שווי הוגן	1,854	3,603	11,635	15,918	11,715	8,452
מכשירים פיננסיים, נטו						
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר	486	(981)	2,372	1,949	(717)	(1,007)
החשיפה המצטברת במגזר	486	(495)	1,877	3,826	3,109	2,102

הערות:

- (א) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים. בטור "ללא תקופת פרעון" מוצגות היתרות המאזניות שאינן מהוונות, כולל יתרות שזמן פרעונן עבר בסך 767 מיליון ש"ח.
- (ב) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.
- (ג) המח"מ נמוך מ-0.05 שנים.

ליום 31 במרס 2015					ליום 31 בדצמבר 2015				
מעל עשרים שנה	ללא תקופת פירעון	סך הכל שווי הוגן	שיעור תשואה פנימי	משך ממוצע אפקטיבי ^(ב)	סך הכל שווי הוגן	שיעור תשואה פנימי	משך ממוצע אפקטיבי ^(ב)	סך הכל שווי הוגן	שיעור תשואה פנימי
בשנים	באחוזים	בשנים	באחוזים	בשנים	בשנים	באחוזים	בשנים	באחוזים	בשנים
2,232	445	262,457	2.78	0.97	225,938	2.91	0.66	257,444	2.87
51	-	270,676	-	1.40	311,875	-	1.42	252,647	-
-	-	5,326	-	-	10,465	-	-	5,787	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2,283	445	538,459	2.78	1.18	548,278	2.91	1.08	515,878	2.87
-	10	215,246	1.18	0.55	191,732	0.66	0.27	211,447	0.93
26	-	293,517	-	1.35	330,653	-	1.38	279,269	-
-	-	4,871	-	-	9,118	-	-	4,328	-
-	-	31	-	0.50	29	-	0.50	29	-
26	10	513,665	1.18	1.00	531,532	0.66	0.95	495,073	0.93
2,257									
24,359									
1,230	96	51,807	2.09	3.56	54,617	1.90	2.99	52,070	2.00
-	-	7,255	-	3.00	7,810	-	3.13	7,256	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1,230	96	59,062	2.09	3.49	62,427	1.90	3.01	59,326	2.00
-	-	45,953	0.76	2.90	46,390	0.29	3.21	43,990	0.67
-	-	8,248	-	2.94	9,317	-	3.41	8,671	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	115	-	-	106	-	-	125	-
-	-	54,316	0.76	2.90	55,813	0.29	3.23	52,786	0.67
1,230									
4,650									

החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית

31 במרס 2016						
מטל חודש ועד שלושה חודשים	מטל שלושה חודשים עד שנה	מטל שלוש שנים עד חמש שנים	מטל שלוש שנים עד חמש שנים	מטל שלוש שנים עד חמש שנים	מטל שלוש שנים עד חמש שנים	מטל שלוש שנים עד חמש שנים
במיליוני ש"ח						
מטבע חוץ וצמוד מטבע חוץ^(ה)						
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
40,208	18,345	6,955	5,764	5,955	6,289	652
נכסים פיננסיים ^(א)						
3,552	1,300	1,060	2,008	1,174	1,035	523
מזה: מכשירים פיננסיים מורכבים						
84,060	77,192	65,390	21,245	12,689	12,371	497
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)						
(118)	2,416	3,690	3,345	640	(4)	276
אופציות (במונחי נכס הבסיס) ^(ד)						
-	-	-	-	-	-	-
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
124,150	97,953	76,035	30,354	19,284	18,656	1,425
סך הכל שווי הוגן						
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
75,587	11,557	17,453	3,403	914	83	52
התחייבויות פיננסיות ^(א)						
66,981	73,468	58,057	21,453	14,674	15,419	578
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)						
(1,358)	2,118	3,415	4,476	1,367	12	445
אופציות (במונחי נכס הבסיס) ^(ד)						
-	-	6	-	-	-	-
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
141,210	87,143	78,931	29,332	16,955	15,514	1,075
סך הכל שווי הוגן						
מכשירים פיננסיים, נטו						
(17,060)	10,810	(2,896)	1,022	2,329	3,142	350
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר						
(17,060)	(6,250)	(9,146)	(8,124)	(5,795)	(2,653)	(2,303)
החשיפה המצטברת במגזר						
חשיפה כוללת לשינויים בשיעורי הריבית						
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
228,577	32,742	44,461	34,900	26,334	21,215	6,200
נכסים פיננסיים ^{(א)(ג)}						
131,325	174,070	111,343	58,964	38,238	36,393	991
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)						
601	3,128	5,516	4,588	1,415	5	318
אופציות (במונחי נכס הבסיס) ^(ד)						
-	-	-	-	-	-	-
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
360,503	209,940	161,320	98,452	65,987	57,613	7,509
סך הכל שווי הוגן						
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
247,010	19,831	31,997	38,992	22,074	9,194	1,140
התחייבויות פיננסיות ^{(א)(ג)}						
122,333	165,963	125,238	58,911	39,814	38,859	1,251
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)						
299	3,227	5,210	4,727	1,370	19	494
אופציות (במונחי נכס הבסיס) ^(ד)						
-	-	152	-	-	-	-
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
369,642	189,021	162,597	102,630	63,258	48,072	2,885
סך הכל שווי הוגן						
מכשירים פיננסיים, נטו						
(9,139)	20,919	(1,277)	(4,178)	2,729	9,541	4,624
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר						
(9,139)	11,780	10,503	6,325	9,054	18,595	23,219
החשיפה המצטברת במגזר						
47	95	427	1,173	1,268	3,386	5,327
בנוסף, חשיפה לריבית בגין התחייבויות לזכויות עובדים, ברוטו - פנסיה ופיצויים						

הערות:

- (א) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים. בטור "ללא תקופת פרעון" מוצגות היתרות המאזניות שאינן מהוונות, כולל יתרות שזמן פרעון עבר בסך 767 מיליון ש"ח.
- (ב) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.
- (ג) כולל פריטים לא כספיים המוצגים בטור "ללא תקופת פרעון".
- (ד) המח"מ נמוך מ-0.05 שנים.
- (ה) לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

ליום 31 במרס 2015					ליום 31 בדצמבר 2015					
מעל עשרים שנה	ללא תקופת פירעון	סך הכול שווי הוגן	שיעור תשואה פנימי	משך חייה ממוצע אפקטיבי ^(ב)	סך הכול שווי הוגן	שיעור תשואה פנימי	משך חייה ממוצע אפקטיבי ^(ב)	סך הכול שווי הוגן	שיעור תשואה פנימי	משך חייה ממוצע אפקטיבי ^(ב)
באחוזים	באחוזים	בשנים	באחוזים	בשנים	באחוזים	באחוזים	בשנים	באחוזים	באחוזים	בשנים
371	233	84,772	1.64	1.27	84,888	2.58	0.97	81,601	1.81	1.32
2	-	10,654	2.83	2.44				10,317	2.71	2.62
90	-	273,534	-	0.96	294,017	-	0.86	266,812	-	1.00
-	-	10,245	-	-	15,050	-	-	8,956	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
461	233	368,551	1.64	1.01	393,955	2.58	0.85	357,369	1.81	1.05
1	26	109,076	0.99	0.27	106,273	0.79	0.30	110,362	0.99	0.28
228	-	250,858	-	1.16	272,835	-	1.00	238,694	-	1.30
-	-	10,475	-	-	15,913	-	-	9,963	-	-
-	-	6	-	0.50	14	-	0.50	14	-	0.50
229	26	370,415	0.99	0.87	395,035	0.79	0.77	359,033	0.99	0.95
232										
(2,071)										
3,833	4,117	402,379	2.33	1.37	370,567	2.44	1.08	395,236	2.31	1.17
141	1,509	552,974	-	1.20	614,927	-	1.17	527,633	-	1.24
-	-	15,571	-	-	25,515	-	-	14,743	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3,974	5,626	970,924	2.33	1.25	1,011,009	2.44	1.11	937,612	2.31	1.19
1	816	371,055	0.96	0.76	345,032	0.44	0.67	366,647	0.80	0.69
254	1,422	554,045	-	1.29	614,666	-	1.24	527,933	-	1.36
-	-	15,346	-	-	25,031	-	-	14,291	-	-
-	185	337	-	0.07	324	-	0.07	347	-	0.08
255	2,423	940,783	0.96	1.06	985,053	0.44	1.01	909,218	0.80	1.06
3,719										
26,938										
4,821	-	16,544	2.31	15.98				15,764	2.63	15.76

הערות כלליות:

1. בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מציגים את הערך הנוכחי של תזרמים עתידיים כשהם מהוונים לפי שיעור התשואה הפנימי שמנכה אותם לשווי ההוגן הכלול בגין המכשיר הפיננסי בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי.
לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה [כ"אור 15.א](#).
2. שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן הכלול בגינו.
3. משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי ההוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שייגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.
4. השפעת עסקאות גידור כלולה בסך כל הנכסים או סך ההתחייבויות, לפי העניין.
5. בחישוב מח"מ הנכסים וההתחייבויות במגזר הצמוד למדד נלקח בחשבון אומדן לגבי פרעונות מוקדמים ומשיכות בנקודות היציאה בתוכניות החיסכון, בהתאם למודל האומד את הפרעונות המוקדמים הצפויים על סמך התנהגות החוסכים. מח"מ סך הנכסים על פי התזרים מקורי של תוכניות החיסכון גבוה יותר ומגיע ל-3.75 שנים, מח"מ סך ההתחייבויות מגיע ל-2.93 שנים, ופער שיעור התשואה הפנימי (להלן - שת"פ), מסתכם ב-1.04% השינוי בשווי הוגן בסך הנכסים הינו קיטון של 38 מיליון ש"ח ובסך ההתחייבויות גידול של 20 מיליון ש"ח.
6. פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.

להלן משך החיים הממוצע של הנכסים והתחייבויות ליום:

ליום 31 בדצמבר 2015			ליום 31 במרס 2016		
מט"ח וצמוד מט"ח	צמוד מדד	לא צמוד	מט"ח וצמוד מט"ח	צמוד מדד	לא צמוד
משך חיים ממוצע (מח"מ) בשנים:					
1.05	3.26	1.06	1.01	3.49	1.18
0.95	3.03	0.94	0.87	2.90	1.00
0.10	0.23	0.12	0.14	0.59	0.18
0.82	1.33	1.94	0.65	1.33	1.60

(א) כולל עסקאות עתידיות ואופציות, ובהסתמכות על נתוני השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים.

בחישוב מח"מ ההתחייבויות במגזר הצמוד למדד נלקח בחשבון אומדן לגבי פרעונות מוקדמים ומשיכות בנקודות היציאה בתוכניות החיסכון, בהתאם למודל האומדן את הפרעונות המוקדמים הצפויים על סמך התנהגות החוסכים. מח"מ סך ההתחייבויות על פי התזרים המקורי של תוכניות החיסכון גבוה יותר ומגיע ל-2.93 שנים, ופער שיעור התשואה הפנימי (להלן - שת"פ), מסתכם ב-1.04%.

בנתונים המוצגים לעיל מובאים בחשבון פרעונות מוקדמים במשכנתאות. מח"מ הנכסים לסוף התקופה המדווחת על פי התזרים המקורי שאינו מביא בחשבון פרעונות מוקדמים גבוה יותר ומגיע ל-3.75 שנים, ופער השת"פ מסתכם בכ-1.04%.

בחישוב לשינויים בשיעורי הריבית מוצגות יתרות העו"ש לפי הוראות בנק ישראל בפיקדונות עם דרישה עד חודש. לעומת זאת, לצורך החשיפה לריבית, נפרס שיעור מסוים מיתרות העו"ש בשקלים ובמט"ח לתקופות פרעון של עד עשר שנים. זאת בהתאם למודל התנהגות שהנחות הבסיס שלו מתעדכנות באופן שוטף. בהתחשב בהנחות אלה, מח"מ ההתחייבויות הינו גבוה יותר ומגיע בשקלים לא צמודים ל-1.18 שנים ובמט"ח ל-0.92 שנים, וההפרש בשת"פ מגיע ל-1.70% ול-0.59% בהתאמה.

ב. סיכון בסיס/שער חליפין

על פי כללי החשבונאות, ההון מוגדר כמקור שקלי לא צמוד, כך שהשקעה של ההון במגזר שאינו המגזר השקלי הלא צמוד, מוגדרת כחשיפת בסיס. החשיפה לסיכונים הבסיס נמדדת כאחוז מההון החשוף של הקבוצה. ההון החשוף ברמת הבנק, כולל את ההון העצמי ועתודות מסוימות, בניכוי נכסים קבועים והשקעות בחברות מוחזקות, למעט ההשקעות בחברות בנות בחו"ל, אשר ממונות ממקורות במטבע חוץ ולכן אינן מנוכות מההון. ברמת הקבוצה, ההון החשוף כולל את ההון העצמי ועתודות מסוימות, בניכוי נכסים קבועים והשקעות בחברות כלולות. מגבלות חשיפת הבסיס שמאפשרות על ידי הדירקטוריון, נקבעות על פי שיקולי תשואה צפויה וסיכון, ומחולקות בין חדרי המסחר, ALM וחברות הבנות.

פרק זה נכתב בפרוט [בדוח הכספי לשנת 2015 \(עמודים 173-174\)](#) על כן יש לקרוא את הפרק בהמשך לכתוב בדוח השנתי.

להלן החשיפה הכלכלית בפועל ברמת הקבוצה, ובהשוואה למגבלות שקבע הדירקטוריון. הנתונים מוצגים
במונחים של אחוז מההון החשוף:

המצב בפועל		
31 במרס	31 בדצמבר	
2016	2015	2015
באחוזים		
לא צמוד	(6.3)	(22.4)
צמוד מדד*	7.1	19.5
מטבע חוץ	(0.8)	(0.2)

* החשיפה אינה מביאה בחשבון את השפעת רצפות מדד על ההון המושקע במגזר.

במהלך הרביעי הראשון של שנת 2016 שיעור ההון המושקע בממוצע על פני השנה במגזר הצמוד למדד היה כ-12%, שיעור זה נע במהלך השנה בין עודף של 7% ל-23% מההון החשוף. למגזר המט"ח נותב הון בשיעור נמוך יחסית ולכן ההשפעה של שינוי בשערי חליפין על הרווח אינה מהותית.

במהלך הרביעי הראשון של שנת 2016, עמדה הקבוצה בכל מגבלות החשיפה בבסיס שאושרו על ידי הדירקטוריון.

סיכון הנזילות

פרק זה נכתב בפירוט רב בדוח הכספי לשנת 2015 (עמודים 176-182) ובדוח על הסיכונים השנתי על כן יש לקרוא את הפרק בהמשך לכתוב בדוחות אלו.

סיכון הנזילות הוא הסיכון הנוצר בשל אי הוודאות ביחס לאפשרות לגיוס מקורות ו/או למימוש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי. מדיניות ניהול סיכון הנזילות מהווה חלק אינטגרלי מהניהול העסקי האסטרטגי של קבוצת לאומי והיא הותאמה לדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין 342 לניהול סיכון הנזילות ודרישות הוראה 221 "יחס כיסוי נזילות", המאמצת את המלצות ועדת באזל 3, לחישוב יחס מזערי לנזילות LCR (Liquidity Coverage Ratio), תוך ביצוע התאמות למשק הישראלי. על פי דרישות ההוראה, יחס ה-LCR לא יפחת מרמה מזערית של 60% עד לסוף 2015, 80% בשנת 2016 ו-100% החל משנת 2017.

לאומי המשיך לשמור על רמת נזילות נאותה, באמצעות השקעת תיק הנוסטרו בנכסים איכותיים ומפוזרים בשקלים ובמט"ח אשר תאפשר לו לעמוד בכל צורכי הנזילות במגוון תרחישי קיצון, ובאמצעות מדיניות גיוס של מקורות יציבים ומגוונים ולטווחי זמן שונים בדגש על גיוס פיקדונות מקמעונאים וכן גיוס של אג"ח לתקופות ארוכות.

יחס כיסוי הנזילות של התאגיד הבנקאי חושב על בסיס ממוצע תצפיות יומיות ויחס כיסוי הנזילות המאוחד חושב על בסיס ממוצע תצפיות חודשיות לתקופה.

לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 31 במרס	
2016	
באחוזים	
א. בנתוני המאוחד	
יחס כיסוי הנזילות	125
יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים	80
ב. בנתוני התאגיד הבנקאי	
יחס כיסוי הנזילות	124
יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים	80

למידע נוסף בנוגע לסיכון הנזילות ראה [דוח על הסיכונים](#) באתר האינטרנט של הבנק של הבנק [וביזור 99](#).

מצב ההצמדה

להלן תמצית מצב מאזני ההצמדה, כפי שעולה מביאור 41 לדוח הכספי:

ליום 31 בדצמבר 2015			ליום 31 במרס 2016		
מטבע חוץ ^(ב)	צמוד מדד	לא צמוד	מטבע חוץ ^(ב)	צמוד מדד	לא צמוד
115,182	51,672	271,308	112,778	51,913	277,488
117,558	52,305	245,875	115,100	55,982	247,941
(2,376) ^(ג)	(633)	25,433	(2,322) ^(ג)	(4,069)	29,547

(א) כולל עסקות עתידיות ואופציות.

(ב) כולל צמוד מטבע חוץ.

(ג) עודף ההתחייבויות במט"ח נובע בעיקר מעסקת חיסוי כנגד חשיפת המס בגין ההשקעות בשלוחות הבנק בחו"ל, השקעה במניות וקרנות המסוגלות כפריט לא כספי וכן בגין חיסוי הכנסות עתידיות במטבע חוץ.

לצורך הניהול והדיווח השוטף מבוצעים שינויים מסוימים המביאים בחשבון את הגישה הכלכלית של הבנק לסיכוני בסיס, בשונה מהגישה החשבונאית. החשיפה בבסיס המחושבת על פי הגישה הכלכלית מפורטת בפרק ["חשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם"](#).

מצב הנזילות וגיוס מקורות בבנק

הרכב הנכסים וההתחייבויות של הבנק ממשיך להצביע על נזילות גבוהה. זאת, כתוצאה ממדיניות מכוונת לגיוס מקורות יציבים ומגוונים, תוך דגש על גיוס מקורות ממספר רב של לקוחות, מגזרי לקוחות שונים, לטווחי זמן שונים ובמטבעות שונים.

לאומי מקיים מעקב שוטף אחר מצב הנזילות שלו באמצעות מדדים המיועדים להתריע על שינויים במצב הנזילות, בין היתר באמצעות מודל רגולטורי וכן מודלים פנימיים שפותחו בלאומי בהתאם להוראת בנק ישראל, ובהתאם לסטנדרטים המקובלים בעולם.

היקף יתרות לאומי בבנק ישראל לסוף מרס 2016 עמד על כ-41 מיליארד ש"ח, לעומת כ-47 מיליארד ש"ח בסוף דצמבר 2015.

כמו כן, לבנק תיק ניירות ערך בהיקף של כ-73 מיליארד ש"ח המושקע בעיקר באגרות חוב ממשלת ישראל ואגרות חוב של ממשלות זרות. זאת בהשוואה ליתרה בסך כ-64 מיליארד ש"ח ב-31 דצמבר 2015.

יתרת הנכסים הנזילים מהווה כ-30.0% מהנכסים הפיננסיים של הבנק, עלייה של כ-0.2% בהשוואה ל-31 בדצמבר 2015.

סיכונים תפעוליים

פרק זה נכתב בפירוט רב בדוח הכספי לשנת 2015 (עמודים 183-186) על כן יש לקרוא את הפרק בהמשך לכתוב בדוח השנתי.

קבוצת לאומי פועלת במגוון רחב של פעילויות פיננסיות ולפיכך חשופה לסיכונים תפעוליים, הכוללים בין היתר סיכוני מעילות והונאות, סיכוני טכנולוגיית המידע, המשכיות עסקית ואבטחת מידע וסייבר.

ניהול הסיכונים התפעוליים בקבוצת לאומי מתבצע בראייה מערכתית על ידי שלושת קווי ההגנה. ניהול הסיכונים התפעוליים מושתת על תהליך פרו-אקטיבי של זיהוי, הערכה, מדידה, ניטור, דיווח ובקרה/הפחתה של הסיכונים המהותיים שמבוצע בכל החטיבות בבנק.

מוקד סיכון במכלול הסיכונים התפעוליים הינו סיכוני טכנולוגית המידע. הבנק הינו בנק מתקדם ומוביל בחדשנות הטכנולוגית במטרה ליצור שירותים מתקדמים ללקוחותיו. לצד ההזדמנויות העסקיות הנוצרות עם ההתקדמות הטכנולוגית, עולה רמת החשיפה לסיכוני אבטחת מידע ולכשל מערכות, אשר עלולים לחשוף את הבנק לפגיעה בפעילות העסקית ולפגיעה במוניטין.

לאומי מקפיד על שמירת איכותן ותפקודן התקין של מערכות המידע והמחשוב ומשקיע בכך משאבים רבים לרבות בניהול מערך אבטחת מידע הולם. ניהול סיכוני אבטחת מידע בלאומי מתבצע בהתבסס על מדיניות מוסדרת למיפוי וניהול סיכונים, יישום בקורות וגידור הסיכונים.

בנק לאומי כארגון פיננסי מוביל, מהווה מטרה אטרקטיבית לתוקפים שונים. מערכות המחשוב, רשתות התקשורת ומכשירי לקוחותינו הותקפו, וסביר שימשיכו להיות תחת התקפות סייבר, וירוסים ותוכנות זדוניות, התקפות דיוג (Phishing) וחשיפות נוספות שמטרתן פגיעה בשירות, גניבה או פגיעה בנתונים.

בלאומי פועלים מוקדים לניטור פעילות חריגה ומתקפות סייבר. לאומי מתמיד בשיפור יכולות ההתגוננות מפני איומי הסייבר.

סיכוני ציות

פרק זה נכתב בפירוט רב בדוח הכספי לשנת 2015 (עמודים 187-189) על כן יש לקרוא את הפרק בהמשך לכתוב בדוח השנתי.

א. ציות, איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור

מורכבותה והתפתחותה של הפעילות הבנקאית, מחייבת את הבנק להקפדה יתרה על קיום מכלול החובות שחלות על התאגיד הבנקאי, בקשריו עם לקוחותיו, מכוח חקיקה ראשית, תקנות, צווים, היתרים והוראות בנק ישראל.

לצורך ניהול אפקטיבי של הנושא, הוקם בלאומי מערך ציות ואכיפה שבראשו עומד קצין הציות הראשי ובכפופות ליועץ המשפטי הראשי.

קצין ציות ראשי (Chief Compliance Officer) אחראי למילוי החובות לפי הוראות החקיקה לרבות בנושאי איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור, ממונה על האכיפה בתחום דיני ניירות ערך וכן ה - Responsible Officer בתחום ה-FATCA, כפי שיפורט להלן.

ממשל ניהול הסיכונים מבוסס על שלושה קווי הגנה, כאשר מערך ציות ואכיפה נכלל בקו ההגנה השני ותפקידו המרכזי הוא אחריות לניהול ובקרת הסיכון, ללא תלות בפעילויות הנבדקות על ידו. דהיינו, המערך הינו עוגן מקצועי מוביל ומנחה בניהול סיכוני הציות, פועל להטמעת תרבות ציות נאותה, קובע קווים מנחים (כגון: מסמכי מדיניות ומתודולוגיית הערכת סיכון, נהלי עבודה רוחביים, תהליכי עבודה, חומרי הטמעה, דרישות מיכניות רוחביות) לפעילות הבנק והקבוצה ואחראי על הצפת סיכוני ציות משמעותיים להנהלה ולדירקטוריון.

פעילות מערך הציות מבוצעת באמצעות צוות מקצועי בעל ידע והבנה מעמיקה בתחומי הציות ומבוססת על תהליכי עבודה, בקרה ומערכות ממוכנות.

תוכנית העבודה הרב שנתית של מערך הציות הינה תוכנית מוכוונת סיכון, ומטרתה לבחון את אפקטיביות ניהול סיכון הציות.

קצין הציות הראשי של בנק לאומי לישראל ממלא גם תפקיד של קצין הציות הראשי בקבוצה. לאור האמור, סיכוני הציות מנוהלים על ידי כל אחת מהחברות בקבוצה באופן עצמאי, תוך פיקוח והנחיה מקצועית בראיה קבוצתית.

ב. אכיפה פנימית של דיני ניירות ערך

תכנית האכיפה הפנימית של דיני ניירות ערך שגיבש הבנק מתבססת על חוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011 ועל אמות המידה להכרה בתכנית אכיפה יעילה שפרסמה הרשות לניירות ערך.

התוכנית אושרה על ידי דירקטוריון הבנק, לאחר שתוקפה על ידי מומחה חיצוני ולאחר שנהלי האכיפה המרכזיים נסקרו על ידו.

במרס 2010 תוקן בארה"ב ה-Internal Revenue Code באופן שמחיל משטר דיווח שמטרתו לחייב מוסדות פיננסיים זרים (FFI) להעביר מידע אודות חשבונות המוחזקים על ידי לקוחות אמריקאיים.

על מנת לוודא ציות של קבוצת לאומי ויחידים בה, להוראות חקיקת FATCA כפי שאומצו על ידי מדינת ישראל בהסכם בין מדינית, ועל פי הסכם ספציפי בין קבוצת לאומי ובין משרד המשפטים האמריקאי, פועל הבנק במספר נדבכים שעיקרם: מינוי קצין הציות כממונה לנושא (Responsible Officer), אימוץ מדיניות ונהלי עבודה מתאימים, פיתוח כלים ממוכנים תומכים בתהליכי העבודה, גיבוש מנגנוני הדרכה והטמעה, בדיקה, בקרה ותפעול הנדרשים למילוי ההנחיות והנחיית החברות הבנות הרלוונטיות בקבוצה.

סיכונים קשפטיים

פרק זה נכתב בפירוט רב **בדוח הכספי לשנת 2015 (עמודים 189–190)** על כן יש לקרוא את הפרק בהמשך לכתוב בדוח השנתי.

היימית חשיפה כללית, אשר לא ניתן להעריכה או לכמתה, הנובעת, בין היתר, ממורכבותם של השירותים הניתנים על ידי הבנק והחברות המאוחדות ללקוחותיהם. מורכבות שירותים אלו צופנת בחובה, בין היתר, פוטנציאל לטענות, פרשנויות ואחרות, הנוגעות לשורה ארוכה של תנאים מסחריים ורגולטורים. לא ניתן לצפות מראש את כל סוגי הטענות שיועלו בתחום זה ואת החשיפה הנובעת מטענות אלו ואחרות בקשר עם שירותי הבנק והחברות המאוחדות, המועלות, בין היתר, באמצעות המנגנון הדיוני הקבוע בחוק תובענות "יצוגיות.

כמו כן, קיימת חשיפה בשל שינויים רגולטורים והנחיות של המפקח על הבנקים. ההתקשרויות עם הלקוחות הינן, בחלקן, התקשרויות הנמשכות לאורך שנים רבות, במהלכן עשויים להתרחש שינויים במדיניות, ברגולציה ובמגמות הדין, לרבות בפסיקת בתי המשפט. הבנק והחברות המאוחדות פועלים באמצעות מערכות מיכוניות מורכבות, אשר לאור השינויים כאמור, יש צורך להתאימן באופן שוטף. כל אלו יוצרים חשיפה תפעולית ומשפטית מוגברת.

בנוסף קיימת חשיפה כללית הנובעת מכך שכנגד הבנק והחברות המאוחדות מוגשות מעת לעת תלונות למפקח על הבנקים, שעלולות בנסיבות מסוימות להביא לנקיטת הליכים משפטיים נגד הבנק. לעת הזו, לא ניתן להעריך האם קיימת חשיפה בגין תלונות אלו ולא ניתן להעריך אם תינתן הכרעה רוחבית של הפיקוח בעניין תלונות כנ"ל ו/או אם תוגשנה תביעות ייצוגיות או אחרות כתוצאה מהליכים שכאלו, וכן לא ניתן להעריך את החשיפה הפוטנציאלית לתלונות כנ"ל. לפיכך, לא נכללה הפרשה בגין החשיפה האמורה.

מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים

כללי

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו בדבר עריכת דוח כספי שנתי ורבעוני של תאגיד בנקאי כמפורט בביאור 1 בדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2015.

הכנת הדוחות הכספיים המאוחדים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים דורשת מהנהלה שימוש באומדנים והערכות המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים, התחייבויות וכן על סכומי הכנסות והוצאות.

התוצאות בפועל של אומדנים אלו עלולות להיות שונות מהאומדנים ו/או ההערכות.

האומדנים וההערכות מתבססים בדרך כלל על תחזיות כלכליות, הערכות לגבי השווקים השונים וניסיון העבר, תוך הפעלת שיקול דעת ואשר הנהלה מאמינה כי הינם סבירים בעת החתימה על הדוחות הכספיים.

הנושאים החשבונאיים הקריטיים העיקריים שצוינו בדוח השנתי ליום 31 בדצמבר 2015 הם כדלהלן: הפרשה להפסדי אשראי וסווג חובות בעייתיים, מכשירים נגזרים, ניירות ערך, התחייבויות לזכויות עובדים, התחייבויות בגין תביעות משפטיות, בניינים וציוד, מיסים על ההכנסה ומיסים נדחים.

התחייבויות לזכויות עובדים

הסכומים של ההתחייבויות לפנסיה ולמענק יובל מחושבים על פי מודלים אקטואריים. חישוב ההתחייבות האקטוארית של הבנק נעשה על פי שיעור היוון שמבוסס על תשואת אגרות החוב הממשלתיות בישראל בתוספת מרווח בינלאומי אשר נקבע לפי הפרש בין שיעורי התשואה לפדיון, לפי תקופות לפרעון, על אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA ומעלה בארה"ב, לבין שיעורי התשואה לפדיון לאותן תקופות לפרעון על אגרות חוב של ממשלת ארה"ב.

כמו כן החישובים האקטואריים לוקחים בחשבון את תחזית עליית השכר הריאלית על סמך ניסיון העבר שמשתנה בהתאם לגיל העובד.

המודלים האקטואריים כוללים הנחות לגבי: תוחלת חיים, שיעורי נכות, שיעורי עזיבה, שיעורי עזיבה עם תנאים מועדפים, שיעור ניצול זכויות הפנסיה ושיעור משיכת כספי פיצויים ותגמולים וכד'. על אף שהפרמטרים נקבעו בזירות ובמקצועיות ראוייה, שינוי בכל אחד מהפרמטרים האקטואריים או בכמה מהם ו/או בשיעור ההיוון ו/או בשיעור עליית השכר יביא לשינוי בגובה ההתחייבויות של הבנק.

הערכת האקטואר של זכויות העובדים נמצאת באתר מגנ"א של רשות ניירות ערך וכתובתו: www.magna.isa.gov.il

ליום 31 במרס 2016 יתרת רווח כולל אחר מצטבר בגין הטבות לעובדים הסתכמה בסך 2,034 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס, קיטון של 544 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס בהשוואה ליום 31 בדצמבר 2015.

יתרת ההתחייבות להטבות לעובדים ליום 31 במרס 2016 לפי שיעור היוון על בסיס אגרות חוב קונצרניות בישראל ("שוק עמוק לגישת הרשות לניירות ערך") נמוכה בכ- 461 מיליון ש"ח מיתרת ההתחייבות בפועל.

בקורות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי

הוראות המפקח על הבנקים מחילות על תאגידים בנקאיים את דרישות סעיפים 302 ו-404 של ה-**Sox Act**. בהתייחס לסעיפים אלו נקבעו על ידי ה-**SEC** וה-**Public Company Accounting Oversight Board** הוראות באשר לאחריות ההנהלה לקביעתם וקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולקיום בקרה הפנימית על הדיווח הכספי וחוות דעת רואי החשבון המבקרים לגבי הביקורת של הבקרה הפנימית על דיווח כספי.

הוראות המפקח קובעות:

- תאגידים בנקאיים יישמו את דרישות סעיפים 302 ו-404 וכן את הוראות ה-**SEC** שפורסמו מכוחם.
- בקרה פנימית נאותה מחייבת קיום מערך בקרה על פי מסגרת מוגדרת ומוכרת, ומודל ה-**COSO 1992** (**Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission**) עונה על הדרישות ויכול לשמש לצורך הערכת הבקרה הפנימית.

הבנק מיישם באופן שוטף את ההוראה בקבוצת לאומי.

במהלך שנת 2016 יבצע הבנק תיקוף ועדכון של תהליכי בקרה מהותיים ובדיקות אפקטיביות של כל מערך הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי.

הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי

הנהלת הבנק, בשיתוף המנכ"ל הראשי, ראש החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו, המנכ"ל הראשי של הבנק, ראש החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, הסיקו כי לתום תקופה זו, הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הבנק הינם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הכספי בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

בעקבות כניסתה לשימוש של מערכת נח"ל המנהלת את החובות הפגומים של הבנק ברביע הראשון של שנת 2016, חלו שינויים במיכון תהליכי סיווג החובות הבעייתיים וחישוב ההוצאה להפסדי אשראי, ולפיכך חל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי. במהלך הכנת הדוחות הכספיים לרביע זה יושמו בקורות מפתח מפצות הקשורות לשלמות הנתונים ולסבירות התוצאות. במקרים שנתגלו בהם ליקויים הבנק פועל לתיקונם בהקדם האפשרי.

שינויים בבקרה הפנימית

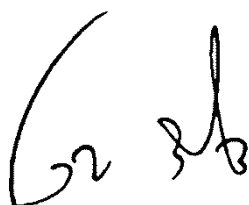
פרט לאמור לעיל, במהלך הרביע שהסתיים ביום 31 במרס 2016 לא אירע כל שינוי מהותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי של הבנק, אשר השפיע באופן מהותי או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי על הבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי.

דירקטוריון

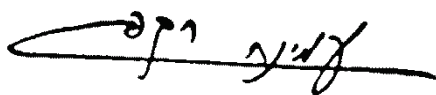
בתקופת ינואר-מרס 2016 התקיימו 13 ישיבות של מליאת הדירקטוריון ו-22 ישיבות של ועדות הדירקטוריון.

בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 18 במאי 2016, הוחלט לאשר ולפרסם את תמצית הדוחות הכספיים המאוחדים - הבלתי מבוקרים של הקבוצה ליום 31 במרס 2016 ולתקופה שנסתיימה באותו תאריך.

דירקטוריון הבנק מביע את הערכתו ותודתו לעובדים ולמנהלים של הבנק ושל חברות הקבוצה, בארץ ובחו"ל, על עבודתם המסורה ותרומתם לקידום עסקי הקבוצה.

דוד ברודט
יו"ר הדירקטוריון

רקפת רוסק-עמינח
מנהל כללי ראשי

18 במאי 2016